

Croatian Civil Aviation Agency

REPUBLIKA HRVATSKA
HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO

GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU ZA 2020. GODINU

Zagreb, svibanj 2021. godine

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. ODREDNICE NA KOJIMA SE TEMELJI RAD AGENCIJE.....	2
2.1 NACIONALNI I MEĐUNARODNI PRAVNI OKVIR.....	2
2.2 PRAVNI TEMELJ ZA OSNIVANJE I RAD AGENCIJE	2
2.3 TIJELA AGENCIJE.....	3
2.4 UNUTARNJE USTROJSTVO AGENCIJE.....	3
3. AKTIVNOSTI AGENCIJE U 2020. GODINI	4
3.1 POSLOVI SIGURNOSTI I ZAŠTITE CIVILNOG ZRAČNOG PROMETA.....	4
3.1.1 Nadzor sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa.....	4
3.1.1.1 Provedba nadzora sigurnosti civilnog zračnog prometa u nadležnosti Sektora letaćkih operacija, školstva, plovidbenosti i licenciranja	4
3.1.1.2 Provedba nadzora sigurnosti civilnog zračnog prometa u nadležnosti Sektora aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom.....	15
3.1.1.3 Provedba nadzora zaštite civilnog zračnog prometa u nadležnosti Ureda zaštite zračnog prometa	21
3.1.1.4 Pregled realizacije planova nadzora sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa u 2020. godini	26
3.1.2 Certificiranje zrakoplovnih subjekata	27
3.1.3 Licenciranje zrakoplovnog osoblja	30
3.1.4 Posebne aktivnosti u području zaštite civilnog zračnog prometa	32
3.1.5 Posebne aktivnosti vezano uz infrastrukturne projekte na aerodromima	36
3.1.6 Upravljanje sigurnosnim rizicima	36
3.2 SUSTAV UPRAVLJANJA KVALITETOM	43
3.3 NADZORI/INSPEKCIJE MEĐUNARODNIH ORGANIZACIJA I INSTITUCIJA	45
3.3.1 ICAO – USOP nadzor	46
3.3.2 EASA standardizacija	48
3.3.3 EASA izvješće o kontinuiranom praćenju	49
3.4 RAD NA IZRADI NACRTA PRIJEDLOGA PODZAKONSKIH PROPISA	54
3.4.1 Pravilnici i ostale regulatorne aktivnosti	54
3.4.2 Praćenje EU propisa i nacrtu EU propisa	56
3.5 PROVEDBA AKTIVNOSTI VEZANIH UZ JEDINSTVENO EUROPSKO NEBO	56
3.5.1 Lokalni plan implementacije jedinstvenog europskog neba	56
3.5.2 Funkcionalni blok zračnog prostora Središnje Europe	57
3.5.3 Plan mjerenja učinkovitosti	57
3.6 OSTALI POSLOVI.....	58
3.6.1 Pokrenuti prekršajni postupci iz područja civilnog zrakoplovstva.....	58
3.6.2 Vođenje Hrvatskog registra civilnih zrakoplova	59
3.6.3 Odobravanje letova	60

3.6.4	Rješavanje o pritužbama za zaštitu prava putnika	64
3.6.5	Ekonomska regulacija u zračnom prometu	65
3.7	SURADNJA S DOMAĆIM I INOZEMNIM NADLEŽNIM TIJELIMA	69
3.7.1	Suradnja s domaćim nadležnim tijelima	69
3.7.2	Suradnja s inozemnim nadležnim tijelima	69
3.7.3	Civilno-vojna suradnja	73
3.8	ŠKOLOVANJE I STRUČNO USAVRŠAVANJE KADROVA	74
3.9	KOMUNIKACIJA SA ZRAKOPLOVNIM SUBJEKTIMA	78
3.9.1	Stručni skupovi	78
3.9.2	Internetske stranice	79
3.9.3	Odnosi s javnošću	80
3.9.4	Dodjela sredstava udrugama u 2020. godini	81
3.10	FINANCIJSKA REVIZIJA ZA 2019. GODINU	81
4.	RAZVOJNI PROJEKTI AGENCIJE U 2020. GODINI	83
4.1	PROJEKT EMPIC	83
4.2	PROJEKT REKONSTRUKCIJE I SANACIJE POSLOVNE ZGRADE	85
4.3	PRUŽANJE ELEKTRONIČKIH USLUGA KROZ SUSTAV E-GRAĐANI	86
4.4	PROJEKT ANALIZE, IZRADE I ODRŽAVANJA APLIKACIJA ZA INTERNO POSLOVANJE AGENCIJE	87
4.5	TWINNING LIGHT PROJECT – SJEVERNA MAKEDONIJA	87
4.6	SURADNJA S EASA-OM NA MEĐUNARODNIM PROJEKTIMA	88
5.	RESURSI ZA RAD AGENCIJE U 2020. GODINI	89
5.1	LJUDSKI RESURSI	89
5.2	FINANCIJSKI RESURSI	92
5.3	MATERIJALNI RESURSI	92
6.	ZAKLJUČAK	94

PRILOZI

Prilog 1. Organizacijska karta – Tijela nadležna za civilno zrakoplovstvo u Republici Hrvatskoj

Prilog 2. Organizacijska karta – Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo

POPIS KRATICA I POJMOVA

- ACAM (*Aircraft Continuing Airworthiness Monitoring*): nadzor kontinuirane plovidbenosti zrakoplova
- AeMC (*Aero-medical center*): zrakoplovno-medicinski centar
- AIP (*Aeronautical Information Publication*): Zbornik zrakoplovnih informacija Republike Hrvatske
- AIS (*Aeronautical Information Service*): usluga zrakoplovnog informiranja
- AME (*Aero-medical examinee*): zrakoplovno-medicinski ispitivač
- Annex I zrakoplov: zrakoplov definiran Prilogom I Uredbe (EU) 2018/1139 o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i osnivanju Agencije Europske unije za sigurnost zračnog prometa. Zrakoplov koji ne posjeduje EASA certifikat tipa.
- ANS (*Air Navigation Services*): usluge u zračnoj plovidbi
- AP (*Airports*): aerodromi
- ASIL (*Air Safety Information Letter*): informacija od interesa za sigurnost civilnog zračnog prometa
- ASM (*Airspace Management*): upravljanje zračnim prostorom
- ASO (*Air Safety Order*): Naredba o zrakoplovnoj sigurnosti
- ATCO (*Air Traffic Controller*): Kontrolor zračnog prometa
- ATFM (*Air Traffic Flow Management*): upravljanje protokom zračnog prometa
- ATM/ANS (*Air Traffic Management/Air Navigation Services*): upravljanje zračnim prometom i usluge u zračnoj plovidbi
- ATO (*Approved Training Organisation*): ovlaštena organizacija za osposobljavanje
- ATPL (*Airline Transport Pilot Licence*): dozvola prometnog pilota aviona
- ATS (*Air Traffic Services*): operativne usluge u zračnom prometu
- AWD (Airworthiness): plovidbenost
- CAT (*Commercial Air Transport*): komercijalni zračni prijevoz
- CAT A-A: komercijalni zračni prijevoz s polijetanjem i slijetanjem na istoj lokaciji
- CAT A-B: komercijalni zračni prijevoz između dvije lokacije
- CCAA (*Croatian Civil Aviation Agency*): Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo
- CFIT (*Controlled Flight Into Terrain*): približavanje terenu u kontroliranom letu
- CNS (*Communication, Navigation, Surveillance*): komunikacija, navigacija, nadzor
- CPL (Commercial Pilot Licence): dozvola profesionalnog pilota aviona
- DAAD (Deviation Acceptance and Action Document): dokument o prihvaćanju odstupanja i poduzetim mjerama
- DG (*Dangerous Goods*): opasne robe
- DPS (*Directorate Pan-European Single Sky*): Direkcija za paneuropsko jedinstveno nebo
- DTO (*Declared Training Organization*): Organizacija za osposobljavanje s izjavom

EASA (*European Union Aviation Safety Agency*): Agencija Europske unije za sigurnost zračnog prometa

EASA Odbor (*EASA Committee*): savjetodavni Odbor Europskoj Komisiji pri donošenju odluka

EASA TEBs (*EASA Technical Bodies*): tematske savjetodavne radne grupe Europske agencije za sigurnost zračnog prometa

EASP (*European Aviation Safety Programme*): Europski program zrakoplovne sigurnosti

EASp (*European Aviation Safety Plan*): Europski plan zrakoplovne sigurnosti

EC (*European Commission*): Europska komisija

ECAC (*European Civil Aviation Conference*): Europska konferencija civilnog zrakoplovstva

ECCAIRS (*European Coordination Centre for Accident and Incident Reporting Systems*): Europski centar za koordinaciju sustava za izvješćivanje o zrakoplovnim nesrećama

EMPIC-EAP (*European Aviation Processing System*): softver za civilne i vojne zrakoplovne vlasti za upravljanje, provedbu i provjeru provedbe civilnih zrakoplovnih propisa

ETOD (*Electronic Terrain and Obstacle Data*): elektronički podaci o terenu i preprekama

ETD (*Explosives Trade Detector*): zaštitne opreme za otkrivanje tragova eksploziva

EUROCONTROL (*European Organization for the Safety of Air Navigation*): Europska organizacija za sigurnost zračne plovidbe

FAB CE (*Functional Airspace Block Central Europe*): Funkcionalni blok zračnog prostora Središnje Europe

FSTD (*Flight Simulation Training Device*): uređaj za osposobljavanje pilota koji simulira let

GNSS (*Global Navigation Satellite System*): globalni navigacijski satelitski sustav

GPWS (*Ground Proximity Warning System*): sustav za upozorenje na blizinu tla

HACZ: Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo

HKZP: Hrvatska kontrola zračne plovidbe d.o.o.

ICAO (*International Civil Aviation Organization*): Organizacija međunarodnoga civilnog zrakoplovstva

ICAO ADREP (*ICAO Accident/Incident Data Reporting*): izvještavanje o nesrećama i nezgodama

ICAO USOAP: ICAO Universal Safety Oversight Audit Programme

IFR (*instrument flight rules*): pravila instrumentalnog letenja

IR (*Instrument Rating*): ovlaštenje za instrumentalno letenje

LAPL (*Light Aircraft Pilot Licence*): dozvola pilota lakog zrakoplova

LIC (*Licensing*): licenciranje osoblja

LSSIP (*Local Single Sky Implementation Plan*): Lokalni plan implementacije Jedinstvenog europskog neba

MET (*Meteorology*): meteorologija

MTOM (*Maximum take-off mass*): najveća dopuštena masa pri polijetanju

MUP: Ministarstvo unutarnjih poslova

NOTAM (Notice to Airmen): obavijest zrakoplovcima

NSA (*National Supervisory Authority*): Nacionalno nadzorno tijelo

NSA CC (*National Supervisory Authority Coordination Committee*): Koordinacijski odbor nacionalnih nadzornih tijela

OJT (*On-Job Training*): osposobljavanje na radnom mjestu

OPS (*Operations*): letačke operacije

Part M: europski propis o vođenju kontinuirane plovidbenosti zrakoplova

Part 145: europski propis o održavanju zrakoplova

Part 147: europski propis o osposobljavanju zrakoplovno-tehničkog osoblja

PBN (*Performance Based Navigation*): navigacija temeljena na letnim sposobnostima zrakoplova

PPL (*Private Pilot Licence*): dozvola privatnog pilota aviona

PRB (*Performance Review Body*): tijelo za reviziju performansi

RAMP: pregledi stranih zrakoplova na stajanci zračne luke

RTG operater: operater na rendgenskom uređaju

SACA (*Safety Assessment of Community Aircraft*): sigurnosni pregled zrakoplova Zajednice na stajanci

SAFA (*Safety Assessment of Foreign Aircraft*): sigurnosni pregled inozemnog zrakoplova na stajanci

SEC (*Security*): zaštita civilnog zračnog prometa

SES (*Single European Sky*): Jedinствeno europsko nebo

SMS (*Safety Management System*): sustav upravljanja sigurnošću

SOP: standardno-operativni postupci

SPO (*Specialized Operations*): specijalizirane operacije zrakoplovima, tzv. radovi iz zraka (snimanje, zaprašivanje, dizanje tereta i sl.)

SSP (*State Safety Programme*): Nacionalni program sigurnosti u zračnom prometu

TAWG (*Threat Assessment Working Group*): radna grupa za procjenu prijetnji

TCO (*Third Country Operator*): operator iz treće zemlje

UAS (*Unmanned Aircraft System*): sustav bespilotnog zrakoplova

UCS (*Unit Competence Scheme*): shema stručnosti za lokaciju

USS: uzletno-sletna staza

VFR (*visual flight rules*): pravila vizualnog letenja

Zakon: Zakon o zračnom prometu («Narodne novine» broj 69/09, 84/11, 54/13, 127/13 i 92/14)

POPIS TABLICA

Tablica 1: Pregled ovlaštenih/certificiranih subjekata pod nadležnošću Sektora letačkih operacija, školstva, plovidbenosti i licenciranja.....	6
Tablica 2: Realizacija plana nadzora u 2020. godini – Sektor letačkih operacija, školstva, plovidbenosti i licenciranja	8
Tablica 3: Pregled certificiranih subjekata pod nadležnošću Sektora aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom.....	17
Tablica 4: Realizacija plana nadzora u 2020. godini – Sektor aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom.....	18
Tablica 5: Pregled certificiranih subjekata pod nadležnošću Ureda zaštite zračnog prometa	22
Tablica 6: Realizacija plana nadzora u 2020. godini – Ured zaštite zračnog prometa	24
Tablica 7: Realizacija planova nadzora sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa u 2020. godini – Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo	26
Tablica 8: Pregled izdanih certifikata o zdravstvenoj sposobnosti/izvještaja u 2020. godini	27
Tablica 9: Pregled broja važećih dozvola zrakoplovnog osoblja u nadležnosti Odjela licenciranja	31
Tablica 10.: Pregled broja pristupnika za stjecanje dozvola u 2020. godini	32
Tablica 11: Pregled infrastrukturnih projekata na aerodromima u Republici Hrvatskoj u 2020. godini.....	36
Tablica 12: Standardizacijska ocjena i indeksi – objedinjeno po područjima krajem 2020. godine	50
Tablica 13: Struktura predmeta u Hrvatskom registru civilnih zrakoplova u 2020. godini.....	60
Tablica 14: Struktura predmeta za odobravanje letova u 2020. godini	61
Tablica 15: Pregled broja prigovora vezanih uz zaštitu prava putnika	65
Tablica 16: Pregled sudjelovanja u radu inozemnih nadležnih tijela u 2020. godini	72
Tablica 17: Pregled sudjelovanja u inozemnim nadležnim tijelima po unutarnjim ustrojstvenim jedinicama u 2020. godini	72
Tablica 18: Prikaz broja planiranih vanjskih školovanja po organizacijama za školovanje u 2020. godini.....	76
Tablica 19: Prikaz broja planiranih „online“ vanjskih školovanja po organizacijama za školovanje u 2020. godini	76
Tablica 20: Prikaz broja neplaniranih vanjskih školovanja po organizacijama za školovanje u 2020. godini	77
Tablica 21: Pregled školovanja po unutarnjim ustrojstvenim jedinicama u 2020. godini	77

Tablica 22: Pregled troškova školovanja po vrsti troška u 2020. godini	77
Tablica 23: Pregled održanih radionica u 2020. godini	79
Tablica 24: Pregled implementacije EMPIC-EAP modula	84
Tablica 25: Pregled ostvarenja ciljeva Agencije u 2020. godini	98

POPIS GRAFIKONA I SLIKA

Grafikon 1: Broj događaja u civilnom zrakoplovstvu prema domenama.....	40
Grafikon 2: Kategorizacija događaja u civilnom zrakoplovstvu prema SSP pokazateljima Razine I	40
Grafikon 3: Kategorizacija događaja u civilnom zrakoplovstvu prema SSP pokazateljima Razine II	41
Grafikon 4: Kategorizacija događaja u civilnom zrakoplovstvu prema SSP pokazateljima Razine III.....	41
Grafikon 5: Prikaz razine efektivne implementacije (EI) prije i poslije ICVM po pojedinim područjima	47
Grafikon 6: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – plovidbenost zrakoplova (AIR)	51
Grafikon 7: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – letačke operacije (OPS)	51
Grafikon 8: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – licenciranje zrakoplovnog osoblja (FCL) ...	52
Grafikon 9: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – zrakoplovna medicina (MED).....	52
Grafikon 10: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – simulatori letenja (FSTD)	53
Grafikon 11: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – pružanje usluga u zračnoj plovidbi (ANS)	53
Grafikon 12: Pregled broja radnika Agencije po unutarnjim ustrojstvenim jedinicama	89
Grafikon 13: Pregled strukture radnika Agencije prema vrsti poslova	90
Grafikon 14: Pregled stručne spreme radnika Agencije	90
Grafikon 15: Pregled broja radnika Agencije prema spolu	91
Grafikon 16: Pregled starosne strukture radnika Agencije	91
Slika 1: Povezanost modula i podmodula	85

TIJELA AGENCIJE

VIJEĆE AGENCIJE

PREDSJEDNIK

Danijel Turkalj, bacc. ing. traff.

ZAMJENIK PREDSJEDNIKA

doc. dr. sc. Andrija Vidović

ČLANOVI

Mirko Božić dipl. ing.

Josip Čuletić, dipl. ing.

prof. dr. sc. Sanja Steiner

DIREKTOR AGENCIJE

Marin Puh, dipl. ing.

1. UVOD

Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo (dalje u tekstu: Agencija ili HACZ), temeljem članka 5. stavka 3. Zakona o zračnom prometu («Narodne novine» broj 69/09, 84/11, 54/13, 127/13 i 92/14 – dalje u tekstu: Zakon) i članka 9. stavka 1. Statuta Agencije, podnosi Vladi Republike Hrvatske Godišnje izvješće o radu za 2020. godinu (dalje u tekstu: Izvješće). Ovo Izvješće sadrži sve bitne elemente prikaza rada Agencije u 2020. godini, a naročito težišne aktivnosti, odnosno projekte, koji su bili od značajnog utjecaja na ostvarenje ciljeva proizašlih iz nadležnosti Agencije kao pravne osobe s javnim ovlastima i utvrđenih Godišnjim programom rada za 2020. godinu. Financijsko izvješće Agencije za 2020. godinu sastavni je dio ovoga Izvješća.

Agencija je pravna osoba, koja na temelju javne ovlasti obavlja poslove određene Zakonom, kao djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku te obavlja i druge poslove u skladu s propisima donesenim na temelju Zakona. Osnivač Agencije je Republika Hrvatska, a osnivačka prava u skladu s odredbama Zakona obavlja Vlada Republike Hrvatske. Agencija je samostalna u obavljanju poslova iz svojeg djelokruga, a za svoj rad odgovara Vladi Republike Hrvatske. Agencija predstavlja stručnu i operativnu organizaciju koja sukladno brzom tehničko-tehnološkom razvoju u području civilnog zrakoplovstva prati i provodi međunarodne standarde nužne za ispunjenje obaveza Republike Hrvatske u području sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa. Na nacionalnoj razini, Agencija je, uz Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture i Agenciju za istraživanje nesreća u zračnom, pomorskom i željezničkom prometu, sastavni dio sustava tijela nadležnih za civilno zrakoplovstvo Republike Hrvatske koji je prikazan u Prilogu 1. ovoga Izvješća. Pored toga, Agencija je i sastavni dio sustava tijela nadležnih za civilno zrakoplovstvo Europske unije (dalje u tekstu: EU ili Unija) čiji glavni cilj je izgradnja i održavanje visoke razine sigurnosti civilnog zrakoplovstva u Europi. Sustav tijela nadležnih za civilno zrakoplovstvo u Uniji čine Europska komisija, Agencija Europske unije za sigurnost zračnog prometa (*European Union Aviation Safety Agency - EASA*) te nadležne civilne zrakoplovne vlasti (*Competent Civil Aviation Authorities*) zemalja članica EU. Agencija je „produžena ruka“ EASA-e, odnosno Europske komisije u implementaciji zakonodavstva Unije u području civilnog zrakoplovstva u Republici Hrvatskoj.

Agencija je u 2020. godini provodila težišne aktivnosti propisane Godišnjim programom rada za 2020. godinu obavljanjem poslova iz svojih nadležnosti utvrđenih Zakonom i propisima donesenima na temelju Zakona i u skladu s odgovarajućim EU propisima. Težišne aktivnosti Agencije u 2020. godini odvijale su se u okolnostima uzrokovanih pojavom pandemije bolesti COVID-19 koja je dramatično pogodila zrakoplovnu industriju i zračni promet globalno, pa tako i u Republici Hrvatskoj. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, u razdoblju od siječnja do prosinca 2020. u hrvatskim zračnim lukama ostvarene su 54 tisuće slijetanja i polijetanja zrakoplova, što je pad od 58,3% u odnosu na isto razdoblje 2019. godine. U hrvatskim zračnim lukama u 2020. godini ukupno je ukrcan i iskrcan 2,1 milijun putnika, što je pad od 81,3% u usporedbi s 2019. godinom. Ukupan promet tereta u zračnim lukama u razdoblju od siječnja do prosinca 2020. godine pao je za 31,8% u odnosu na isto razdoblje 2019. godine te je iznosio 7,7 tisuća tona. Sve zračne luke u Republici Hrvatskoj ostvarile su manje prometa putnika, kako slijedi: Međunarodna ZL Franjo Tuđman - 73,2%, ZL Split – 79,8%, ZL Dubrovnik – 88,8%, ZL Zadar – 85,8%, ZL Pula – 89,7%, ZL Rijeka – 87,1%, ZL Osijek – 86,0%, ZL Brač – 85,8% i ZL Mali Lošinj – 65,8%.

Usprkos pandemiji bolesti COVID-19, težišne aktivnosti Agencije bile su usmjerene na osiguravanje europskih standarda sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa kroz nadzor, certificiranje i licenciranje zrakoplovnih subjekata, razvoj i implementaciju regulatornog okvira te suradnju s nadležnim nacionalnim i međunarodnim institucijama kao i suradnju sa zrakoplovnom zajednicom. Agencija je, u okviru svoje nadležnosti, aktivno sudjelovala u izradi zdravstvenih standarda i mjera u zračnom prometu vezano uz COVID-19 te je o tome pravovremeno informirala zrakoplovne subjekte.

2. ODREDNICE NA KOJIMA SE TEMELJI RAD AGENCIJE

2.1 Nacionalni i međunarodni pravni okvir

Zračni promet u Republici Hrvatskoj uređen je Zakonom, Zakonom o obveznim i stvarnopravnim odnosima u zračnom prometu («Narodne novine» broj 132/98, 63/08, 134/09 i 94/13), Zakonom o zračnim lukama («Narodne novine» broj 19/98, 14/11 i 78/15), Zakonom o osnutku Hrvatske kontrole zračne plovidbe («Narodne novine» broj 19/98, 20/00 i 51A/13), Zakonom o obveznim osiguranjima u prometu («Narodne novine» broj 151/05, 36/09, 75/09, 76/13 i 152/14), Zakonom o prijevozu opasnih tvari («Narodne novine» broj 79/07 i 70/17) i brojnim drugim propisima kao što su EU uredbе i direktive, zatim pravilnici kojima se omogućava primjena EU propisa te na kraju pravilnici kojima se reguliraju područja civilnog zrakoplovstva koja nisu regulirana EU propisima (tzv. nacionalni pravilnici).

Republika Hrvatska je od 9. svibnja 1992. godine na temelju pristupa (akcesije) stranka Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, odnosno članica Organizacije međunarodnog civilnog zrakoplovstva (*International Civil Aviation Organization* – dalje u tekstu: ICAO) koja je osnovana istom Konvencijom u svrhu razvijanja načela, tehnologije te poticanja i razvoja međunarodnog civilnog zračnog prometa.

Republika Hrvatska članica je Europske organizacije za sigurnost zračne plovidbe (*European Organization for the Safety of Air Navigation* – dalje u tekstu: EUROCONTROL) od 1. travnja 1997. godine temeljem Odluke o pristupanju Međunarodnoj konvenciji o suradnji na sigurnosti zračne plovidbe – EUROCONTROL iz 1960., s Protokolima iz 1970., 1978. i 1981. i Mnogostranim sporazumom o rutnim naknadama iz 1981. Republika Hrvatska je članica i Europske konferencije civilnog zrakoplovstva (*European Civil Aviation Conference* – dalje u tekstu: ECAC) od 2. srpnja 1992. godine.

Republika Hrvatska članica je Agencije Europske unije za sigurnost zračnog prometa (*European Union Aviation Safety Agency* – dalje u tekstu: EASA) od 1. srpnja 2013. godine temeljem članstva u EU. U tom smislu, Agencija aktivno sudjeluje u radu stručnih radnih tijela i grupa EASA-e. Sudjelovanje Agencije u radu EASA-e ključno je za utjecaj na donošenje i pravodobno praćenje zakonodavnih aktivnosti tijela EU u području civilnog zračnog prometa, a time i na ispunjavanje obveza koje Republika Hrvatska ima kao država članica. Najvažnija obaveza Agencije u tom procesu je ispunjavanje svih standarda koji su propisani pravnom stečevinom Unije koja čini regulatorni temelj zajedničkog europskog zračnog prostora u području civilnog zračnog prometa.

Agencija, u okviru svog djelokruga rada, u suradnji s Ministarstvom mora, prometa i infrastrukture sudjeluje u međunarodnim aktivnostima, uključujući i procese pregovaranja kod zaključivanja međunarodnih ugovora, sastancima i drugim oblicima suradnje vezanim za ICAO i druge međunarodne organizacije civilnog zračnog prometa, sudjeluje u radu njihovih stručnih tijela i radnih skupina te surađuje s inozemnim tijelima nadležnim za civilni zračni promet. Nadalje, Agencija vodi brigu o realizaciji aktivnosti i zadataka proizašlih iz sudjelovanja u radu navedenih međunarodnih organizacija, kao i drugih obveza koje proizlaze iz međudržavnih ugovora.

2.2 Pravni temelj za osnivanje i rad Agencije

Agencija je prikladna i praktična organizacija izvan sustava državne uprave koja neovisno provodi u okviru svoje djelatnosti upravne i druge poslove koji se odnose na nadzor sigurnosti civilnog zračnog prometa. Osnovana je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zračnom prometu («Narodne novine» broj 46/07). Zakonom o zračnom prometu («Narodne novine» broj 69/09) te njegovim izmjenama i dopunama («Narodne novine» broj 84/11 i 127/13) pridodavane su joj ovlasti u području: certificiranja subjekata u civilnom zrakoplovstvu, nadzora

sigurnosti i mjera zaštite civilnog zračnog prometa u Republici Hrvatskoj, regulatornih aktivnosti kao što su izdavanje obvezujućih naredbi o zrakoplovnoj sigurnosti, sigurnosnih direktiva te direktiva u području plovidbenosti i zaštiti civilnog zračnog prometa, ekonomska regulacija subjekata u civilnom zrakoplovstvu, podnošenja optužnog prijedloga i izdavanja prekršajnog naloga.

Na pitanja koja nisu uređena Zakonom primjenjuju se odredbe Zakona o ustanovama («Narodne novine» broj 76/93, 29/97, 47/99, 35/08 i 127/19) i Statut Agencije. Statutom Agencije pobliže je uređeno: načela za unutarnje ustrojstvo, vrste unutarnjih ustrojstvenih jedinica i uvjeti za njihovo ustrojavanje, predstavljanje i zastupanje, financiranje, poslovno planiranje i godišnje izvještavanje, rad i poslovanje, ovlasti i način odlučivanja, opći akti, tajnost podataka, javnost rada te druga pitanja značajna za rad Agencije.

Resorno ministarstvo za područje rada Agencije je Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture (dalje u tekstu: Ministarstvo ili MMP).

2.3 Tijela Agencije

Prema odredbama Zakona i Statuta Agencije, tijela Agencije su Vijeće Agencije i direktor Agencije.

Vijeće Agencije

Agencijom upravlja Vijeće Agencije koje se sastoji od pet članova, koje na prijedlog resornog ministra imenuje Vlada Republike Hrvatske. Članovi Vijeća Agencije imenuju se, nakon provedenog javnog natječaja, na vrijeme od četiri godine, s tim da mogu biti ponovno imenovani. Predsjednika i zamjenika predsjednika Vijeća Agencije imenuje Vlada Republike Hrvatske iz reda članova Vijeća Agencije.

Direktor Agencije

Voditelj poslovanja Agencije je direktor Agencije. Direktora Agencije imenuje i razrješava Vijeće Agencije uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske. Direktor Agencije se bira na temelju provedenog javnog natječaja. Mandat direktora Agencije je pet godina s tim da može biti ponovno imenovan. Direktor Agencije za svoj rad odgovara Vijeću Agencije i resornom ministru. Direktor organizira rad Agencije u skladu s ovlastima utvrđenima Statutom Agencije, poduzima trenutačne, potrebne i opravdane mjere u interesu sigurnosti civilnog zrakoplovstva te obavlja i druge poslove u skladu sa Statutom Agencije.

2.4 Unutarnje ustrojstvo Agencije

Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu uređuje se unutarnje ustrojstvo Agencije, nazivi unutarnjih ustrojstvenih jedinica i njihov djelokrug, poslovi i zadaće koje se u njima obavljaju, potrebna radna mjesta za obavljanje poslova iz nadležnosti Agencije, raspored radnih mjesta u unutarnjim ustrojstvenim jedinicama te način upravljanja, kao i druga pitanja od značaja za rad Agencije. Unutarnje ustrojstvo Agencije te način rada i rukovođenja Agencijom utvrđuju se tako da se osigura zakonito, stručno, efikasno i racionalno obavljanje poslova i zadaća, pravodobno i efikasno provođenje poslova iz nadležnosti Agencije, prava i obveze radnika uz potpuno korištenje njihovih stručnih sposobnosti, koordinacija i nadzor nad izvršavanjem poslova, kao i suradnja s nadležnim subjektima u svezi organiziranog, planskog i efikasnog izvršavanja svih poslova i zadaća iz nadležnosti Agencije.

Organizacijska karta koja prikazuje unutarnje ustrojstvo Agencije nalazi se u Prilogu 2. ovoga Izvješća.

3. AKTIVNOSTI AGENCIJE U 2020. GODINI

Agencija je u 2020. godini obavljala poslove iz svoje nadležnosti propisane Zakonom i Statutom. Poslovi su obavljani sukladno strateškom okviru za 2020. godinu koji je usvojen na 43. sjednici Vijeća Agencije održanoj dana 5. prosinca 2019. godine. Godišnjim programom rada za 2020. godinu utvrđeno je 5 strateških ciljeva te s njima povezanih 11 težišnih aktivnosti, usmjerenih na daljnje unaprjeđenje rada i razvoja Agencije. Poslovanje Agencije tijekom 2020. godine izrazito je obilježila pandemija bolesti COVID-19 i njen izrazit utjecaj na zrakoplovnu industriju u cjelini. Zbog okolnosti uzrokovanih pandemijom bolesti COVID-19 u 2020. godini, otežana je bila realizacija većeg dijela poslova iz nadležnosti Agencije zbog smanjene aktivnosti, a u nekim slučajevima i prestanka aktivnosti zrakoplovnih subjekata, što je posljedično imalo utjecaja na realizaciju postavljenih ciljeva Agencije za 2020. godinu. Agencija je promjenama načina i organizacije rada u novonastalim okolnostima uvjetovanim pandemijom bolesti COVID-19 nastojala u najvećoj mogućoj mjeri realizirati postavljene ciljeve te osigurati nesmetano poslovanje zrakoplovnih subjekata u Republici Hrvatskoj. Pregled ostvarenja strateških ciljeva i s njima povezanih težišnih aktivnosti Agencije za 2020. godinu daje se u Zaključku ovoga izvješća.

3.1 Poslovi sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa

Poslovi vezani za sigurnost i zaštitu civilnog zračnog prometa su i u 2020. godini bili prioritetni u poslovanju Agencije. Nadzor sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa, certificiranje zrakoplovnih subjekata i licenciranje zrakoplovnog osoblja su obavljani u cilju osiguravanja kontinuiranog udovoljavanja zahtjevima za obavljanje zračnog prijevoza i drugih djelatnosti u zračnom prometu od strane zrakoplovnih subjekata. Agencija je provodila i posebne aktivnosti u području zaštite civilnog zračnog prometa uvjetovane promjenama stanja/sustava zaštite civilnog zračnog prometa na europskoj i međunarodnoj razini. Agencija je tijekom 2020. godine u području djelovanja internog sustava upravljanja sigurnošću nastavila raditi na razvoju, implementaciji, održavanju i kontinuiranom poboljšanju postupaka i radnih procesa vezanih uz upravljanje sigurnosnim rizicima u skladu s nacionalnim i međunarodnim zahtjevima, a koji za cilj imaju kontinuirano povećanje razine sigurnosti zračnog prometa.

3.1.1 Nadzor sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa

U 2020. godini nadzor sigurnosti civilnog zračnog prometa provodile su osnovne unutarnje ustrojstvene jedinice Agencije – sektori: Sektor letačkih operacija, školstva, plovidbenosti i licenciranja i Sektor aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom sa svojim unutarnjim ustrojstvenim jedinicama. Nadzor zaštite civilnog zračnog prometa provodio je Ured zaštite zračnog prometa.

3.1.1.1 Provedba nadzora sigurnosti civilnog zračnog prometa u nadležnosti Sektora letačkih operacija, školstva, plovidbenosti i licenciranja

Sektor letačkih operacija, školstva, plovidbenosti i licenciranja je obavljao poslove kontinuiranog nadzora izvođenja letačkih operacija u zračnom prostoru Republike Hrvatske, osposobljavanja letačkog, kabinskog i zemaljskog osoblja operatora zrakoplova, tehničke ispravnosti zrakoplova kojima se izvode letačke operacije i poslove licenciranja zrakoplovnog osoblja (piloti aviona, helikoptera, jedrilica, ovjesnih jedrilica, parajedrilica, balona, sportsko-rekreativnih zrakoplova, padobransi, piloti na daljinu bespilotnih zrakoplova, kontrolori zračnog

prometa, osobe za održavanje zrakoplova, dispečeri leta/operativni kontrolori zračnog prometa) u cilju osiguravanja udovoljavanja propisanim uvjetima za sigurnu uporabu zrakoplova u civilnom zračnom prometu.

U okviru kontinuiranog nadzora, Sektor je provodio i nadzor nad zrakoplovnim subjektima certificiranim od strane Agencije kako bi se osiguralo kontinuirano udovoljavanje primjenjivim propisima.

Krajem 2020. godine u djelokrugu rada Sektora bila su 224 ovlaštena/certificirana subjekta i 4.434 registrirana operatora UAS, kako slijedi u pregledu:

Vrsta subjekta	Broj ovlaštenih/certificiranih subjekata
Operatori zrakoplova	15 od čega: 6 operatora koji obavljaju CAT (A-B) 4 operatora koji obavljaju CAT (A-A) 4 operatora koji obavljaju SPO 1 operator složenih zrakoplova koji obavlja nekomercijalne operacije
Operatori sustava bespilotnih zrakoplova	4434 od čega: 11 operatora kategorije C2 51 operatora kategorije C1 >3.000 operatora kategorija B2
Organizacije za osposobljavanje pilota aviona, helikoptera, balona i jedrilica u skladu s europskim propisima	9 od čega: 7 ATO (avion) 1 DTO (avion) 1 ATO (helikopter)
Organizacije za osposobljavanje padobranaca	10
Organizacije za osposobljavanje jedriličara	5
Organizacije za osposobljavanje ovjesnih jedriličara	1
Organizacije za osposobljavanje parajedriličara	4
Organizacije za osposobljavanje pilota sportsko - rekreativnih zrakoplova	6
Organizacija za osposobljavanje za opasne robe	12
Otpremnici opasnih roba	18
Pošiljatelji opasnih roba	9
Pružatelji zemaljskih usluga prihvata i otpreme tereta certificirani za opasne robe	7
Imenovani poštanski operatori	1

Vrsta subjekta	Broj ovlaštenih/certificiranih subjekata
Organizacije za održavanje zrakoplova	14 od čega: 12 Part 145 2 Subpart F
Organizacije za održavanje Annex I zrakoplova	2
Organizacije za vođenje kontinuirane plovidbenosti zrakoplova	13
Organizacije za vođenje kontinuirane plovidbenosti Annex I zrakoplova	2
Organizacije za osposobljavanje osoba za održavanje zrakoplova	2
Operatori simulatora leta	2
Uređaji za osposobljavanje koji simuliraju let	3 od čega: 1 FFS (H) 1 FNPT II (H) 1 FNPT II (A)
Organizacije za utvrđivanje razine jezične sposobnosti pilota i kontrolora zračnog prometa	2
Ispitivači pilota zrakoplova u skladu s EU propisima	48
Ispitivači pilota zrakoplova u skladu s nacionalnim propisima	17
Organizacije za utvrđivanje zdravstvene sposobnosti zrakoplovnoga osoblja	2
Zrakoplovno-medicinski ispitivači	20
Ukupno	224 4.434 operatora UAS

Tablica 1: Pregled ovlaštenih/certificiranih subjekata pod nadležnošću Sektora letačkih operacija, školstva, plovidbenosti i licenciranja

Realizacija planova nadzora

Planirani nadzor sigurnosti provodio se prema odobrenim godišnjim planovima nadzora za 2020. godinu koji se utvrđuju na razini svakoga odjela/odsjeka u skladu s njegovim djelokrugom.

Sektor je provodio i neplanske (izvanredne) nadzore u slučaju pojave negativnih trendova ili narušavanja prihvatljive razine sigurnosti (temeljem analize sigurnosti koju Sektor kontinuirano provodi ili temeljem zaprimljenih informacija ili prijava o narušavanju sigurnosti iz domene nadležnosti Sektora). Po tom pitanju, treba istaknuti dobru suradnju i koordinaciju s Ministarstvom unutarnjih poslova.

Pandemija bolesti COVID-19 i s njom povezana ograničenja putovanja kao i značajno smanjenje aktivnosti zrakoplovnih subjekata, a kod nekih i potpuni prestanak aktivnosti u pojedinim dijelovima godine, značajno je otežalo provedbu nadzora. Usprkos tome, uz odgovarajuću prilagodbu organizacije rada te uvođenje tzv. *desktop*

audita sukladno smjernicama EASA-e, stupanj realizacije Plana nadzora za 2020. godinu je vrlo visok i sva obrazloženja za odstupanja od plana su objektivna i utemeljena.

Analizom broja nalaza i razine njihove ozbiljnosti utvrđenih nadzorima u 2020. godini te usporedbom s rezultatima nadzora prethodnih godina može se zaključiti kako nema značajnih promjena u broju i ozbiljnosti nalaza te nema negativnih trendova. Za istaknuti je da su nadzori nad zrakoplovnim subjektima prilagođeni situaciji vezano uz pandemiju bolesti COVID-19 pa su isti bili fokusirani na kvalitetu i sadržaj pripreme zrakoplovnih subjekata za ponovnu uspostavu operacija nakon proljetne stanke uzrokovane prvim valom pandemije.

Usprkos pandemiji i u 2020. godini nastavljen je kontinuirani rast broja operatora sustava bespilotnih zrakoplova.

Realizacija planova nadzora sigurnosti civilnog zračnog prometa u 2020. godini u nadležnosti Sektora prikazana je u sljedećoj tablici:

Sektor letačkih operacija, školstva, plovidbenosti i licenciranja							
Odjel	Područje nadzora / Subjekti nadzora	Broj nadzora					
		Planirani nadzori				Neplanirani / Uvjetni nadzori	Ukupno izvršeno
		Plan	Izvršeno	Opravdano neizvršeno	Indeks		
Odjel letačkih operacija i školstva	Nadzor certificiranih operatora zrakoplova i operatora zrakoplova prema izjavljenoj aktivnosti	27	24	3	89%	8	32
	Nadzor generalne avijacije i operatora zrakoplova koji nisu složeni u nekomercijalnim operacijama	10	10	-	100%	4	14
	Nadzor organizacija uključenih u prijevoz opasnih roba	19	19	-	100%	-	19
	Nadzor operatora sustava bespilotnih zrakoplova	5	4	1	80%	-	4
	Nadzor osposobljavanja operatora zrakoplova i organizacija za osposobljavanje pilota zrakoplova u inozemstvu	7	5	2	71%	2	7
	Nadzor zrakoplovnih priredbi	3	3	-	100%	1	4
	Nadzor odobrenih organizacija za osposobljavanje pilota zrakoplova u skladu s EU propisima	9	8	1	89%	1	9
	Nadzor odobrenih organizacija za osposobljavanje pilota zrakoplova i padobranaca u skladu s nacionalnim propisima	16	13	3	81%	4	17
Odjel plovidbenosti	Nadzor Part 145, Part M, Part 147 i FSTD organizacija	43	43	-	100%	16	59
	Nadzor kontinuirane plovidbenosti zrakoplova (ACAM)	12	12	-	100%	-	12
	Provjera plovidbenosti zrakoplova (ARW)	90	86	4	96%	-	86

Sektor letačkih operacija, školstva, plovidbenosti i licenciranja							
Odjel	Područje nadzora / Subjekti nadzora	Broj nadzora					
		Planirani nadzori				Neplanirani / Uvjetni nadzori	Ukupno izvršeno
		Plan	Izvršeno	Opravdano neizvršeno	Indeks		
	ACAM i Part M u inozemstvu*	3	3	-	100%	-	3
Odjel licenciranja	Nadzor ovlaštenih ispitivača pilota zrakoplova	5	2	3	40%	7	9
	Nadzor ovlaštenih ispitivača pilota zrakoplova u inozemstvu	5	2	3	40%	8	10
	Nadzor tijela za testiranje razine jezične sposobnosti	1	1	-	100%	-	1
Odsjek zrakoplovne medicine	Nadzor zrakoplovnih medicinskih centara i zrakoplovno medicinskih ispitivača	6	6	-	100%	6	12
Odsjek SAFA/SACA inspekcija	Pregledi stranih zrakoplova na stajanci zračne luke (RAMP)	115	56	20	49%	24	80
Ukupno Sektor		376	297	40	79%	81	378

Tablica 2: Realizacija plana nadzora u 2020. godini – Sektor letačkih operacija, školstva, plovidbenosti i licenciranja

Obrazloženja i pojašnjenja u vezi s realizacijom planova nadzora

Odjel letačkih operacija i školstva

Nadzor certificiranih operatora zrakoplova i operatora zrakoplova prema izjavljenoj aktivnosti

Realizacija plana nadzora certificiranih operatora zrakoplova i operatora zrakoplova prema izjavljenoj aktivnosti obavljala se u skladu s dvogodišnjim ciklusom nadzora koji je završavao u 2020. godini. Od planiranih 27 nadzora, tri nadzora opravdano nije bilo moguće obaviti jer je kod jednog operatora došlo do prestanka aktivnosti, a u drugom slučajevima razlog je bio utjecaj pandemije bolesti COVID-19.

Tijekom prvog vala pandemije gotovo su potpuno prestale aktivnosti naših operatora zrakoplova pa je tako u području komercijalnog zračnog prijevoza zabilježen pad prometa veći od 90%. U tim okolnostima Odjel je operatorima prvenstveno pružao potporu u vidu distribucije smjernica u svezi primjene odgovarajućih epidemioloških mjera te je isto tako, uz stalnu koordinaciju s EASA-om, osiguravao kontinuitet aktivnosti operatora odobravanjem izuzeća od primjene određenih regulatornih zahtjeva.

U drugom kvartalu 2020. godine došlo je do popuštanja epidemioloških mjera uslijed čega je i Odjel intenzivirao nadzore kod operatora zrakoplova, pri čemu je fokus nadzora bio usmjeren na pridržavanje operatora zrakoplova važećim Naredbama o zrakoplovnoj sigurnosti u svezi COVID-19, kao i funkcioniranju sustava upravljanja sigurnosti operatora zrakoplova u prepoznavanju opasnosti i povezanih rizika kao posljedice obustave njihovih aktivnosti, korištenja izuzeća i povratka u redovne aktivnosti. Važno je naglasiti da je pojava pandemije te posljedična nužnost fizičkog distanciranja prouzročila i potrebu da se teoretska osposobljavanja zrakoplovnog osoblja počnu provoditi na daljinu. U tom smislu, a prateći europske i svjetske trendove i smjernice, Odjel je

operatorima zrakoplova koji su uspjeli dokazati usklađenost s primjenjivim preporukama i smjernicama, odobrio takva osposobljavanja, ali jednako tako i provodio nadzore na daljinu tamo gdje se to pokazalo mogućim i učinkovitim.

Nadzor operatora sustava bespilotnih zrakoplova

Najatraktivnije prilike za upotrebu sustava bespilotnih zrakoplova najčešće su povezane s okupljanjima većeg broja ljudi poput festivala, javnih dočeka, sportskih priredaba, manifestacija i slično.

Tijekom 2020. godine ovakva su događanja zbog epidemioloških mjera postala ili zabranjena ili značajno smanjena u obimu aktivnosti i broju prisutnih ljudi. Osim toga je i mobilnost građana zbog sprečavanja širenja bolesti COVID-19 bila dugotrajnije ograničena tijekom godine, a što je onemogućilo bilo kakva veća okupljanja pa je zbog toga i aktivnost Odjela u nadzoru ove vrste letačkih operacija bila smanjena u odnosu na prethodne godine.

Usprkos ograničenim mogućnostima prisustvovanja na terenu, Odjel je u suradnji s MUP-om nastavio postupati u okviru svojih nadležnosti, a na temelju dostavljenih informacija pojedinih policijskih uprava o neovlaštenim i nepropisnim aktivnostima operatora sustava bespilotnih zrakoplova.

Valja naglasiti da je od 1. siječnja 2021. godine započela primjena Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 2019/947 od 24. svibnja 2019. o pravilima i postupcima za rad bespilotnih zrakoplova (SL L 152, 11.6.2019.) (dalje u tekstu: Uredba (EU) 2019/947), a koja na razini Europske unije propisuje letačke operacije sustavima bespilotnih zrakoplova. Uredba predviđa da nadzor u otvorenoj kategoriji operacija provodi upravo policija, pa je Odjel u 2020. godini u tome smislu i koliko je to omogućavala epidemiološka situacija surađivao s Ravnateljstvom policije nudeći pomoć u informiranju policijskih službenika.

Bitno je istaknuti da je otvorenom kategorijom UAS-a obuhvaćen najveći dio operatora sustava bespilotnih zrakoplova. To je najraširenija kategorija jer se izvodi zrakoplovima mase do 25 kg, a koji su na tržištu vrlo rasprostranjeni i dostupni širokoj populaciji. Stoga je daljnja suradnja s MUP-om po ovom pitanju, ali i potpuno preuzimanje nadzora sigurnosti ove kategorije letačkih operacija od strane MUP-a u nužno i za sada jedino moguće učinkovito rješenje.

Nadzor generalne avijacije i operatora zrakoplova koji nisu složeni u nekomercijalnim operacijama

S nadzorom generalne avijacije i operatora zrakoplova koji nisu složeni u nekomercijalnim operacijama, Odjel je na aerodromima i registriranim površinama započeo tek krajem lipnja 2020. godine, odnosno nakon smirivanja prvog vala pandemije i popuštanja epidemioloških mjera.

Već se temeljem prvih nadzora uvidjelo da je intenzitet letačkih operacija na puno nižem nivou u odnosu na prethodne godine, a osobito zbog izostanka održavanja zrakoplovnih priredbi te izvođenja padobranskih skokova. Zbog pojave i drugog vala pandemije, Odjel je produžio vremenski period nadzora sve do kraja 2020. godine.

Usprkos svemu, a držeći se i dobre prakse da se nazočnost zrakoplovnih inspektora osigurava tamo gdje je to najpotrebnije, Odjel je prisutnošću na šest različitih lokacija uspio u cijelosti realizirati sve planirane nadzore za 2020. godinu.

Nadzor operatora zrakoplova i organizacija za osposobljavanje pilota zrakoplova u inozemstvu

Budući da se na lokacijama u inozemstvu nalaze uređaji na kojima operatori zrakoplova i organizacije za osposobljavanje pilota provode svoja osposobljavanja, Odjel je za 2020. godinu na tim lokacijama planirao provesti sedam nadzora.

Međutim, tijekom prvog vala pandemije bolesti COVID-19 i uvedenih epidemioloških mjera, putovanje na te lokacije pa samim time i dostupnost tih uređaja postalo je onemogućeno; kako zrakoplovnim subjektima, tako i inspektorima Odjela. Zbog toga je Odjel, prateći i smjernice EASA-e, uz odgovarajuće mjere za ublažavanje rizika, na polugodišnji rok izuzeo operatore zrakoplova od propisanih razdoblja valjanosti periodičkih osposobljavanja. Na taj način, odnosno alternativnim načinima osposobljavanja i bez obveze putovanja u inozemstvo operatori zrakoplova nastavili su obavljati svoj, uslijed pandemije, ionako smanjen obim letačkih operacija. S druge strane, zbog pandemije su određene organizacije za osposobljavanje pilota zrakoplova obustavile svoje aktivnosti, što se isto tako odrazilo na smanjen obim aktivnosti naših zrakoplovnih subjekata u inozemstvu.

Slijedom navedenog, i u danim okolnostima, Odjel je od planiranih sedam nadzora u inozemstvu tijekom godine ipak uspio obaviti nadzor nad njih pet, kontinuirano prateći epidemiološku sliku u Europi, aktivnosti u svezi popuštanja epidemioloških mjera te povratak zrakoplovnih subjekata uobičajenom načinu osposobljavanja.

Nadzor zrakoplovnih priredbi

Usprkos pandemiji bolesti COVID-19 i epidemiološkim mjerama te posljedičnom značajnom padu broja zrakoplovnih priredbi, Odjel je u skladu s planom uspio obaviti planirana tri nadzora nad organizacijom i provedbom ove vrste zrakoplovnih aktivnosti. Pritom je u okviru nadzora zrakoplovnih priredbi dodatno obavio i nadzor padobranskog skoka.

Uz provođenje nadzora zrakoplovnih priredbi nastavilo se i s provođenjem nadzora izvođenja nekomercijalnih operacija zrakoplova, a čime se na učinkovit način osigurao istovremeni nadzor sigurnosti u više zrakoplovnih područja.

Tijekom odobravanja i provođenja nadzora zrakoplovnih priredbi Odjel je i u 2020. godini zabilježio pozitivan trend u svezi učinkovitosti primjene Pravilnika o zrakoplovnim priredbama, kako u smislu podizanja sigurnosti, tako i u smislu smanjenja administrativnog opterećenja za zrakoplovnu zajednicu.

Nadzor organizacija uključenih u prijevoz opasnih roba

Plan nadzora nad organizacijama uključenim u prijevoz opasnih roba Odjel je u 2020. godini izvršio u cijelosti s time da se zbog situacije nastale uslijed COVID-19 pandemije određeni broj nadzora obavio na daljinu.

Nadzor prijevoza opasnih roba kod operatora zrakoplova obavljao se u okviru utvrđenog plana nadzora certificiranih operatora zrakoplova, a zasebno se obavljao kod ostalih organizacija koje su uključene u prijevoz opasnih roba i za to certificirane temeljem Pravilnika o uvjetima i načinu prijevozu opasnih roba zrakom.

Nadzor organizacija za osposobljavanje pilota zrakoplova u skladu s EU propisima

Suočen s izazovima koje donijela pandemija bolesti COVID-19, Odjel je tijekom 2020. godine obavio gotovo cjelokupan plan nadzora izuzev jednog nadzora koji se opravdano nije mogao obaviti zbog područja aktivnosti koje se trebalo nadzirati, a nadzor se nije mogao obaviti na daljinu.

Valja naglasiti da je tijekom prvog vala pandemije došlo do potpune obustave rada svih naših organizacija za osposobljavanje pilota zrakoplova te da su ove organizacije sa svojim aktivnostima ponovno započele tek u drugom kvartalu 2020. godine. U tom smislu je i Odjel u 2020. godini prilagođavao rasporede nadzora, prateći epidemiološku situaciju u Republici Hrvatskoj i postepen povratak ovih organizacija svojim aktivnostima.

Tijekom 2020. godine na europskoj je razini došlo do daljnjeg usklađivanja po pitanju standarda osposobljavanja i licenciranja pilota jedrilica. Tako je tijekom 2020. godine, a s obzirom na zadnje izmjene i dopune Uredbe Komisije (EU) br. 1178/2011 od 3. studenoga 2011. o utvrđivanju tehničkih zahtjeva i administrativnih postupaka

vezano za članove posade zrakoplova u civilnom zrakoplovstvu (SL L 311, 25.11.2011.)(dalje u tekstu: Uredba (EU) 1178/2011) i Uredbe Komisije (EU) br. 2018/1976 o utvrđivanju detaljnih pravila za operacije jedrilicama (SL L 326, 20.12.2020.)(dalje u tekstu: Uredba (EU) 2018/1976), došlo i do podnošenja prvih EU izjava temeljem kojih su organizacije za osposobljavanje pilota jedrilica prešle na europski sustav osposobljavanja.

Nadzor odobrenih organizacija za osposobljavanje pilota zrakoplova i padobranaca u skladu s nacionalnim propisima

Za organizacije za osposobljavanje pilota zrakoplova i padobranaca koje su odobrene u skladu s nacionalnim propisima, a koje nisu bile nadzirane u 2019. godini, izrađen je plan nadzora za 2020. godinu i to s naglaskom na organizacije koje su tijekom 2019. godine aktivno provodile osposobljavanje.

Tako je u planu za 2020. godinu bilo predviđeno 16 redovnih i tri uvjetna nadzora nad organizacijama za osposobljavanje pilota zrakoplova i padobranaca. Pojavom pandemije bolesti COVID-19 došlo je do pada aktivnosti u tim organizacijama, a što je utjecalo i na aktivnosti Odjela te opravdano neizvršavanje određenog broja planiranih nadzora.

Budući da se planirani nadzori opravdano nisu mogli obaviti u konkretnim organizacijama, Odjel je planirani radni resurs usmjerio u dodatne nadzore u organizacijama koje su ipak ostale aktivne tijekom pandemije. Osim toga, prateći europske i svjetske smjernice te trendove po pitanju osposobljavanja na daljinu, Odjel je ovim organizacijama odobravao programe osposobljavanja na daljinu te jednako tako i provodio nadzore tamo gdje se to pokazalo mogućim i učinkovitim.

Vrijedi napomenuti da je za organizacije za osposobljavanja pilota jedrilica tijekom 2020. godine dovršen i proces transfera iz nacionalnog u EU regulatorni okvir, a temeljem zadnjih izmjena i dopuna Uredbe (EU) 1178/2011 i Uredbe (EU) 2018/1976.

Odjel plovibenosti

Nadzor Part 145, Part M, Part 147 i FSTD organizacija

Obzirom na utjecaj pandemije COVID-19, sredinom lipnja 2020. godine izvršena je revizija godišnjeg plana nadzora na način da je, zbog povoljnijeg stanja vezano za pandemiju bolesti COVID-19, većina planiranih nadzora iz prve polovice prebačena u drugu polovicu 2020. godine.

Bez obzira na povećani broj nadzora u kraćem vremenu, inspektori Odjela plovibenosti uspjeli su ostvariti 100% planiranih nadzora ovlaštenih Part M, Part 145, Part 147 i FSTD organizacija uz strogo pridržavanje epidemioloških mjera zaštite. Time je izvršen plan da se, najmanje jedanput u kalendarskoj godini, obuhvate sve ovlaštene organizacije (Part 145, Part M, Annex I, Part 147 i FSTD) u cijelosti ili parcijalno nad njenim aktivnostima u sklopu odobrenih ovlaštenja.

Plan nadzora bazira se na temelju obaveznog nadzora organizacija u cijelosti u razdoblju od dvije godine, procjenom rizika koji bi mogli imati utjecaj na sigurnost i nakon evaluacije Odjela temeljem uočenih negativnih trendova i postojanja sumnje da je narušena sigurnost u obavljanju poslova određene organizacije. Procjena rizika bazira se na nepravilnostima utvrđenim tijekom prijašnjih nadzora pojedine organizacije, njene kompleksnosti i „zrelosti“, broju različitih tipova zrakoplova u odobrenim ovlaštenjima organizacije, učestalosti promjena odgovornih osoba unutar organizacije, značajnom povećanju ili smanjenju količine posla, uvođenju novih tipova zrakoplova, odlasku dugogodišnjih zaposlenika, prijemu novih zaposlenika te financijskoj stabilnosti organizacije.

U 2020. godini, temeljem iskustava iz prijašnjih godina, planirano je 10 uvjetnih nadzora koji se odnose na moguće certifikacije novih i odobrenja izmjena u postojećim organizacijama, izvanredne nadzore uslijed uočenih negativnih trendova i prijava ili *follow-up* nadzor novo-odobrenih organizacija. U 2020. godini izvršeno je više od planiranog broja nadzora, odnosno izvršeno je ukupno 16 uvjetnih nadzora od čega je tri bilo u funkciji inicijalne certifikacije novih organizacija, jedna inicijalna certifikacija linijske postaje, jedan izvanredni nadzor uslijed uočenih negativnih trendova i jedan nadzor amaterske gradnje. Ostalih 10 nadzora odnosili su se na bitne promjene unutar organizacija.

Nadzor kontinuirane plovidbenosti zrakoplova (ACAM)

Bez obzira na pandemiju COVID-19, u 2020. godini izvršeno je 100% od planiranog broja od 12 nadzora kontinuirane plovidbenosti zrakoplova (ACAM) u skladu s međunarodnim standardima i primjenjivim zahtjevima.

Od navedenog broja, u svrhu izvršenja plana nadzora, izvršen je nadzor nad dva „zamjenska“ zrakoplova koji su odabrani na način da su istovjetni ili slični u odnosu na kompleksnost izvorno planiranih.

Svih 12 ACAM pregleda obavljeno je, zbog pandemije COVID-19 i epidemioloških mjera, u Republici Hrvatskoj.

Provjera plovidbenosti zrakoplova

Provjera plovidbenosti zrakoplova provodi se na zahtjev stranke pa njihova realizacija isključivo ovisi o tome hoće li vlasnici/operatori podnijeti zahtjev za provjeru plovidbenosti svojeg zrakoplova Agenciji ili ne, tako da se isti tretiraju isključivo kao uvjetni nadzori. Planirani broj tih nadzora temeljen je okvirno u odnosu na broj nadzora iz prethodnih godina.

Tijekom 2020. godine izvršeno je ukupno 86 pregleda zrakoplova za utvrđivanje njihove plovidbenosti koji su obavljeni na zahtjev vlasnika/operatora zrakoplova što je približno jednak broj pregleda zrakoplova u odnosu na 2019. godinu kada su provedena 84 pregleda zrakoplova i 2018. godinu kada je provedeno 86 pregleda istih.

Bez obzira na pandemiju COVID-19, inspektori Odjela plovidbenosti odgovorili su na sve zahtjeve stranaka i uspješno organizirali i izvršili preglede zrakoplova vezane za njihovu plovidbenost, uz strogo pridržavanje epidemioloških mjera.

Za istaknuti je novi regionalno organizirani pristup provjerama plovidbenosti zrakoplova po većim zrakoplovnim središtima u RH koji je Agencija uvela u praksu tijekom 2020. godine. Na taj način se grupno pozivaju svi vlasnici/operatori zrakoplova kojima ističe valjanost potvrde o plovidbenosti da u njima najbližem sportsko-zrakoplovnom aerodromu izvrše provjeru plovidbenosti zrakoplova, gdje će im za to biti na raspolaganju zrakoplovni inspektori.

Novim Pravilnikom o visini naknade za izvršeni pregled i provjeru zrakoplova („Narodne Novine“ broj 5/20) za tako organizirane preglede vlasnici/operatori zrakoplova su oslobođeni plaćanja putnih troškova i troškova smještaja zrakoplovnih inspektora za vrijeme pregleda.

Isto tako, gore navedenim Pravilnikom smanjen je i sam iznos naknade za produljenje plovidbenosti zrakoplova, poglavito za zrakoplove generalne avijacije i sportsko-rekreativne zrakoplove koji se koriste u nekomercijalne svrhe, a koji su i inače u financijski teškom položaju.

Tako regionalno organizirani grupni pregledi zrakoplova za provjeru plovidbenosti ujedno su iskorišteni i za održavanje radionica sa zrakoplovnom industrijom o aktualnim temama iz domene održavanja i kontinuirane plovidbenosti zrakoplova. Time je Agencija približila svoje aktivnosti direktnim korisnicima, a njima dodatno olakšala logistički i financijski teret dolaska na radionice koje su do sada bile organizirane u pravilu u sjedištu Agencije.

Organizirani grupni pregledi zrakoplova za provjeru plovidbenosti i smanjenje naknada za iste izrazito su dobro prihvaćeni od strane zrakoplovne zajednice u Republici Hrvatskoj jer su financijski i logistički značajno rasteretili vlasnike odnosno operatore zrakoplova.

ACAM i Part M u inozemstvu

Najveći utjecaj pandemija COVID-19, imala je na promjenu planova ACAM pregleda zrakoplova u inozemstvu odnosno na putovanja inspektora Odjela plovidbenosti izvan Republike Hrvatske. Obzirom na stanje vezano za pandemiju COVID-19 i epidemiološke mjere, odlučeno je da se zbog čuvanja zdravlja zrakoplovnih inspektora i mogućih problema s putovanjem izvan granica, svi planirani ACAM pregledi izvrše u Republici Hrvatskoj, što je i realizirano.

Svi ACAM pregledi zrakoplova izvršeni su u skladu s međunarodnim standardima i primjenjivim zahtjevima.

Odjel licenciranja

U 2020. godini Odjel licenciranja je provodio nadzor ispitivača pilota, organizacija za testiranje razine jezične sposobnosti pilota i kontrolora zračnog prometa, a Odsjek zrakoplovne medicine je kontinuirano provodio nadzor zrakoplovno medicinskih centara i zrakoplovno-medicinskih ispitivača (AME).

Uz navedene nadzore, Odjel je u prosincu 2020. godine proveo godišnji tečaj osvježanja znanja za ispitivače zrakoplova, a radi standardizacije rada ispitivača certificiranih od strane Agencije. Zbog pandemije bolesti COVID-19, radionica je održana putem elektroničke platforme za udaljenu komunikaciju. Tečaj osvježanja znanja je 2020. godine imao međunarodni karakter pošto su na njemu sudjelovali ispitivači certificirani od strane drugih zemalja članica EU. Na tečaju je obrađen širok raspon aktualnih tema vezanih uz osposobljavanje i ispitivanje, ali i teme vezane za zdravstveno i psihičko zdravlje pilota uslijed pandemije bolesti COVID-19. U tečaj osvježanja znanja su prvi put bili aktivno uključeni i ispitivači pilota balona i jedrilica koji se detaljno upoznati s odredbama novih europskih propisa za licenciranje pilota balona i jedrilica te dužnostima u obavljanju praktičnih ispita i provjera sukladno novim zahtjevima.

Zbog velikog pada praktičnih ispita i provjera, kao i zbog ograničenih ljudskih resursa Agencije uzrokovanih pandemijom bolesti COVID-19, Odjel je sredinom lipnja 2020. godine revidirao plan nadzora ispitivača, kao i plan nadzora organizacija za provođenje testiranja razine jezične sposobnosti.

U 2020. godini Odjel je kontinuirano provodio nadzor ispitivača pilota zrakoplova i organizacija za testiranje razine jezične sposobnosti.

Nadzor ovlaštenih ispitivača pilota zrakoplova

Nadzor ispitivača certificiranih od strane Agencije koji se provodi na teritoriju Republike Hrvatske je ostvaren sa 40%. Naime, zbog pandemije bolesti COVID-19 dio ispitivača koji je bio planiran za nadzor u tekućoj godini uopće nije provodio praktične ispite i provjere s kandidatima i imateljima dozvola te iz objektivnih razloga nad njima nije bilo moguće provesti planirani nadzor. Od pet planiranih nadzora, provedena su dva. Uz to, Odjel je uspješno obavio sedam neplaniranih nadzora od čega jedan u svrhu stjecanja certifikata ispitivača, tako da je tijekom 2020. godine izvršeno ukupno devet nadzora.

Nadzor ovlaštenih ispitivača pilota zrakoplova u inozemstvu

Nadzor ispitivača pilota u inozemstvu je također ostvaren sa 40% zbog pandemije bolesti COVID-19 i činjenice da dio planiranih ispitivača nije obavljao provjere u 2020. godini. Od pet planiranih nadzora, provedena su dva.

Odjel je uz planirane nadzore uspješno obavio osam neplaniranih nadzora od čega dva u svrhu stjecanja certifikata ispitivača, tako da je tijekom 2020. godine izvršeno ukupno deset nadzora certificiranih ispitivača u inozemstvu.

Nadzor tijela za testiranje razine jezične sposobnosti (LPAB)

Odjel je u 2020. godini nad tijelima za testiranje razine jezične sposobnosti uspješno obavio jedan planirani nadzor, čime je plan realiziran u cijelosti.

Odsjek zrakoplovne medicine

Nadzor zrakoplovno-medicinskih centara i zrakoplovno medicinskih ispitivača

Unatoč pandemiji bolesti COVID-19 koja je u velikoj mjeri zahvatila subjekte ovih nadzora (svi subjekti su liječnici, uključujući one koji su aktivno radili u tzv. COVID bolnicama kao što je klinička bolnica Dubrava), Odsjek se uz aktivnu suradnju svih dionika i subjekata nadzora uspješno prilagodio novonastalim okolnostima te je u potpunosti realizirao plan nadzora bez potrebe za revizijom. Svih šest planiranih nadzora zrakoplovno-medicinskih centara i ispitivača su obavljani čime je plan realiziran u potpunosti te je uz to odrađeno pet neplaniranih nadzora.

Odsjek SAFA/SACA inspekcija

Pregledi stranih zrakoplova na stajanci zračne luke (RAMP)

Odsjek SAFA/SACA inspekcija, u cilju procjene sigurnosti inozemnih operatora zrakoplova koji slijeću/uzlijeću sa međunarodnih zračnih luka u Republici Hrvatskoj, obavlja poslove nadzora sigurnosti tih operatora putem planiranih i "ad-hoc" inspekcijskih pregleda na stajanci zračne luke (tzv. RAMP inspekcija), u skladu sa zahtjevima dijela ARO.RAMP Uredbe Komisije (EU) br. 965/2012 o utvrđivanju tehničkih zahtjeva i upravnih postupaka u vezi s letačkim operacijama (SL L 296, 25.10.2012.)(dalje u tekstu: Uredba (EU) 965/2012). Prilikom planiranja RAMP inspekcija, težište se stavlja na sljedeće parametre i zahtjeve:

- osiguranje dostatnih resursa za provođenje RAMP inspekcija operatora i zrakoplova s EASA Liste prioritizacije SAFA inspekcija zrakoplova i operatora u okviru EU SAFA programa i putem redovite EASA SAFA analize koju objavljuje EASA;
- osiguranje dostatnih resursa za provođenje RAMP inspekcija sumnjivih zrakoplova u skladu s analizom i procjenom rizika koju provodi odsjek SAFA/SACA;
- fokus planiranja RAMP inspekcijskog nadzora je na provođenju RAMP inspekcija u ljetnim mjesecima i vikendima na međunarodnim zračnim lukama uz obalu i na otocima;
- ispunjavanje zadanog godišnjeg broja pregleda inozemnih operatora;
- ostvariti što veći uzorak operatora i zrakoplova koji slijeću na međunarodne zračne luke u RH;
- RAMP inspekcijama obuhvatiti sve međunarodne zračne luke u RH;
- provedbu RAMP inspekcija koordinirati s Odjelom letačkih operacija i Odjelom plovidbenosti.

Godišnji plan RAMP inspekcija nad inozemnim operatorima u 2020. godini temeljio se na proračunskoj metodologiji EASA-e za svaku državu članicu ICAO EUR regije pojedinačno definiranoj Uredbom (EU) 965/2012 i iznad navedenim smjernicama. Uzimajući u obzir broj operatora, vrstu operacija koje obavljaju, broj njihovih slijetanja na međunarodne zračne luke u Republici Hrvatskoj u zadnjih 12 mjeseci kao i sigurnosne rizike koji iz navedenoga proizlaze te primjenom propisane metodologije, za 2020. godinu bilo je potrebno provesti 115 RAMP inspekcijskih nadzora na osam međunarodnih zračnih luka u Republici Hrvatskoj.

Planirani broj nadzora uslijed pandemije bolesti COVID-19 i značajnog smanjenja i otkazivanja dolazaka/odlazaka inozemnih operatora na međunarodne zračne luke u Republici Hrvatskoj, nije mogao u potpunosti biti realiziran.

U svojim smjernicama tijekom COVID-19 krize u 2020. godine (*EASA Return to Normal Operations (RNO) in Ramp Domain – Guidelines in relation to the COVID-19 pandemic*), EASA je odlučila da se postavljene ciljne vrijednosti dodijeljenog broja Ramp inspekcija za sve države članice potpisnice EU Ramp programa inspekcija postavljaju na nulu, tj. svakoj državi potpisnici ostavlja se slobodan odabir broja Ramp inspekcija, ovisno o zdravstvenoj situaciji u toj državi.

Tijekom 2020. godine ukupno je obavljeno 80 RAMP inspekcija na zračnim lukama u Republici Hrvatskoj od čega 56 planirana i 24 neplanirana (izvanredna) nadzora temeljem posebnih poruka upozorenja kojima EASA skreće pozornost na sumnjive operatore zrakoplova, kao i inozemnih operatora generalnog zrakoplovstva koji prvi puta slijeću na međunarodne zračne luke u Republici Hrvatskoj.

RAMP inspekcije su planirane i realizirane uglavnom tijekom ljetnog i jesenskog razdoblja, kada je došlo do djelomičnog otvaranja turističke sezone. Inspekcije su provedene kroz 11 izlazaka na teren višečlanih timova (dva do tri člana u timu) pri čemu svaki izlazak u prosjeku traje četiri do pet dana, a uključuje i vikende.

Tijekom provedenih RAMP inspekcija u 2020. godini, utvrđeno je ukupno 11 nesukladnosti na zrakoplovima, od čega je:

- 5 imalo mali utjecaj na sigurnost (Cat. 1 nesukladnost),
- 2 imalo značajni utjecaj na sigurnost (Cat. 2 nesukladnost),
- 1 imao veliki utjecaj na sigurnost i rezultiralo je prizemljenjem zrakoplova do otklanjanja nesukladnosti (Cat. 3 nesukladnost), a
- 3 nije imalo direktnog utjecaja na sigurnost, već se radilo o općim napomenama.

Tijekom 2020. godine održana su dva online redovna sastanka radne grupe Odbora EU-a za sigurnost zračnog prometa (*Air Safety Committee*) i dva on line redovna sastanka EASA radne grupe za koordinaciju i standardizaciju Ramp inspekcija (*EASA Ramp Inspection and Coordination*).

3.1.1.2 Provedba nadzora sigurnosti civilnog zračnog prometa u nadležnosti Sektora aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom

Sektor aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom je, u skladu s primjenjivim epidemiološkim mjerama, obavljao poslove kontinuiranog nadzora udovoljavanja propisanim zahtjevima od strane aerodroma, pružatelja zemaljskih usluga te ovlaštenih organizacija za stručno osposobljavanje za obavljanje poslova od značaja za sigurnost zračnog prometa na aerodromu, te poslove kontinuiranog nadzora udovoljavanja propisanim zahtjevima od strane pružatelja usluga u zračnoj plovidbi i organizacija za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa.

Odjel aerodroma provodio je nadzore u područjima kontrole i dokumentiranosti podataka objavljenih u AIP-u, implementacije Uredbe Komisije (EU) br. 73/2010 od 26. siječnja 2010. o utvrđivanju zahtjeva o kvaliteti zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija za jedinstveno europsko nebo (SL L 23, 27.1.2010.)(dalje u tekstu: Uredba (EU) 73/2010) na zračnim lukama, implementacije Uredbe Komisije (EU) br. 139/2014 od 12. veljače 2014. o utvrđivanju zahtjeva i upravnih postupaka u vezi s aerodromima (SL L 44, 14.2.2014.)(dalje u tekstu: Uredba (EU) 139/2014), kretanje i zadržavanje životinja na području aerodroma, kontrolu postupaka nadzora izgradnje oko aerodroma te kontrolu postupaka pri rekonstrukciji i gradnji na području aerodroma, aerodromske karte (*aerodrome chart, parking/docking chart, obstacle chart*), kontrolu vizualnih sredstava za navigaciju, kontrolu ispravnosti i kvalitetu sustava održavanja infrastrukture aerodroma, posebice operativne površine (stajanke i manevarske površine) s pripadajućim uređajima i sredstvima, kontrolu spasilačko-vatrogasne zaštite na aerodromu te provjeru vremena reagiranja i operativnih postupaka SVS-a, upravljanje postupcima na

stajanci i kretanja vozila na operativnoj površini, kontrolu redovitosti i kvalitete održavanja vozila, sredstava i druge opreme koja se koristi u procesima prihvata i otpreme i spasilačko-vatrogasnoj službi, kontrolu osposobljenosti djelatnika pružatelja zemaljskih usluga, spasilačko-vatrogasne službe te održavanja, organizaciju i provedbu te dokumentiranost pojedinih procesa u prihvatu i otpremi zrakoplova, putnika, prtljage i tereta, kontrolu sadržaja, te ažuriranja i primjene aerodromskog priručnika, stupanj implementacije i primjene sustava upravljanja sigurnošću te nadzore u svrhu verifikacije implementacije korektivnih i preventivnih mjera.

Odjel usluga u zračnoj plovodbi i upravljanja zračnim prometom provodio je nadzor nad pružateljem usluga u zračnoj plovodbi - Hrvatskom kontrolom zračne plovidbe d.o.o. koja je jedina certificirana za pružanje usluga u zračnoj plovodbi u Republici Hrvatskoj, temeljem Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 2017/373 od 1. ožujka 2017. o utvrđivanju zajedničkih zahtjeva za pružatelje usluga upravljanja zračnim prometom/pružatelje usluga u zračnoj plovodbi i drugih mrežnih funkcija za upravljanje zračnim prometom i za njihov nadzor (SL L 62, 8.3.2017.).(dalje u tekstu: Uredba (EU) 2017/373). Odjel je u 2020. godini provodio nadzor nad:

- Operativnim uslugama u zračnom prometu (ATS),
- Uslugama komunikacije navigacije i nadzora (CNS),
- Uslugama zrakoplovne meteorologije (MET),
- Uslugama zrakoplovnog informiranja (AIS),
- Upravljanjem zračnim prometom (ASM),
- Upravljanjem protokom zračnog prometa (ATFM), i
- Oblikovanjem i utvrđivanjem načina, postupaka i drugih uvjeta za sigurno uzlijetanje i slijetanje zrakoplova na kontrolirani aerodrom (PANS OPS).

Težište nadzora u 2020. godini je bilo na sustavu upravljanja sigurnošću, sustavu upravljanja kvalitetom, zahtjevima za analizu rizika i mjerama ublažavanja rizika vezanih za promjene, tehničkoj i operativnoj stručnosti i sposobnosti te usklađenosti radnih metoda i operativnih postupaka s ICAO Aneksima, što je utvrđenom temeljem napravljene analize rizika. U 2020. godini je započeo je dvogodišnji ciklus provjere udovoljavanja pružatelja usluga u zračnoj plovodbi zahtjevima prema Uredbi (EU) 2017/373.

Odjel je u 2020. godini proveo redovite nadzore dvije organizacije za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa prema Uredbi Komisije (EU) br. 2015/340 od 20. veljače 2015. godine o utvrđivanju tehničkih zahtjeva i administrativnih postupaka koji se odnose na dozvole i certifikate kontrolora zračnog prometa (SL L 63, 6.3.2015.).(dalje u tekstu: Uredba (EU) 2015/340), čiji ciklus je završen u 2020. godini.

Također su na tom polju certificirane nove usluge koje su rezultat prilagodbe pružatelja usluga situaciji nastaloj zbog pandemije COVID-19.

Krajem 2020. godine, u djelokrugu rada Sektora bilo je ukupno 76 certificiranih subjekta, kako slijedi u pregledu:

Vrsta subjekta	Broj certificiranih subjekata
Aerodromi sa svjedodžbom aerodroma	9
Aerodromi s odobrenjem za uporabu aerodroma	26 (10 aerodroma na vodi)
Helidromi s odobrenjem za uporabu	1
Organizacije za stručno osposobljavanje za obavljanje poslova od značaja za sigurnost zračnog prometa na aerodromu	9

Vrsta subjekta	Broj certificiranih subjekata
Organizacije za pružanje zemaljskih usluga	28
Pružatelj usluga u zračnoj plovodbi	1 od čega: Sjedište Hrvatske kontrole zračne plovodbe d.o.o. Podružnica Zagreb/Lučko Podružnica Split/Brač Podružnica Dubrovnik Podružnica Zadar Podružnica Osijek Podružnica Istra/Kvarner
Organizacije za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa	2
Ukupno	76

Tablica 3: Pregled certificiranih subjekata pod nadležnošću Sektora aerodroma, usluga u zračnoj plovodbi i upravljanja zračnim prometom

Odjel aerodroma registrira površine za slijetanje i uzlijetanje zrakoplova u skladu s člankom 18.b Zakona i ASO 2019-001-rev.0, te je krajem 2020. godine u evidenciji bilo 14 takvih površina.

Realizacija planova nadzora

Planirani nadzor sigurnosti provodio se prema odobrenim godišnjim planovima nadzora za 2020. godinu te reviziji istog, koji se utvrđuju na razini svakog odjela u skladu s njegovim djelokrugom. Stupanj realizacije Plana nadzora za 2020. godinu je na visokoj razini i sva obrazloženja za odstupanja su objektivna i utemeljena. Razlika između planiranog i realiziranog broja nadzora je zanemariva što potvrđuje dobro planiranje nadzora kao i potrebnih resursa za provođenje tih nadzora, unatoč problemu s nedostatkom zrakoplovnih inspektora, koji je bio nadomješten kroz suradnju sa specijalistima Fakulteta prometnih znanosti, Zavoda za aeronautiku. Manja realizacija nadzora pružatelja zemaljskih usluga je uvjetovana činjenicom da novi subjekti u 2020. godini nisu započeli s radom te planirani nadzori nisu mogli biti provedeni.

Analizom broja nalaza i razine njihove ozbiljnosti utvrđenih nadzorom u 2020. godini te usporedbom s rezultatima nadzora prijašnjih godina može se zaključiti kako nema nekih značajnijih promjena u broju i ozbiljnosti nalaza te nema negativnih trendova.

Realizacija planova nadzora sigurnosti civilnog zračnog prometa u 2020. godini u nadležnosti Sektora prikazana je u sljedećoj tablici:

Sektor aerodroma, usluga u zračnoj plovodbi i upravljanja zračnim prometom							
Odjel	Područje nadzora / Subjekti nadzora	Broj nadzora					
		Planirani nadzori				Neplanirani / Uvjetni nadzori	Ukupno izvršeno
		Plan	Izvršeno	Opravdano neizvršeno	Indeks		
Odjel aerodroma	Operatori aerodroma koji posjeduju Svjedodžbu aerodroma	9	9	-	100%	3	12
	Operatori aerodroma koji posjeduju Odobrenje za uporabu aerodroma	12	12	-	100%	1	13

Sektor aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom							
Odjel	Područje nadzora / Subjekti nadzora	Broj nadzora					
		Planirani nadzori				Neplanirani / Uvjetni nadzori	Ukupno izvršeno
		Plan	Izvršeno	Opravdano neizvršeno	Indeks		
	Organizacije za stručno osposobljavanje	5	4	1	80%	-	4
	Pružatelji zemaljskih usluga	13	13	-	100%	-	13
Odjel usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom	HKZP Sjedište	2	2	-	100%	1	3
	Podružnica HKZP - Dubrovnik	1	1	-	100%	-	1
	Podružnica HKZP - Osijek	1	1	-	100%	-	1
	Podružnica HKZP Istra/Kvarner	3	3	-	100%	-	3
	Podružnica HKZP – Split/Brač	1	1	-	100%	-	1
	Podružnica HKZP - Zadar	1	1	-	100%	-	1
	Podružnica HKZP – Zagreb/Lučko	1	1	-	100%	-	1
	Nadzor promjena	3	3	-	100%	-	3
	Organizacije za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa (HKZP)	2	2	-	100%	1	3
Odjel usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom	Organizacije za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa (HUSK)	1	1	-	100%	-	1
Ukupno Sektor		55	54	1	98%	6	60

Tablica 4: Realizacija plana nadzora u 2020. godini – Sektor aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom

Obrazloženja i pojašnjenja u vezi s realizacijom planova nadzora

Odjel aerodroma

Nadzor operatora aerodroma koji posjeduju Svjedodžbu aerodroma

Plan nadzora operatora aerodroma koji posjeduju Svjedodžbu aerodroma ostvaren je u potpunosti. Početkom 2020. godine Odjel aerodroma započeo je s novim ciklusom nadzora aerodroma i operatora aerodroma koji posjeduju EASA Svjedodžbu (Svjedodžba aerodroma izdana u skladu s Uredbom (EU) 139/2014). Usprkos događanjima i posljedicama prouzrokovanih pandemijom bolesti COVID-19, do kraja 2020. godine provedeni su svi planirani nadzori te su odrađena i tri uvjetna/neplanirana nadzora koji su obuhvaćali nadzor radova na sanaciji uzletno-sletne staze Zračne luke Split, nadzor u sklopu tehničkog pregleda obavljenog na Zračnoj luci Dubrovnik i nadzor Operatora aerodroma Rijeka.

Nadzor operatora aerodroma koji posjeduju Odobrenje za uporabu aerodroma

Nadzor operatora aerodroma koji posjeduju Odobrenje za uporabu aerodroma ostvaren je u cijelosti i bez potrebe za revizijom plana nadzora. Uz planirane nadzore odrađen je i jedan neplanirani nadzor aerodroma Lučko.

Nadzor organizacija za stručno osposobljavanje

Plan nadzora organizacija za stručno osposobljavanje je ostvaren 80%. Od planiranih nadzora nije proveden jedan nadzor i to nadzor Školskog centra Tehničkog veleučilišta u Zagrebu zbog objektivnih razloga prouzrokovanih pandemijom bolesti COVID-19. Procijenjeno je da neprovođenje planiranog nadzora za kraj 2020. godine neće imati utjecaja na kvalitetu osposobljavanja.

Nadzor pružatelja zemaljskih usluga

Nadzor pružatelja zemaljskih usluga ostvaren je u cijelosti. Iako je došlo do smanjenja prometne opterećenosti, odnosno broja operacija zrakoplova na aerodromima, nadzori su izvršeni prema planu. Pokazalo se od iznimne važnosti da su inspektori Agencije prisutni odnosno da se provode nadzori na samom aerodromu bez obzira na okolnosti.

Svi nadzori provedeni su u skladu s aktualnim epidemiološkim mjerama.

Odjel usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom

Realizacija nadzora prema područjima nadzora

Nadzor pružatelja usluga u zračnoj plovidbi HKZP

Obzirom na pandemiju bolesti COVID-19, došlo je do revizije godišnjeg plana nadzora početkom lipnja 2020. godine. Revidirani planovi nadzora operativnih usluga u zračnom prometu (ATS), nadzora usluga zrakoplovnog informiranja (AIS), nadzora usluga zrakoplovne meteorologije (MET) i nadzora usluga komunikacije, navigacije i nadzora (CNS) u potpunosti su obavljeni.

Nadzor prema područjima nadzora usklađen je s konceptom analize rizika koja se provodi na dvije razine:

1. analiza rizika za izradu godišnjeg programa nadzora – analiza koja ima za svrhu identificirati koja funkcionalna područja nadzirane organizacije moraju biti predmetom nadzora što uključuje operativne usluge u zračnom prometu (ATS), usluge zrakoplovnog informiranja (AIS), usluge zrakoplovne meteorologije (MET) te usluge komunikacije, navigacije i nadzora (CNS), odnosno funkcije upravljanje zračnim prostorom (ASM), protokom zračnog prometa (ATFM), oblikovanje i utvrđivanje načina, postupaka i drugih uvjeta za sigurno uzlijetanje i

slijetanje zrakoplova na kontrolirani aerodrom (PANS OPS) te organizacije za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa. Rezultat analize je minimalan broj nadzora po području nadzora.

2. analiza rizika u svrhu identifikacije cilja i opsega nadzora - analiza koja ima za svrhu prilagoditi cilj i opseg nadzora prije obavljanja planiranog nadzora uzimajući u obzir sve do tada prikupljene činjenice (događaje vezane za sigurnost, prethodna izvješća s nadzora, nesukladnosti koje se odnose na područje koje je predmetom nadzora, promjene vezane za sigurnost, informacije o mogućim nesukladnostima te izmjene propisa koje se odnose na područje koje je predmetom nadzora).

Nadzor HKZP sjedišta

Uobičajeni nadzor prije početka letne sezone u 2020. godini nije bilo moguće obaviti, te je sukladno reviziji plana nadzora izvršen nadzor sjedišta pružatelja usluga u zimskom periodu letenja.

Planirani broj nadzora podružnica HKZP – Zagreb/Lučko, Dubrovnik, Istra/Kvarner, Split/Brač i Zadar u potpunosti je realiziran.

Nadzor promjena vezanih za sigurnost

Plan nadzora promjena vezanih za sigurnost revidiran je obzirom na pandemiju bolesti COVID-19 i takav je u potpunosti realiziran. Uz obavijesti koje je Odjel zaprimio od strane pružatelja usluga u zračnoj plovidbi (HKZP) o promjenama za koje je odlučeno da će biti predmetom nadzora sukladno zahtjevima Uredbe (EU) 2017/373, obavljen je nadzor tri promjene.

Promjene funkcionalnog sustava, koje su bile predmetom nadzora su:

- Redizajn sektorskih granica ATCC (Faza 1-Sektorizacija ACC Zagreb) i
- uvođenje novog načina rada vezanog za zrakoplovno informiranje (AIS), a predmet nadzora bila je i promjena koja zahtjeva prethodno odobrenje:
- Izmjena Postupka upravljanja promjenama Sustava upravljanja sigurnosti, Sustava upravljanja i pružanja usluga.

Organizacija za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa HUSK

Planirani broj nadzora je u potpunosti realiziran.

Obavljen je planirani redoviti godišnji nadzor organizacije za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa i Hrvatskog učilišnog središta za kontrolu zračnog prometa (HUSK), u svrhu provjere kontinuiranog udovoljavanja zahtjevima Uredbe (EU) 2015/340.

Organizacija za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa HKZP

Planirani broj nadzora je u potpunosti realiziran. Obavljena su dva planirana redovita godišnja nadzora organizacije za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa Hrvatske kontrole zračne plovidbe d.o.o. u svrhu provjere kontinuiranog udovoljavanja zahtjevima Uredbe (EU) 2015/340 te dodatni nadzor koji je nastavak redovnog nadzora obzirom da određeni zahtjevi nisu mogli biti inicijalno provjereni.

Uz redovite nadzore obavljeno je i dodatnih šest uvjetnih nadzora u svrhu odobrenja promjena u organizaciji, kako slijedi:

- novi tečaj za konverziju (CTC Central);
- novi tečaj osnovnog osposobljavanja (uz odobrenje uređaja za osposobljavanje RST i Zagreb BEST kao PTT);

- izmjene tečaja osposobljavanja za ocjenjivače (uz odobrenje uređaja za osposobljavanje RST i Zagreb BEST kao PTT);
- izmjene tečaja osposobljavanja za praktične instruktore OJT/STDI (uz odobrenje uređaja za osposobljavanje RST kao PTT);
- novi tečaj osposobljavanja za ovlaštenje ACS (uz odobrenje uređaja za osposobljavanje Zagreb BEST kao SIM).

Tijekom 2020. godine Organizaciji za osposobljavanje HKZP-a je odobreno:

- dva nova tečaja osposobljavanja za lokaciju – za pojedince;
- četiri nova tečaja osposobljavanja za lokaciju u svrhu obnavljanja posebne ovlasti za lokaciju;
- izmjena procedure za promjene koje ne zahtijevaju odobrenje HACZ-a;
- dvije izmjene Sheme stručnosti za lokaciju;
- pet promjena u organizaciji za osposobljavanje koje se odnose na:
 - nove vrste osposobljavanja: osnovno osposobljavanje i osposobljavanje za ovlaštenje ACS;
 - izmjene Plana inicijalnog osposobljavanja te dodavanje novih tečajeva osposobljavanja za inicijalno osposobljavanje;
 - odobravanja uređaja za osposobljavanje (simulatora) za potrebe provođenja novih ili izmijenjenih planova i tečajeva osposobljavanja;
 - izmjene tečajeva osposobljavanja za praktične instruktore (OJT/STDI) i ocjenjivače.

Koncept nadzora prema nadziranim cjelinama

Godišnji sveobuhvatni nadzor udovoljavanja zahtjevima Uredbe (EU) 2017/373 podijeljen je u dva dijela kako je i planirano Godišnjim programom nadzora za 2020.

Nadzor sjedišta pružatelja usluga u zračnoj plovidbi izvršen je na daljinu tijekom studenog 2020. godine.

Drugi dio godišnjeg sveobuhvatnog nadzora obuhvatio je nadzor podružnica HKZP i uglavnom je obavljen na lokaciji, izuzev podružnice Osijek i Zagreb/Lučko. Nadzor lokacija obuhvatio je usluge ATS, AIS, CNS i MET i funkcija ATFM.

3.1.1.3 Provedba nadzora zaštite civilnog zračnog prometa u nadležnosti Ureda zaštite zračnog prometa

Poslovi nadzora zaštite civilnog zračnog prometa obavljaju se u skladu s odredbama Zakona, Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 4 i Nacionalnog programa kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 2.

Nadzor zaštite primarno se temelji, pored aktivnosti u područjima zakonodavstva, dokumentacije, organizacije i osposobljavanja, na mjerama kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa te institutima i ovlastima određenim Uredbom Komisije (EU) br. 18/2010 od 8. siječnja 2010. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 300/2008 Europskog parlamenta i Vijeća u vezi sa specifikacijama za nacionalne programe kontrole kvalitete u području zaštite civilnog zračnog prometa (SL L 7, 12.1.2010.) (dalje u tekstu: Uredba (EU) 18/2010) i člankom 133. Zakona. Mjere kontrole kvalitete na nacionalnoj razini određene su Nacionalnim programom kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 2. U cilju osiguranja implementacije, ocjene učinkovitosti i održivosti mjera zaštite temeljenih na zahtjevima određenim Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa, Nacionalnim programom kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa propisane su mjere kontrole kvalitete od kojih su sljedeće preventivnog karaktera i naročito relevantne za funkciju nadzora:

1. Audit zaštite,
2. Inspekcija zaštite,
3. Test zaštite i
4. Prosudba zaštite.

Tijekom 2020. godine u djelokrugu rada Ureda bilo je ukupno 77 certificiranih subjekata, kako slijedi u pregledu:

Vrsta subjekta	Broj certificiranih subjekata
Operatori aerodroma	35 od čega: 9 - Uredba 300/2008 26 - Uredba 1254/2009
Operatori zrakoplova	10 od čega: 2 - Uredba 300/2008 8 - NPZCZP
Ostali subjekti	32 od čega: 13 – teret i pošta, opskrba - Uredba 300/2008 1 – pružatelj usluga u zračnoj plovidbi 4 – pružatelj usluga određenih mjera zaštite 14 – osposobljavanje za zaštitu
Ukupno	77

Tablica 5: Pregled certificiranih subjekata pod nadležnošću Ureda zaštite zračnog prometa

Realizacija planova nadzora

Mjere kontrole kvalitete civilnog zračnog prometa obavljene su temeljem Plana kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa za 2020. godinu, metodologijom određenom Uredbom (EU) 18/2010 i Nacionalnim programom kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 2. Pojava pandemije bolesti COVID–19 značajno je utjecala na proces i aktivnosti kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa. Preventivne epidemiološke mjere nametnule su ograničenja s posljedicama smanjene pokretljivosti, ograničenja socijalnog kontakta te značajno smanjenog broja operacija i putnika u zračnom prometu. Takve okolnosti ostvaruju izravan utjecaj na metodologiju provođenja mjera kontrole kvalitete odnosno njihovu provedivost, koja se temelji na izravnom uvidu u operativnu primjenu mjera, intervjuima te potrebnom statističkom uzorku za ocjenu sukladnosti.

Stoga je u lipnju 2020. godine Plan kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa za 2020. godinu revidiran s ciljem obuhvata svih relevantnih setova mjera zaštite, kod svih subjekata, uz smanjen i objektivno provediv broj aktivnosti. Smanjenje broja aktivnosti prvenstveno je ostvareno u dijelu stranih operatora zrakoplova. Također, planiran je i određeni broj aktivnosti na on-line platformi, gdje sadržaj mjera zaštite to omogućuje. Za 2020. godinu planirana je 41 mjera kontrole kvalitete, što je u odnosu na plan za 2019. godinu smanjenje od 28% (2019. godine – 57 mjera kontrole kvalitete).

Broj planiranih aktivnosti određen je u skladu s propisanim zahtjevima za minimalnu frekvenciju mjera kontrole kvalitete te u korelaciji sa statističkom i analitičkom obradom nalaza i podataka prikupljenih obavljenim mjerama kontrole kvalitete tijekom 2019. godine, koja ukazuje na dobru razinu implementacije zahtjeva određenih Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa. Pored planiranih, obavljeno je i 14 dodatnih, neplaniranih mjera kontrole kvalitete. Tijekom 2020. godine obavljeno je ukupno 55 mjera kontrole kvalitete.

Dodatne, neplanirane mjere kontrole kvalitete ostvarene su prvenstveno u dijelu testiranja mjera zaštite, u cilju donošenja objektivne ocjene sukladnosti nadzirane mjere. Realizacija godišnjeg plana kontrole kvalitete na razini je od 100%.

Temeljem regulatornog zahtjeva određenog Uredbom (EU) 18/2010 kontrola kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa obavlja se redovito nad svim subjektima koji imaju odgovornost za zaštitu civilnog zračnog prometa. Područja primjene i odgovornosti subjekata određene Uredbom (EZ) 300/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2008. o zajedničkim pravilima u području zaštite civilnog zračnog prometa (SL L 97, 9.4.2008.) (dalje u tekstu: Uredba (EZ) 300/2008), na odgovarajući su način transponirana u Nacionalni program zaštite civilnog zračnog prometa Republike Hrvatske.

Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa određena su i dodatna područja primjene prilagođenih (alternativnih) mjera zaštite i odgovornosti za iste, koja se temelje na međunarodnim standardima i nacionalnim specifičnostima.

U korelaciji s regulatornom podjelom subjekata nadležnih za primjenu mjera zaštite civilnog zračnog prometa u procesima kontrole kvalitete, koje obavlja Agencija, određene su tri opće skupine subjekata nad kojima je nadzor sukladnosti obavezujući:

1. Operatori aerodroma,
2. Operatori zrakoplova/zračni prijevoznici,
3. Ostali subjekti.

Skupina operatora aerodroma, subjekata odgovornih za zaštitu i primjenu određenih kategorija mjera zaštite, dijeli se u dvije podskupine: operatori aerodroma/zračne luke koje primjenjuju mjere zaštite u skladu s Uredbom (EU) 300/2008 i posjeduju svjedodžbu aerodroma (9 aerodroma) i operatori aerodroma koji primjenjuju alternativne mjere zaštite u skladu s Uredbom Komisije (EU) br. 1254/2009 od 18. prosinca 2009. o utvrđivanju mjerila na temelju kojih se državama članicama omogućuje odstupanje od zajedničkih osnovnih standarda zaštite civilnog zračnog prometa i o donošenju alternativnih mjera zaštite (SL L 338 19.12.2009.) (dalje u tekstu: Uredba (EU) 1254/2009), a posjeduju odobrenje za uporabu aerodroma (26 aerodroma).

Skupina operatora zrakoplova koji obavljaju komercijalni zračni prijevoz dijeli se u dvije podskupine, zračni prijevoznici koji primjenjuju mjere zaštite u skladu sa zajedničkim osnovnim standardima određenim Uredbom (EZ) 300/2008 (dva operatora zrakoplova) i zračni prijevoznici operatori zrakoplova s najvećom dopuštenom masom pri polijetanju manjom od 5.700 kg koji primjenjuju pojedine mjere zaštite u skladu sa zajedničkim osnovnim standardima, temeljem zahtjeva utvrđenih Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa (10 operatora zrakoplova).

Skupina ostalih subjekata, koji primjenjuju standarde zaštite zračnog prometa, a koji djeluju unutar ili izvan prostora zračne luke i koji osiguravaju robu i/ili usluge zračnim lukama ili kroz njih, dijeli se u četiri podskupine: regulirani agenti/poznati pošiljatelji, pružatelji usluga u zračnoj plovidbi, pružatelji usluga određenih mjera zaštite temeljem ugovora s operatorom aerodroma i subjekti koji osiguravaju osposobljavanje u skladu s Uredbom (EZ) 300/2008. Skupinu ostalih subjekata sačinjava 32 subjekta.

Realizacija planova nadzora zaštite civilnog zračnog prometa u 2020. godini u nadležnosti Ureda prikazana je u sljedećoj tablici:

Ured zaštite zračnog prometa							
Ured	Područje nadzora	Broj nadzora					
		Planirani nadzori				Neplanirani / Uvjetni nadzori	Ukupno izvršeno
		Plan	Izvršeno	Opravdano neizvršeno	Indeks		
Ured zaštite zračnog prometa	Mjere kontrole kvalitete zaštite CZP – operatori aerodroma	16	16	-	100%	13	29
	Mjere kontrole kvalitete zaštite CZP – operatori zrakoplova	16	16	-	100%	1	17
	Mjere kontrole kvalitete zaštite CZP – ostali subjekti	9	9	-	100%	-	9
Ukupno Ured		41	41	-	100%	14	55

Tablica 6: Realizacija plana nadzora u 2020. godini – Ured zaštite zračnog prometa

Obrazloženja i pojašnjenja u vezi s realizacijom planova nadzora

Realizacija godišnjeg plana kontrole kvalitete na razini je od 100%.

Inspekcije u području zaštite civilnog zračnog prometa u načelu trebaju biti nenajavljene, sukladno važećim EU propisima. Tijekom izvještajnog razdoblja, od 55 mjera kontrole kvalitete 29 je obavljeno u zračnim lukama, 17 kod operatora zrakoplova i devet u području ostalih subjekata.

Mjerama kontrole kvalitete ukupno je utvrđeno 47 nalaza o mjerama/postupcima/dokumentaciji koji nisu sukladni s odredbama Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 4. Nalazi o sukladnostima/nesukladnostima ocjenjuju se stupnjevima određenim Nacionalnim programom kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 2, među kojima su relevantni:

- 2 – udovoljava/poželjno poboljšanje
- 3 – ne udovoljava/manji nedostaci
- 4 – ne udovoljava/ozbiljni nedostaci

Od 47 utvrđenih nalaza o nesukladnostima s odredbama Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa, 35 je utvrđeno kod operatora aerodroma, tri kod operatora zrakoplova, te pet nalaza kod ostalih subjekata.

U skupini operatora aerodroma osam nalaza su stupnja 2, 22 nalaza stupnja 3, a pet nalaza stupnja 4.

U skupini operatora zrakoplova jedan nalaz je stupnja 2, a dva nalaza stupnja 3.

U skupini ostalih subjekata dva nalaza su stupnja 2, a tri nalaza stupnja 3.

U dijelu neplaniranih mjera kontrole kvalitete obavljena je i prva Prosudba zaštite, u Zračnoj luci Rijeka, s ciljem utvrđivanja potencijalnih ranjivosti primijenjenih mjera zaštite, a zbog različitog tumačenja propisanih zahtjeva koja se pojavljuju u provođenju mjera zaštite iz nadležnosti Hrvatske kontrole zračne plovbe i operatora aerodroma Zračna luka Rijeka d.o.o. Prosudbom su utvrđena 4 nalaza o nesukladnosti, odnosno potencijalne ranjivosti kod kojih je potrebno unaprjeđenje i usklađivanje.

Croatian Civil Aviation Agency

HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU ZA 2020. GODINU

Ukupan broj nalaza o nesukladnostima bitno je smanjen, 55% u odnosu na 2019. godinu (103 nalaza), pri čemu je posebno važno naglasiti nizak broj nalaza kategorije 4.

Broj nalaza o nesukladnosti tijekom 2019. godine utvrđen je istom metodologijom rada, uz neznatno manje utrošene vremenske resurse po pojedinoj aktivnosti. Statističkom i analitičkom obradom nalaza i podataka prikupljenih obavljenim mjerama kontrole kvalitete i operativnim aktivnostima, ocjenjuje se da je smanjenje broja nalaza u odnosu na 2019. godinu u isključivoj korelaciji s manjim ukupnim brojem nadzora, manjim uzorkom pojedinih elemenata nad kojim je obavljen nadzor (zaštitni pregled putnika i ručne prtljage, predane prtljage, zrakoplovnih operacija), ali i zadržanom razinom kvalitete mjera zaštite zračnog prometa odnosno s kvalitetom i održivošću korektivnih mjera koje su operatori aerodroma proveli u prethodnim planskim razdobljima. Ocjenjuje se da su subjekti zaštite očuvali spremnost za primjenu mjera zaštite, u uvjetima uobičajenog broja operacija, na zadovoljavajućoj razini.

Identificirana su i sljedeća područja/aktivnosti/mjere s višom razinom nesukladnosti s metodama i sredstvima zaštite propisanim Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 4, prvenstveno u dijelu nadležnosti operatora aerodroma i/ili pružatelja usluga određenih mjera zaštite:

1. Kontrola pristupa i kretanja u štićenim područjima zračnih luka - u dijelu granica, iskaznica i praćenog pristupa,
2. Zaštitni pregled osoba, stvari koje nose i vozila,
3. Zaštitni pregled putnika i ručne prtljage,
4. Zaštitna oprema.

3.1.1.4 Pregled realizacije planova nadzora sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa u 2020. godini

Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo						
Sektor/Odjel/Ured	Broj nadzora					
	Planirani nadzori				Neplanirani / Uvjetni nadzori	Ukupno izvršeno
	Plan	Izvršeno	Opravdano neizvršeno	Indeks		
Sektor letačkih operacija, školstva, plovidbenosti i licenciranja	376	297	40	79%	81	378
Sektor aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom	55	54	1	98%	6	60
Ured zaštite zračnog prometa	41	41	-	100%	14	55
Ukupno Agencija	472	392	41	83%	101	493

Tablica 7: Realizacija planova nadzora sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa u 2020. godini – Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo

Agencija je u 2020. godini izvršila ukupno 493 nadzora sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa. Od toga su 392 nadzora bila planirana, a 101 nadzor je bio neplanirani odnosno uvjetni.

Neplanirani i uvjetni nadzori su izvršavani u slučajevima potrebe certifikacije novih operatora, produljenja certifikata ili inicijalnog stjecanja certifikata ispitivača, pojave negativnih trendova ili narušavanja prihvatljive razine sigurnosti, zaprimanja informacija ili prijava o narušavanju sigurnosti, temeljem zahtjeva ovlaštenih organizacija vezano za promjene s obzirom na opseg odobrenja, promjene odgovornih osoba, dodavanje novih lokacija i prostora, temeljem zahtjeva za provjeru plovidbenosti zrakoplova ili temeljem zahtjeva za ishođenjem ovlaštenja za novu organizaciju, ishođenjem novih odobrenja za uporabu aerodroma te u svrhu nadzora provedenih radova nadzora infrastrukture ili u svrhu recertifikacije organizacije za osposobljavanje.

Značajan utjecaj na realizaciju plana nadzora sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa za 2020. godinu imala je pandemija bolesti COVID-19 te s njom povezana ograničenja kretanja osoba te smanjenje, a u mnogim slučajevima i potpuni izostanak aktivnosti zrakoplovnih subjekata što se nije moglo predvidjeti u vrijeme izrade i donošenja plana. Opravdano nije izvršen 41 planirani nadzor, a radi se o slučajevima neaktivnosti operatora u razdoblju planiranog nadzora, isteka valjanosti certifikata i njegovog neobnavljanja prije planiranog termina obavljanja nadzora, odustanka ovlaštenih organizacija od odobrenja, privremenog oduzimanja Potvrda o plovidbenosti zrakoplova, nepodnošenja zahtjeva za konverziju svjedodžbe aerodroma, isteka odobrenja za uporabu aerodroma, neimanja uvjeta zbog propusta pružatelja usluga u implementaciji područja nadzora te neimanja potrebe za provedbom nadzora jer je planirani nadzor izvršen u sklopu drugog nadzora. Iz objektivnih razloga te nadzore nije bilo moguće izvršiti.

Realizacijom planova nadzora od 83%, odnosno 92% ako se izuzmu RAMP inspekcije zbog odluke EASA uvjetovane pandemijom COVID-19, Agencija je ostvarila značajan rezultat u provedbi nadzora sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa u 2020. godini imajući u vidu sve okolnosti i poremećaje u civilnom zrakoplovstvu nastale uslijed pandemije bolesti COVID-19.

3.1.2 Certificiranje zrakoplovnih subjekata

Sektor letačkih operacija i plovidbenosti zrakoplova

Odjel letačkih operacija i školstva

Tijekom 2020. godine Odjel je u skladu sa Zakonom o prijevozu opasnih tvari i Pravilnikom o uvjetima i načinu prijevoza opasnih roba zrakom certificirao jednog pošiljatelja i otpremnika.

Odjel plovidbenosti zrakoplova

U 2020. godini certificirane su tri organizacije za održavanje zrakoplova sukladno Prilogu II (Dio 145), Uredbe Komisije (EU) br. 1321/2014 od 26. studenoga 2014. o kontinuiranoj plovidbenosti zrakoplova i aeronautičkih proizvoda, dijelova i uređaja, te o odobravanju organizacija i osoblja uključenih u te poslove (SL L 362, 17.12.2014.)(dalje u tekstu: Uredba (EU) 1321/2014).

Odjel licenciranja

U 2020. godini certificirana su tri nova ispitivača i to dva za pilote aviona te jedan za pilote helikoptera.

Odsjek zrakoplovne medicine

U 2020. godini, Odsjek zrakoplovne medicine je certificirao jedan zrakoplovno-medicinski centar.

Tijekom 2020., zrakoplovno-medicinski centri (AeMC) i zrakoplovno-medicinski ispitivači (AME) su izdali sljedeći broj certifikata o zdravstvenoj sposobnosti/ izvještaja:

VRSTA CERTIFIKATA O ZDRAVSTVENOJ SPOSOBNOSTI/IZVJEŠTAJA	BROJ IZDANIH CERTIFIKATA O ZDRAVSTVENOJ SPOSOBNOSTI/IZVJEŠTAJA		UKUPNO
Certifikat o zdravstvenoj sposobnosti pilota zrakoplova i padobranaca	Kategorija 1	596	999
	Kategorija 2	245	
	Kategorija LAPL	158	
Certifikat o zdravstvenoj sposobnosti kontrolora zračnog prometa	Kategorija 3		291
Medicinski izvještaj za kabinsku posadu			109
UKUPNO			1.399

Tablica 8: Pregled izdanih certifikata o zdravstvenoj sposobnosti/izvještaja u 2020. godini

Odsjek je tijekom 2020. godine provodio poslove pregleda i evaluacije medicinske dokumentacije za gore navedene preglede. Zbog pandemije bolesti COVID-19 tijekom 2020. godine, imateljima certifikata bilo je onemogućeno redovno produžavanje certifikata zbog nemogućnosti pristupa zrakoplovno-medicinskim centrima i ispitivačima. Odsjek je u tu svrhu donio izuzeće sukladno članku 71. Uredbe (EU) br. 2018/1139 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2018. o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i osnivanju Agencije Europske unije za sigurnost zračnog prometa (SL L 212, 22.8.2018.)(dalje u tekstu: Osnovna Uredba (EU) 2018/1139) kojim je omogućio imateljima da na ograničeno kraće vremensko razdoblje produlje valjanost svojih certifikata bez obavljanja medicinskih pregleda.

Izuzeća su prijavljena Europskog agenciji za sigurnost zračnog prometa te je o njima obaviještena i Europska Komisija. Prilikom izrade i prijavljivanja izuzeća vodilo se računa da se jasnim i razumnim mitigacijskim mjerama niti na koji način ne naruši sigurnost zračnog prometa.

Na ovaj način produljena su 82 certifikata zdravstvene sposobnosti (57 certifikata kategorije 1, 6 certifikata kategorije 2, 18 certifikata kategorije 3 te 1 medicinski izvještaj za kabinsku posadu).

Odsjek je u studenom i prosincu organizirao i godišnji dvodnevni tečaj osvježavanja znanja za zrakoplovno-medicinske ispitivače (*AME Refresher Course*). Zbog pandemije bolesti COVID-19, radionica je održana putem elektroničke platforme za udaljenu komunikaciju. Fokus tečaja očekivano je bio na utjecajima pandemije bolesti COVID-19 na psihofizičko stanje pilota i utjecaj na buduću medicinsku certifikaciju pilota. Tečaju je prisustvovao 21 polaznik.

Sektor aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom

Odjel aerodroma

Tijekom 2020. godine produljena su dva odobrenja za aerodrome.

Odjel aerodroma je u 2020. godini registrirao pet površina za slijetanje i uzlijetanje zrakoplova.

U 2020. godini Odjel aerodroma izdao je tri nova te produljio sedam odobrenja pružateljima zemaljskih usluga. Odobren je jedan novi instruktor za stručno osposobljavanje u sklopu Službe za stručno osposobljavanje MZLZ d.d.

Odjel usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom

Organizacija za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa Hrvatske kontrole zračne plovidbe tijekom 2020. godine proširila je certifikat sukladno zahtjevima Uredbe (EU) 2015/340 u dva navrata. Krajem ožujka dodana je nova vrsta osposobljavanja – Osnovno osposobljavanje (*Basic Training*), a u rujnu je dodana nova vrsta osposobljavanja – Osposobljavanje za ovlaštenje ACS (*ACS Rating Training*).

Ured zaštite zračnog prometa

Tijekom 2020. godine nisu zaprimljeni zahtjevi pravnih osoba za ocjenu sposobnosti pružatelja usluga određenih mjera zaštite na aerodromu, koja se provodi u postupku standardiziranom Posebnim uvjetima za pravne osobe koje obavljaju određene poslove zaštite na aerodromu. Stoga i nadalje, u Republici Hrvatskoj samo četiri pravne osobe registrirane za obavljanje zaštitarske djelatnosti posjeduju ocjenu sposobnosti pružatelja usluga određenih poslova zaštite na aerodromu.

Procesi osposobljavanja i certificiranja zaštitnog osoblja bitni su elementi sustava zaštite civilnog zračnog prometa, propisani međunarodnim standardima, preporučenom praksom i EU zakonodavstvom (certificiranje od strane nadležnog tijela ili u ime nadležnog tijela). Certifikacija određenih kategorija zaštitnog osoblja obveza je određena Poglavljem 11 Priloga 1 Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 2015/1998 od 5. studenoga 2015. o utvrđivanju detaljnih mjera za provedbu zajedničkih osnovnih standarda iz područja zaštite zračnog prometa (SL L 299, 14.11.2015.) (dalje u tekstu: Uredba (EU) 2015/1998) i Poglavlja 11 Dio 4 Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa. Na planirane aktivnosti u ovom području tijekom 2020. godine značajan utjecaj ostvaren je uvođenjem i trajanjem epidemioloških mjera uslijed pandemije bolesti COVID-19, s potencijalno negativnim utjecajem na ispunjenje potreba subjekata zaštite.

Poslovi certifikacije/recertifikacije zaštitnog osoblja tijekom 2020. godine obavljani su u tri od planiranih sedam redovnih ispitnih rokova. Certificati su izdani u sklopu 547 upravnih postupka, kojima je završen proces koji uključuje teorijski ispit, OJT, praktičan ispit i u većini slučajeva test provjere kompetencije (CAT) korištenjem namjenske aplikacije (ukupno 1.082 ispita). Broj provedenih ispita kao i broj recertificiranog/certificiranog osoblja na razni je 2019. godine, a potrebe subjekata zaštite u potpunosti su realizirane.

Primjena epidemioloških mjera nije rezultirala negativnim utjecajem na procese osposobljavanja i certifikacije, što je ostvareno kroz odgovarajuće izmjene organizacije ispitnih rokova.

U Republici Hrvatskoj status subjekta koji osigurava osposobljavanje RTG operatera i/ili ostalih kategorija osoblja koje provodi zaštitne kontrole u skladu s Uredbom (EU) 2015/1998 posjeduje 14 subjekata, osam operatera aerodroma, dva operatera zrakoplova, tri pružatelja usluga određenih mjera zaštite i Policijska akademija. Tijekom 2020. godine odobrena su dva nova programa osposobljavanja i dvije revizije programa osposobljavanja.

Status instruktora zaštite, za sve ili pojedine module osposobljavanja, posjedovalo je 25 osoba, odobrenih od Agencije u skladu s kriterijima određenim Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa.

U dijelu osposobljavanja i certificiranja tijekom 2020. godine započet je i novi proces, osposobljavanje i certificiranje pasa za detekciju eksploziva EDD (*Explosive Detection Dogs*). Zakonodavstvom u području zaštite civilnog zračnog prometa psi za detekciju eksploziva određeni su kao jedan od primjenjivih načina zaštitnih pregleda, koji odabire i utvrđuje subjekt odgovoran za zaštitu zračnog prometa. Svi subjekti zaštite u Republici Hrvatskoj do sada su koncipirali zaštitne preglede na metodama jednakovrijednim psima za otkrivanje eksploziva, koje se temelje na certificiranom ljudstvu i tehničkim uređajima. Ovaj proces provodi se kroz konzultacije i kontinuiranu koordinaciju s jednom pravnom osobom registriranom za zaštitarsku djelatnost – pružateljem usluga određenih mjera zaštite.

3.1.3 Licenciranje zrakoplovnog osoblja

U 2020. godini, Odjel licenciranja obavljao je poslove licenciranja zrakoplovnog osoblja (izdavanje dozvola; stjecanje, produžavanje i obnavljanje ovlaštenja, posebnih ovlasti i certifikata; priznavanje i konverzija dozvola, ovlaštenja, posebnih ovlasti i certifikata), kako slijedi:

- Part-FCL dozvola pilota aviona, helikoptera, u skladu s europskim propisima;
- Part-SFCL i Part-BFCL dozvola pilota jedrilica i balona,
- dozvola pilota jedrilica, balona, parajedrilica, ovjesnih jedrilica, padobrana s pogonom, sportsko-rekreativnih zrakoplova i padobranaca u skladu s nacionalnim propisima;
- Part-66 dozvola osoblja za održavanje zrakoplova;
- dozvola kontrolora zračnog prometa i studenata kontrolora zračnog prometa;
- dozvola dispečera leta/operativnog kontrolora leta

Zbog pandemije bolesti COVID-19, tijekom 2020. godine je imateljima dozvola onemogućeno redovno produžavanje dozvola i ovlaštenja zbog nemogućnosti pristupa uređajima za letenje i uređajima koji simuliraju letenje. Odjel licenciranja je reagirao donijevši nekoliko izuzeća sukladno odredbama članka 71. Osnovne Uredbe (EU) 2018/1139 kojima je omogućeno imateljima dozvola da na ograničeno vremensko razdoblje produžavaju valjanost svojih dozvola i ovlaštenja bez udovoljavanja redovnim zahtjevima primjenjivih propisa. Izuzeća su prijavljena EASA-i te je o njima obaviještena i Europska komisija.

Prilikom izrade i prijavljivanja izuzeća vodilo se računa da se jasnim i razumnim mitigacijskim mjerama niti na koji način ne naruši sigurnost zračnog prometa. Na ovaj način produljeno je 137 ovlaštenja imateljima dozvola pilota i kontrolora zračnog prometa.

Radi davanja uvida u opseg poslova u nadležnosti Odjela vezano uz licenciranje zrakoplovnog osoblja koje se provodi kontinuirano, u sljedećoj tablici nalazi se broj evidentiranih dozvola prema vrsti dozvole:

VRSTA DOZVOLE	BROJ DOZVOLA		UKUPNO
DOZVOLA PILOTA – AVION (PART-FCL)	ATPL(A)	364	1.021
	CPL(A)	254	
	PPL(A)	398	
	LAPL(A)	5	
DOZVOLA PILOTA – HELIKOPTER (PART-FCL)	PPL(H)	-	36
	CPL(H)	26	
	ATPL(H)	10	
DOZVOLA PILOTA – JEDRILICA (PART-FCL)	SPL	60	60
DOZVOLA PADOBRANACA	635		635
NACIONALNA DOZVOLA PILOTA JEDRILICE	180		180
DOZVOLA PILOTA BALONA	7		7
DOZVOLA PILOTA PARAJEDRILICE	501		501
DOZVOLA PILOTA OVJESNE JEDRILICE	78		78
DOZVOLA PILOTA PADOBRANA S POGONOM	6		6
DOZVOLA PILOTA SPORTSKO REKREATIVNOG ZRAKOPLOVA KLASA	Klasa I	74	146
	Klasa II	67	
	Klasa III	4	
	Klasa IV	1	
KONTROLOR ZRAČNOG PROMETA (ATC)	ATC	309	356

VRSTA DOZVOLE	BROJ DOZVOLA		UKUPNO
	ATC – student	47	
DOZVOLA ODRŽAVANJA ZRAKOPLOVA (PART-66)	PART 66	447	447
DISPEČERI LETA/ OPERATIVNI KONTROLORI PROMETA	FDO/ FOO	41	41
UKUPNO			3.514

Tablica 9: Pregled broja važećih dozvola zrakoplovnog osoblja u nadležnosti Odjela licenciranja

Za istaknuti je da su novim Pravilnikom o visini naknade za utvrđivanje stručne sposobnosti zrakoplovnog osoblja te utvrđivanje udovoljavanju uvjeta za izdavanje, produžavanje, obnavljanje i priznavanje dozvole, ovlaštenja i posebnih ovlasti zrakoplovnog osoblja („Narodne novine“ broj 5/20) značajno smanjeni iznosi naknada za licencirano osoblje koje sudjeluje u nekomercijalnim aktivnostima zrakoplova generalne avijacije i sportsko-rekreativnih zrakoplova čime je Agencija doprinijela financijskom rasterećenju zrakoplovnih subjekata u navedenim segmentima zrakoplovstva.

Teorijski ispiti

U 2020. godini, Odjel je obavljao poslove organizacije, provođenja, nadzora i administracije teorijskih ispita u svrhu stjecanja Part-FCL dozvola i ovlaštenja pilota aviona i helikoptera te Part-66 dozvola osoblja za održavanje zrakoplova. Također su provedeni ispiti za nacionalne dozvole sportsko-rekreativnog zrakoplova i operatore sustava bespilotnih zrakoplova.

Bitno je za napomenuti kako Odjel zbog pandemije bolesti COVID-19 nije održavao ispite od ožujka do kolovoza 2020. godine te je ponovno počeo s provođenjem ispita u rujnu 2020. godine.

Radi davanja uvida u opseg poslova u djelokrugu Odjela, u nastavku se daje pregled broja pristupnika koji su tijekom 2020. godine polagali teorijski ispit za stjecanje dozvola:

VRSTA DOZVOLE		BROJ PRISTUPNIKA
Part-FCL dozvola pilota aviona	PPL (A)	335
	CPL (A)	-
	ATPL(A)	390
	IR(A)	1
Part-FCL dozvola pilota helikoptera	PPL(H)	-
	CPL(H)	-
	ATPL (H)	19
	IR(H)	4
Part-FCL dozvola pilota jedrilica		-
Part-FCL dozvola pilota balona		11
Dozvola pilota parajedrilice		-
Dozvola pilota ovjesne jedrilice		2

Dozvola pilota jedrilice	10
Dozvola pilota balona	-
Dozvola pilota sportsko-rekreativnog zrakoplova	126
Dozvola padobranaca	-
Certifikat o položenom ispitu – operatori UAS	34
Part-66 dozvola osoblja za održavanje zrakoplova	122
UKUPNO	1.054

Tablica 10.: Pregled broja pristupnika za stjecanje dozvola u 2020. godini

3.1.4 Posebne aktivnosti u području zaštite civilnog zračnog prometa

Pored nadzora zaštite civilnog zračnog prometa, aktivnosti u području zaštite civilnog zračnog prometa uvjetovane su određenim brojem neplaniranih, izvanrednih događaja i promjenama stanja/sustava zaštite civilnog zračnog prometa na međunarodnoj i regionalnoj razini. U funkciji Nadležnog tijela u području zaštite civilnog zračnog prometa u Republici Hrvatskoj ostvarene su aktivnosti u područjima zakonodavstva i normativnog uređenja, suradnje s tijelima koja čine sustav zaštite civilnog zračnog prometa, uključujući i međunarodnu razinu, preventivnih mjera zaštite, tehničke opreme i infrastrukture za zaštitu zračnog prometa, općenito praćenja primjene Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa te osposobljavanja za zaštitu civilnog zračnog prometa.

Tijekom 2020. godine, kao ključne procese i događaje potrebno je izdvojiti:

1. Operativnu primjenu Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 4 i Nacionalnog programa kontrole kvalitete civilnog zračnog prometa, Izdanje 2, koje je Vlada Republike Hrvatske donijela u svibnju 2018. godine;
2. Održavanje procesa kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa na razini koja osigurava zadovoljavajuće stanje zaštite i spremnost sustava i subjekata zaštite za učinkovitu primjenu mjera zaštite u uvjetima porasta ili uobičajenog broja operacija, u kontekstu pandemije bolesti COVID-19;
3. Održavanje procesa osposobljavanja i certificiranja zaštitnog osoblja na razini koja osigurava ispunjenje potreba subjekata zaštite u dijelu ljudskih potencijala i njihovu spremnost za rad u uvjetima porasta ili uobičajenog broja operacija, u kontekstu pandemije bolesti COVID-19.

Navedeni događaji i procesi, zbog složenosti, značaja i potrebnog opsega angažmana radnika Ureda uvjetovali su radne prioritete i utjecali na sposobnost i mogućnost realizacije svih planiranih aktivnosti.

Zakonodavstvo i normativno uređenje

Proces razvoja i unaprjeđenja zakonodavnog okvira Republike Hrvatske u domeni zaštite civilnog zračnog prometa nastavljen je i tijekom 2020. godine. Agencija je kontinuirano obavljala aktivnosti praćenja razvoja i izmjena međunarodnih standarda i preporučene prakse, a posebno europskih regulatornih akata, u cilju usklađivanja nacionalnih zakonodavnih i provedbenih propisa te izravne operativne primjene.

Operativna primjena svih izmjena i dopuna europskog zakonodavstva u području zaštite civilnog zračnog prometa tijekom 2020. godine, koje je obvezujuće i izravno primjenjivo u državama članicama, obavljena je nadziranim procesima koordiniranim od Agencije, zbog nemogućnosti revizije Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 4, odgovarajućom dinamikom. Pored navedenih, temeljnih poslova u području zakonodavstva i normativnog uređenja, obavljen je niz aktivnosti u dijelu evaluacije, izrade i donošenja normativnih i operativnih provedbenih akata.

Tijekom 2020. godine izmjene europskog zakonodavstva u području zaštite civilnog zračnog prometa obavljene su donošenjem sljedećih provedbenih akata:

1. Provedbena uredba Komisije (EU) br. 2020/111 od 13. siječnja 2020. o izmjeni Provedbene uredbe (EU) 2015/1998 u pogledu odobravanja zaštitne opreme u civilnom zračnom prometu i u pogledu trećih zemalja za koje se priznaje da primjenjuju standarde zaštite jednakovrijedne zajedničkim osnovnim standardima zaštite civilnog zračnog prometa (SL L 21/1, 27.1.2020.)(dalje u tekstu: Uredba (EU) 2020/111).
2. Provedbena uredba Komisije (EU) br. 2020/910 od 30. lipnja 2020. o izmjeni, zbog pandemije bolesti COVID-19, provedbenih uredbi (EU) 2015/1998, (EU) 2019/103 i (EU) 2019/1583 u pogledu ponovnog označivanja zračnih prijevoznika, operatora i subjekata koji provode zaštitne kontrole tereta i pošte u dolasku iz trećih zemalja te odgode određenih regulatornih zahtjeva u području kibersigurnosti, provjere podobnosti, standarda za opremu sustava za otkrivanje eksploziva i opreme za otkrivanje tragova eksploziva (SL L 208/43, 1.7.2020.)(dalje u tekstu: Uredba (EU) 2020/910).
3. Provedbena odluka Komisije C(2020) 4241 od 30. lipnja 2020. o izmjeni, zbog pandemije bolesti COVID-19, Provedbene odluke Komisije C(2019) 132 u pogledu odgode nekih regulatornih zahtjeva u području provjere podobnosti.

Nadzor provedbe i inicijative za izmjene Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa i Nacionalnog programa kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa poslovi su i obveza Agencije temeljem članka 116. i 116.a Zakona.

Važeća izdanja Nacionalnih programa donijela je Vlada Republike Hrvatske na 97. sjednici održanoj dana 24. svibnja 2018. godine.

Zbog potrebe usklađivanja s navedenim aktima Agencija je i tijekom 2020. godine, u kontinuiranom procesu, pripremala potrebnu reviziju Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa.

Pandemija bolesti COVID-19 rezultirala je određenim poremećajima u procesima nabave tehničke opreme, nemogućnošću primjene određenih odredbi zakonodavstva u području zaštite civilnog zračnog prometa te potrebom za alternativnim mjerama zaštite i određenim specifičnim mjerama. Zbog prevladavanja nastalog stanja i ujednačenosti postupanja država članica Europska komisija donijela je niz provedbenih smjernica, među kojima se naglašavaju:

- Nepredviđene i alternativne mjere zaštite zračnog prometa u kontekstu COVID-19 – provedbene smjernice, od 16. ožujka 2020.;
- Izuzetne mjere u prometu za suočavanje s COVID-19 nesposobnošću poštivanja određenih odredbi zakonodavstva EU-a, od 26. ožujka 2020.;
- Smjernice vezane za prijevoz cjepiva za COVID-19 i zaštitu zračnog prometa, od 8. prosinca 2020.;
- Smjernice vezane za detaljne odredbe vezane za izuzeća od zaštitnog pregleda i interpretacije u kontekstu prijevoza cjepiva, od 8. prosinca 2020.

Temeljem provedbenih smjernica sačinjene su upute za operativnu primjenu i dostavljene subjektima zaštite u cilju operativne implementacije.

Sustav zaštite i suradnja s nadležnim tijelima

Tijekom izvještajnog razdoblja, Agencija je, kao Nadležno tijelo u području zaštite civilnog zračnog prometa u Republici Hrvatskoj, inicirala i provodila aktivnosti koordinacije rada tijela i subjekata nadležnih u pojedinim segmentima zaštite civilnog zračnog prometa.

S Ministarstvom unutarnjih poslova Republike Hrvatske ostvarena je kontinuirana suradnja prvenstveno na operativnoj razini, posebno u segmentu provjera podobnosti osoba i dodatnih mjera zaštite.

U skladu s nadležnostima određenim Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa i funkcijom Agencije kao Nadležnog tijela ostvarena je aktivna i kontinuirana suradnja tijela nadležnih za procjenu prijetnji civilnom zračnom prometu, SOA-e, MUP-a i Agencije, uz sudjelovanje predstavnika operatora zrakoplova i aerodroma.

U koordinaciji Agencije, tijekom izvještajnog razdoblja održana su tri sastanka radne grupe za procjenu prijetnji – TAWG, s ciljem procjene prijetnji civilnom zračnom prometu i određivanja razine prijetnji, sukladno specifičnoj klasifikaciji propisanoj Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa. Sastanci su održani u on-line formatu zbog primjene epidemioloških mjera. Procjenom prijetnji obuhvaćeni su mogući utjecaji djela nezakonitog ometanja na globalnoj i regionalnoj razini, eventualnih aktivnosti grupa/ skupina koje predstavljaju prijetnju vrstom svog djelovanja kao i mogućeg utjecaja preventivnih mjera za pandemiju bolesti COVID-19, koje su rezultirale značajnim padom broja operacija i putnika u zračnom prometu, a posljedično i potencijalnim ranjivostima. Temeljem obavljenih procjena nije utvrđena potreba za dodatnim mjerama reakcije, a prethodno utvrđene dodatne mjere zaštite zadržane su na istoj razini.

Suradnja, na konzultativnoj razini ostvarena je i s pravnim osobama registriranim za zaštitarsku djelatnost, konzultacijama o organizacijskim i kvalitativnim zahtjevima za ustrojstvo takvih subjekata obzirom na potencijalno preuzimanje poslova zaštitnog pregleda putnika i ručne prtljage te sa subjektima u zaštićenom lancu opskrbe.

Mjere zaštite i posebni programi zaštite

Nadzor primjene mjera zaštite civilnog zračnog prometa obavljen je kontinuiranim praćenjem operativne prakse i analizom podataka, uključujući i podatke prikupljene mjerama kontrole kvalitete.

Pored nadzora preventivnih mjera zaštite koje subjekti zaštite primjenjuju temeljem Uredbe (EZ) 300/2008 ostvarene su aktivnosti u području primjene alternativnih mjera zaštite civilnog zračnog prometa. Uredbom (EU) 1254/2009 i točkom 1.0.1, Poglavlje 1, Dio 3 Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 4, određeno je da Agencija može temeljem lokalne procjene rizika odobriti alternativne mjere zaštite, navedene točkom 1.8.2, Poglavlje 1, Dio 2 Nacionalnog programa, kojima se osigurava adekvatna razina zaštite u zračnim lukama ili demarkiranim područjima zračnih luka u kojima je promet ograničen s jednom ili više propisanih kategorija operacija (trenutno 26 aerodroma s odobrenjem).

U dijelu operativne primjene obvezujućih i izravno primjenjivih zahtjeva određenih Uredbom (EU) 1254/2009 i zahtjeva određenih Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 4, Agencija je kontinuirano pratila prijetnje i rizike za aerodrome koji primjenjuju alternativne mjere zaštite te obavila nadzor jednog operatora, u on-line formatu, u skladu s definiranim ciklusima nadzora.

Sigurnosni incidenti u području mrežnih i informacijskih sustava u porastu su, razmjerom i brojem. Na razini Europske unije, donošenjem Direktive Europskog parlamenta i Vijeća br. 2016/1148 od 6. srpnja 2016. o mjerama za visoku zajedničku razinu sigurnosti mrežnih i informacijskih sustava širom Unije (SL L 194/1, 19.7.2016.) (dalje u tekstu: Direktiva 2016/1148), pokrenut je globalan i ujednačen pristup za djelotvoran odgovor na prijetnje mrežnim i informacijskim sustavima.

Donošenjem Zakona o kibernetičkoj sigurnosti operatora ključnih usluga i davatelja digitalnih usluga („Narodne novine“ broj 64/18) obavljen je prijenos Direktive 2016/1148 (tzv. NIS direktiva) u nacionalno zakonodavstvo.

Tijekom 2019. godine bitna izmjena europskog zakonodavstva u području zaštite zračnog prometa nastupila je Provedbenom uredbom Komisije (EU) 2019/1583 od 25. rujna 2019. o izmjeni Provedbene uredbe (EU) 2015/1998 o utvrđivanju detaljnih mjera za provedbu zajedničkih osnovnih standarda iz područja zaštite zračnog prometa u pogledu mjera kibersigurnosti (SL L 246/15, 26. 9. 2019.). Provedbenom uredbom utvrđeni su detaljni zahtjevi iz područja kibernetičke sigurnosti u domeni zaštite civilnog zračnog prometa, potpuno kompatibilni s NIS direktivom, koje trebaju primjenjivati operatori aerodroma, zračni prijevoznici i ostali subjekti koji su određeni u Nacionalnom programu zaštite civilnog zračnog prometa. Uredbom je određen rok implementacije, dana 31. prosinca 2020. godine.

Uredbom (EU) 2020/910 regulatorni zahtjev u odnosu na rok implementacije je izmijenjen. Zbog ograničenja u kontekstu pandemije bolesti COVID–19 rok implementacije je produžen do 31. prosinca 2021. godine.

Tijekom 2020. godine Agencija je sudjelovala u aktivnostima priprema za implementaciju Uredbe (EU) 2020/910, u organizaciji i koordinaciji Europske komisije, koja je osnovala radnu grupu za implementaciju.

Procjenama prijetnji civilnom zračnom prometu, koje se obavljaju u redovitim razmacima, obuhvaćene su i potencijalne prijetnje u kontekstu terorističkih prijetnji u državama Europske unije i okruženja, te izmjene preventivnih mjera zaštite civilnog zračnog prometa propisane razvojem regulatornih zahtjeva Europske unije. Procjenom prijetnji utvrđeni su uvjeti za zadržavanje razine i opsega dodatnih mjera zaštite uvedenih nakon terorističkog napada u Parizu, početkom 2015. godine, u odnosu na javna područja zračnih luka (ASEO 001/2015).

Temeljem obaveza i nadležnosti određenih Zakonom, Ured je odobrio sljedeće posebne programe zaštite i statuse subjekta zaštite:

1. Aerodromi:
 - osam odobrenja Programa zaštite (zračne luke).
2. Domaći zračni prijevoznici:
 - četiri odobrenja Programa zaštite;
 - 13 odobrenja Programa zaštite operatora zrakoplova za komercijalni zračni prijevoz zrakoplovima manjim od 5700 kg MTOM, u sklopu poglavlja 10 Operativnog priručnika – Zaštita;
 - jedno odobrenje statusa ACC3 prijevoznika.
3. Strani zračni prijevoznici:
 - četiri ocjene usklađenosti Programa zaštite.
4. Ostali subjekti koji primjenjuju mjere zaštite:
 - jedno odobrenje Programa zaštite reguliranog dobavljača zaliha za opskrbu tijekom leta;
 - jedno odobrenje Programa zaštite poznatog pošiljatelja;
 - četiri odobrenja statusa reguliranog agenta;
 - jedno odobrenje statusa reguliranog dobavljača zaliha za opskrbu tijekom leta.

Infrastruktura za zaštitu civilnog zračnog prometa

U području planiranja, izgradnje i rekonstrukcija zračnih luka te nabave i korištenja zaštitne opreme, tijekom izvještajnog razdoblja nastavljene su aktivnosti vezane uz analizu i odobravanje projektne dokumentacije te konzultacija u svim značajnim projektima. U sklopu ovih aktivnosti izdana su posebna odobrenja na elaborat mjera zaštite civilnog zračnog prometa prilikom rekonstrukcije uzletno-sletne staze u Zračnoj luci Split, faze 1-3 (za svaku fazu izvođenja radova posebno) te suglasnosti na Glavni projekt Pristanišne zgrade u Zračnoj luci Brač i Glavni projekt „Pothodnik ispod USS-a“ u Zračnoj luci Rijeka.

U dijelu tehničke opreme nastupila je značajna izmjena europskog zakonodavstva, donošenjem Uredbe (EU) 2020/111. Uredbom je uveden sustav odobravanja zaštitne opreme u zračnom prometu s propisanim odgovornostima za odobravanje/certificiranje opreme, označavanje opreme oznakom „pečat EU-a“ i vođenje namjenske baze podataka, a u cilju standardizacije, osiguranja kvalitete zaštitne opreme i olakšanja nadzora. Sustav je na odgovarajući način implementiran u Republici Hrvatskoj, kroz koordinaciju Agencije.

3.1.5 Posebne aktivnosti vezano uz infrastrukturne projekte na aerodromima

Obzirom na situaciju prouzrokovanu pandemijom bolesti COVID-19 i utjecaju na zračni promet u 2020. godini smanjen je broj infrastrukturnih projekata na zračnim lukama u RH.

Od projekata koji su završeni u 2020. godini valja istaknuti postavljanje sustava vertikalne signalizacije (znakova) na operativnoj površini Zračne luke Split kojime je ta zračna luka po prvi put dobila sustav vertikalnih znakova prikladan za upotrebu u uvjetima noći. Istim je, u predviđenom roku, otklonjeno odstupanje koje je tijekom certifikacije Zračne luke Split prema Uredbi (EU) 139/2014 evidentirano kao DAAD. Uz navedene radove, na Zračnoj luci Split su početkom 2020. godine izvršeni radovi na sanaciji središnjeg dijela kolnika uzletno-sletne staze te staze za vožnju na stajanci.

Zrakoplovni inspektori Odjela aerodroma su u 2020. godini sudjelovali u tehničkom pregledu izvedenih radova u sklopu projekta „Razvoj ZL Dubrovnik“ provedenom pod nadležnošću Ministarstva prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine.

Rbr.	Operator aerodroma	Provedeni radovi
1.	Zračna luka Split	Započeti i završeni radovi na postavljanju sustava vertikalne signalizacije (znakovi) operativne površine.
2.	Zračna luka Split	Sanacija središnjeg dijela kolnika uzletno-sletne staze te staze za vožnju na stajanci.

Tablica 11: Pregled infrastrukturnih projekata na aerodromima u Republici Hrvatskoj u 2020. godini

3.1.6 Upravljanje sigurnosnim rizicima

Sustav upravljanja rizicima je sastavni dio cjelovitog sustava upravljanja Agencije, a kao takav ima zadatak omogućiti efikasno upravljanje rizicima koji utječu ili bi mogli utjecati na poslovanje Agencije. Sustav upravljanja sigurnosnim rizicima se primjenjuje kako na interne organizacijske opasnosti, tako i na opasnosti vezane uz sigurnost zračnog prometa u cjelini. Proces upravljanja sigurnosnim rizicima Agencije opisan je u priručniku QSM-MAN-003, Part 3. Safety Risk Management.

Identifikacija internih organizacijskih opasnosti i upravljanje pridruženim rizicima je u najvećoj mjeri fokusirana na unutarnje rizike organizacije koji utječu ili bi mogli utjecati na provedbu procesa certifikacije i nadzora. Izvori informacija važnih za identifikaciju internih organizacijskih opasnosti su rezultati provedenih internih nadzora, promjene u organizacijskoj strukturi, glavnim (core) procesima Agencije, značajne promjene u propisima i okruženju i slično.

U skladu s definiranim procesom Agencija za interne organizacijske opasnosti vodi Registar rizika tzv. „HACZ Hazard Log“ u kojem su identificirane i analizirane potencijalne opasnosti, te definirane mjere za ublažavanja rizika. Sve identificirane opasnosti se sustavno i proaktivno analiziraju uzimajući u obzir ljudske faktore i organizacijske čimbenike Agencije, ključne procese, interno i vanjsko okruženje, točke suradnje, promjene itd. Tijekom 2020. godine provedba aktivnosti za kontrolu i ublažavanje ranije prepoznatih rizika, te evaluacija njihove efektivnosti se nastavila redovito pratiti kroz svakodnevni rad Ureda upravljanja kvalitetom i sigurnosti zračnog prometa, te sastanke Odbora za sigurnost Agencije.

Specifičnost 2020. godine s obzirom na pandemiju bolesti COVID -19 zahtijevala je od Agencije dodatne napore i resurse u identifikaciji i upravljanju specifičnim opasnostima i rizicima vezanim uz utjecaj pandemije na aktivnosti i procese Agencije kao nadležnog tijela, kao i utjecaj pandemije na sigurnost zračnog prometa u cjelini.

Na sastancima Odbora za sigurnost Agencije razrađen je zasebni dokument Registar rizika u cijelosti posvećen analizi utjecaja pandemije na procese i aktivnosti Agencije. Proaktivno su analizirane opasnosti i pridruženi rizici vezani uz potencijalnu nemogućnost Agencije da zbog izvanrednih okolnosti uzrokovanih proglašenom pandemijom provodi aktivnosti prema planu rada, definiranim zahtjevima i uspostavljenim postupcima. Razmatran je utjecaj potencijalnih opasnosti kao što su: narušeni izvori financiranja, gubitak kadrova, gubitak potrebnih kompetencija zrakoplovnih inspektora zbog nemogućnosti osiguranja zahtijevanih osposobljavanja, narušeni komunikacijski kanali, narušena motivacija i zdravlje radnika. Procijenjeno je da sve ove opasnosti za sobom povlače posljedice s umjerenom razinom rizika, zbog čega su u sustavu upravljanja Agencije definirane i implementirane brojne mitigacijske mjere za ublažavanje rizika, kao što su:

- razrada i objava smjernica za koordinaciju i rad radnika Agencije kada se obavljanje posla vrši od kuće,
- razrada i objava smjernica za nadzor subjekata tijekom pandemije COVID-19,
- razrada i objava smjernica za organizaciju i održavanje on-line sastanaka,
- revizija godišnjeg plana rada kako bi se resursi usmjerili na prioritetna područja i područja povećanog rizika,
- revizija financijskog plana Agencije u okviru rebalansa proračuna,
- osiguranje online tečajeva za osposobljavanje i održavanje kompetencija inspektora, praćenje kvalitete istih i evaluacije utjecaja ovakve metode prijenosa znanja na održavanje kompetencija inspektora,
- dodatna logistička podrška planiranja putovanja u uvjetima pandemije itd.

Pandemija bolesti COVID-19 je tijekom 2020. godine imala drastičan utjecaj na zračni promet s obzirom da je zračni prijevoz putnika tijekom 2020. godine značajno smanjen, operacije u nekim područjima su gotovo u potpunosti obustavljene, a prizemljen je i veliki broj zrakoplova. Ova je situacija prouzročila ozbiljan financijski pritisak ne samo na zračne prijevoznike, već i na sve ostale pružatelje usluga (aerodrome, kontrolu zračnog prometa, organizacije za održavanje itd.) povlačeći za sobom i druge, do sada, neidentificirane opasnosti.

Stoga je tijekom 2020. godine Agencija kroz svoj sustav upravljanja sigurnošću proaktivno razmatrala i opasnost od narušene performanse sigurnosti zrakoplovnih subjekata zbog nemogućnosti provedbe propisanih zahtjeva, narušene financijske sposobnosti, dugotrajnog smanjenja aktivnosti zrakoplovnih subjekata itd. Kako bi se sagledala cjelokupna situacija u industriji:

- provedena je snimka stanja u industriji (trenutne aktivnosti i daljnji planovi zrakoplovnih subjekata, problemi s kojima se subjekti suočavaju, organizacijske promjene, identificirani sigurnosni rizici itd.) i definirana prioritetna područja,
- revidiran je plan nadzora s fokusom na područja većeg rizika,
- objavljene Naredbe o sigurnosti vezane uz razradu i primjenu izuzeća koja su omogućila neometan nastavak aktivnosti imateljima dozvola, ovlaštenja, certifikata i potvrda u uvjetima kada im je radi objektivnih razloga uzrokovanih zaštitnim mjerama protiv širenja pandemije onemogućen pristup lokacijama, uređajima i organizacijama za produljenje i obnavljanje valjanosti istih,
- objavljene brojne Naredbe o sigurnosti i NOTAM-i koji se odnose na provedbu epidemioloških mjera u zrakoplovstvu,
- uspostavljena je kontinuirana distribucija važnih informacija prema zrakoplovnim subjektima i prijenos preporuka međunarodnih zrakoplovnih tijela vezanih uz pandemiju COVID-19 i drugo.

Za borbu protiv ekonomskih izazova povezanih s pandemijom, zrakoplovna industrija je uvela brojne promjene u poslovnim modeliranjima i aktivnostima. Za Agenciju kao nadležno tijelo od presudnog je značaja bilo da prati i razumije svaku takvu mjeru i prepozna sigurnosni utjecaj koji može rezultirati bilo kojom takvom promjenom. Stoga je za uspješno upravljanje rizicima sigurnosti u doba pandemije bolesti COVID-19 bilo potrebno preispitati efikasnost postojećih alata za procjenu rizika i razraditi metodologiju procjene i upravljanje rizicima koja premašuje uhodane i razrađene postupke definirane u primjenjivim zahtjevima i ICAO standardima. Fokus je stavljen na:

- održavanje otvorene i kontinuirane komunikacije sa zrakoplovnom industrijom radi praćenja i prikupljanja podataka o aktivnostima certificiranih subjekata,
- procjenu i utvrđivanje prioriteta rizika na temelju analize prikupljenih podataka,
- primjenu načela upravljanja sigurnošću kao potpora donošenju odluka,
- nadzor nad izuzećima odobrenim od strane Agencije i drugo.

Na temelju podataka prikupljenih u komunikaciji sa zrakoplovnom industrijom, rezultatima provedenih nadzora i EASA smjernicama, Agencija je identificirala prioritetna područja te je i kontinuirani nadzor usmjerila na učestalije i detaljnije praćenje aktivnosti vezanih uz funkcioniranje sustava upravljanja, osposobljavanje, provjere i skorašnje iskustvo zrakoplovnog osoblja, ažuriranje informacija, održavanje infrastrukture i opreme te financijske sposobnosti zrakoplovnih subjekata. Kako bi provela sve aktivnosti neophodne za osiguranje kontinuiranog nadzora sigurnosti, Agencija je morala prilagoditi svoje nadzorne aktivnosti s obzirom na brojna ograničenja kretanja koja su uvedena kao mjera suzbijanja pandemije. Agencija je objavila detaljne smjernice vezane uz razradu i provedbu aktivnosti kontinuiranog nadzora u doba pandemije bolesti COVID-19 s većim fokusom na tzv. nadzor temeljen na rizicima (*Risk Based Oversight*). Zbog ograničenja kretanja kod kontinuiranog nadzora, osim standardnog nadzora na licu mjesta, veći se naglasak dao i drugim alatima i metodama:

- desktop audit - provjere dokumentacije o usklađenosti,
- intervjui na daljinu,
- konferencijski pozivi i video konferencije i drugo.

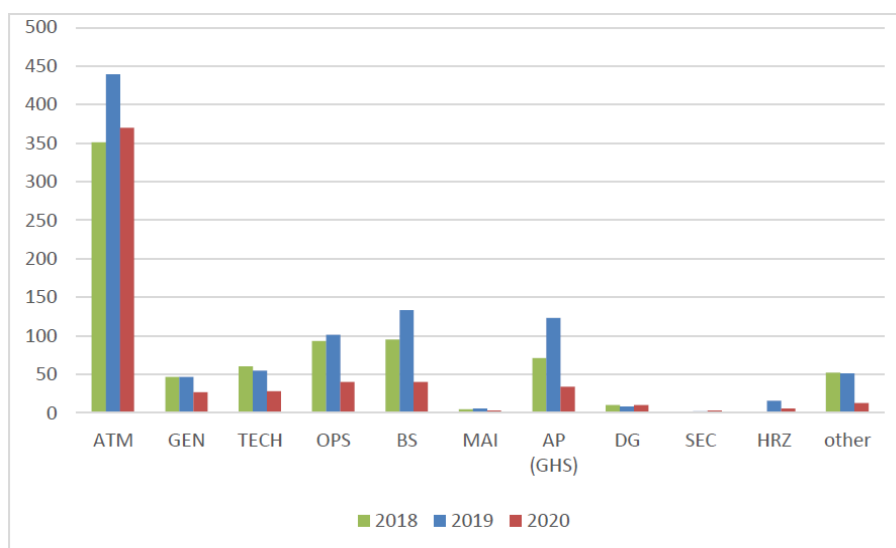
Što se tiče identifikacije opasnosti vezanih uz sigurnost zračnog prometa u cjelini, Agencija je i tijekom 2020. godine nadzirala provedbu Uredbe (EU) br. 376/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. o izvješćivanju, analizi i naknadnom postupanju u vezi s događajima u civilnom zrakoplovstvu (SL L 122/18, 24.4.2014)(dalje u tekstu: Uredba (EU) 376/2014) i Pravilnika o provedbi Uredbe (EU) br. 376/2014 Europskog parlamenta i Vijeća o izvješćivanju, analizi i naknadnom postupanju u vezi s događajima u civilnom zrakoplovstvu

(«Narodne novine» broj 107/15, 92/16). Uredba (EU) 376/2014, između ostalog, definira i obvezu organizacije da procjeni rizik i analizira svaki događaj u kojemu je identificiran sigurnosni problem.

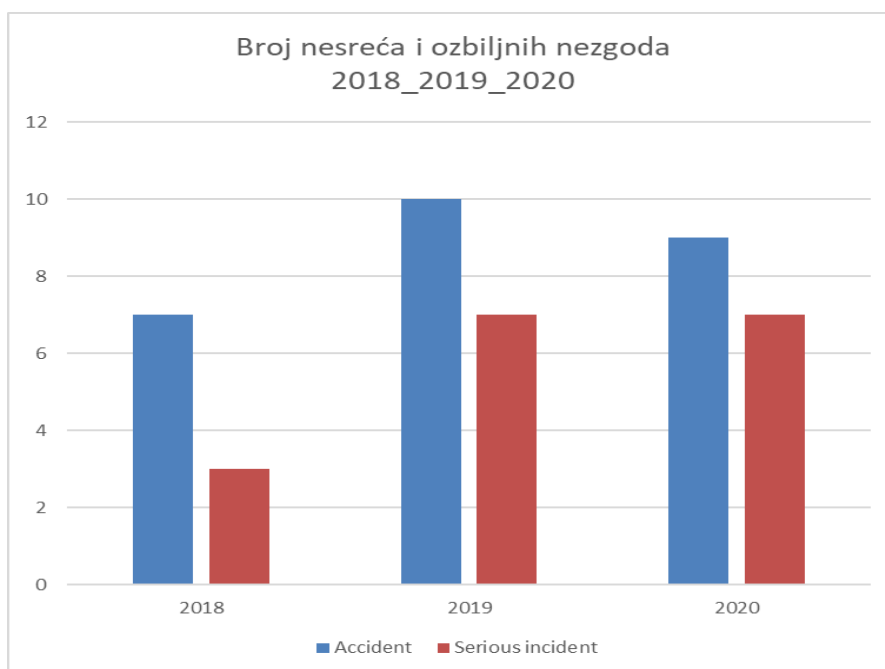
U skladu s utvrđenim procedurama Agencije, u 2020. godini održavani su redovni sastanci (u prostorijama Agencije i online sastanci) Odbora za sigurnost (*Safety Board*) Agencije na kojima su analizirana periodička izvješća o stanju sigurnosti u zračnom prometu. Izvješća predstavljaju statistički obrađeni podaci o događajima povezanim sa sigurnošću prijavljeni putem sustava obaveznog i dobrovoljnog izvješćivanja. Izvor podataka je ECCAIRS baza - softver koji koriste države članice i Europska središnja baza podataka za pohranu izvješća o događajima. Svaki se zaprimljeni događaj povezan sa sigurnošću analizira u cilju identifikacije opasnosti, procjene rizika i definiranja mjera za ublažavanje rizika, ukoliko je primjenjivo, a prikupljeni podaci se prate radi definiranja pokazatelja sigurnosti (*safety indicator*) i ciljeva sigurnosti (*safety target*), kao važnih elemenata Nacionalnog programa sigurnosti u zračnom prometu. Svi prijavljeni događaji razvrstavaju se po domenama i pokazateljima definiranim u Nacionalnom programu sigurnosti zračnog prometa. Za svaki pokazatelj određene su granične vrijednosti, a trendovi kretanja istih se prate i analiziraju. Značajnija odstupanja se detaljnije analiziraju i u slučaju prepoznavanja opasnosti se definiraju aktivnosti usmjerene na smanjivanje/ublažavanje rizika.

Prva razina pokazatelja performanse sigurnosti (*Safety Performance Indicators - SPI*) su podaci o broju nesreća i ozbiljnih nezgoda u određenom vremenskom razdoblju. Druga razina pokazatelja performanse sigurnosti su podaci o broju događaja kategorizirani kao nezgode u određenom vremenskom razdoblju. Nezgode se razvrstavaju prema kategorijama događaja u skladu s ICAO ADREP taksonomijom. Za potrebe praćenja relevantnih pokazatelja performanse sigurnosti na ovoj razini se prate sljedeće kategorije rizika: CFIT (Kontrolirani let u teren), LOCF (Gubitak kontrole nad zrakoplovom u letu), MAC (Opasno približavanje/gubitak separacije/sudar zrakoplova u zraku), RI (Neodobreni upad na uzletno-sletnu stazu), RE (Izlijetanje sa uzletno-sletne staze), BS (Sudar s pticom), ADRM (Događaj vezan uz dizajn aerodroma, usluge ili funkcionalnosti) i RAMP (događaj povezan s pružanjem zemaljskih usluga). Treća razina pokazatelja performanse sigurnosti su pokazatelji vezani uz praćenje definiranih specifičnih događaja prema određenim kategorijama, kako je definirano u Nacionalnom programu sigurnosti zračnog prometa. To su događaji koji mogu predstavljati rizik za sigurnost civilnog zrakoplovstva, a koji prema procjeni rizika nisu kategorizirani kao nesreće i nezgode.

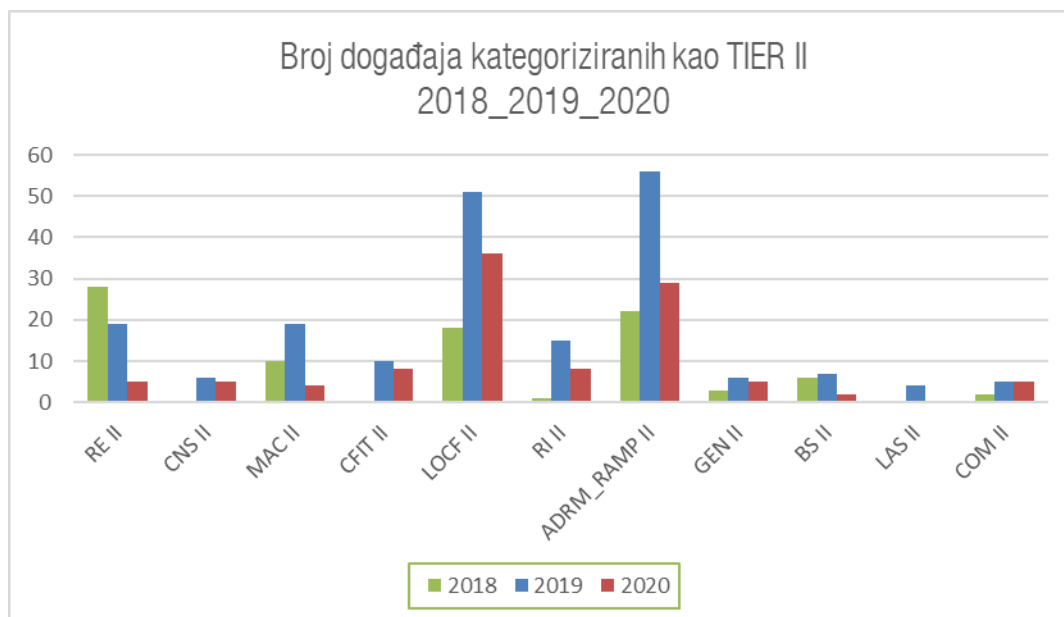
Pripremljeno je i analizirano Godišnje izvješće o razini sigurnosti u zračnom prometu za 2020. godinu (*Yearly Aviation Safety Report*) temeljeno na podacima iz ECCAIRS baze podataka o događajima povezanim sa sigurnošću. U grafikonima koje slijede prikazani su trendovi kretanja broja događaja prema postavljenim kategorijama te kategorizacija događaja u civilnom zrakoplovstvu prema SSP pokazateljima Razine I, II i III.

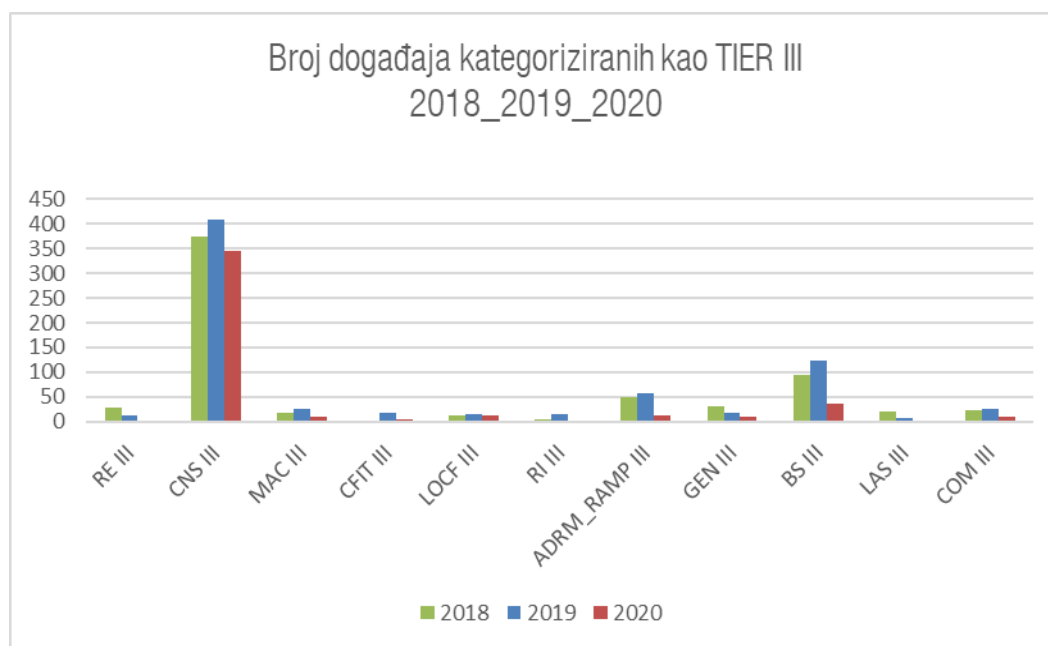
Grafikon 1: Broj događaja u civilnom zrakoplovstvu prema domenama

Grafikon 2: Kategorizacija događaja u civilnom zrakoplovstvu prema SSP pokazateljima Razine I

Grafikon 3: Kategorizacija događaja u civilnom zrakoplovstvu prema SSP pokazateljima Razine II

Grafikon 4: Kategorizacija događaja u civilnom zrakoplovstvu prema SSP pokazateljima Razine III

Tijekom 2020. godine zaprimljeno je 574 izvješća o događajima, što u odnosu na isto razdoblje prošle godine predstavlja pad od 40%. U istom ovom razdoblju zbog krize uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19 operacije i aktivnosti svih zrakoplovnih subjekata (zračne luke, operatori, ANSP) bilježe značajan pad.

Iako je došlo do značajnih promjena u okruženju, postojeći indikatori sigurnosti SPI vezani uz aktivnosti i događaje nisu identificirali područja povećanog rizika te je stoga bilo potrebno preispitati efikasnost postojećih alata za procjenu i praćenje rizika vezanih uz pandemiju bolesti COVID-19.

Također je zaključeno da promjene u organizaciji i operacijama subjekata kao odgovor na pandemiju bolesti COVID-19 mogu negativno utjecati na sigurnosne performanse industrije te da je stoga bilo važno da Agencija proaktivno sagledava probleme i bude spremna odgovoriti na ovaj izazov na dinamičan i efikasan način. Statistički indikatori su sagledavani u kombinaciji s izvješćima o rezultatima nadzora, identificiranim problemima i rizicima sigurnosti od strane industrije, EASA smjernicama itd.

I dalje se najveći broj izvješća bilježi u domeni ATM specifični događaji. Uglavnom se radi o ispadima i automatskom ponovnom pokretanju primarnih radara te o ispadima i kvarovima CNS opreme (*Communication, Navigation, Surveillance* – Komunikacija, navigacija, nadzor) koji su u većoj mjeri uzrokovani nepovoljnim vremenskim uvjetima početkom godine. Ovi tehnički događaji nisu direktno vezani uz operacije zrakoplova, te se dešavaju nezavisno od toga da li ima ili nema zrakoplovnih aktivnosti.

Događaji su u najvećoj mjeri kategorizirani kao događaji bez utjecaja na sigurnost bez zajedničkog sustavnog uzroka. Agencija je prilikom nadzora utvrdila da pružatelj usluga u zračnoj plovidbi prati zahtjeve vezane uz raspoloživost pružanja ATC usluga u pojedinim En-route i TMA sektorima kako je definirano Operativnim sporazumom, da prati odstupanja te, ukoliko je potrebno, poduzima adekvatne korektivne mjere.

Mali broj prijavljenih događaja u domeni GEN (General aviation operations/operacije generalnog zrakoplovstva) i dalje ne odražava pravo stanje sigurnosti jer su gotovo sve nesreće zrakoplova iz civilnog registra koje su se desile tijekom zadnje tri godine vezane upravo za zrakoplove generalne avijacije. I dalje je najveći broj nesreća i ozbiljnih nezgoda vezan uz letenje jedrilica i parajedrilica.

S obzirom na vrlo nisku stopu izvješćivanja, Agencija je u sklopu redovnih nadzora i prilikom organizacije radionica sa zrakoplovnom zajednicom, koliko su to prilike dozvoljavale, nastavila raditi na aktivnostima vezanim uz praćenje kvalitete školovanja koja se provode u generalnoj avijaciji te promociju sustava izvješćivanja.

S ciljem podizanja razine kvalitete prilikom izvješćivanja o događajima povezanim sa sigurnošću, Agencija je u suradnji s Agencijom za istraživanje nesreća u zračnom, pomorskom i željezničkom prometu, organizirala u rujnu 2020. godine virtualnu radionicu na temu „Unaprjeđenje kvalitete sustava izvješćivanja“ prema zahtjevima Uredbe (EU) 376/2014 i Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 2015/1018 o utvrđivanju popisa u kojem se klasificiraju događaji u civilnom zrakoplovstvu koje treba obvezno prijaviti (SL L 163, 30.6.2015.). Cilj radionice bio je dati smjernice za poboljšavanje kvalitete izvješća o događajima povezanim sa sigurnošću te smanjiti radno opterećenje za izjavitelje i nadležna tijela u korištenju ECCAIRS softvera kojeg primjenjuju države članice i Europska središnja baza podataka za pohranu izvješća.

U međuvremenu je Europska komisija, koju predstavlja DG-MOVE, ovlastila EASA-u da preuzme od Zajedničkog istraživačkog centra (*Joint Research Centre - JRC*) upravljanje softverskim paketom ECCAIRS. Izražena je potreba zajednice ECCAIRS korisnika za radom s najnovijim alatom, s poboljšanim korisničkim sučeljem i iskorištavanjem najnovijih tehnologija kako bi bili učinkovitiji te je donesena odluka da se ECCAIRS softver u potpunosti preoblikuje kako bi bio zasnovan na modernijoj arhitekturi, potpuno zasnovanoj na webu. Slijedom toga, program ECCAIRS 2, financiran od strane Europske komisije, pokrenut je u siječnju 2018. godine, a prva faza bila je usmjerena na funkcionalnu analizu u suradnji s ključnim korisnicima, odnosno predstavnicima nadležnih tijela za civilno zrakoplovstvo i istraživanje nesreća u zračnom prometu iz država članica EASA-e. Agencija je u suradnji s Agencijom za istraživanje nesreća aktivno pratila rad grupe koja u okviru EASA-e radi na razvoju i testiranju nove verzije ECCAIRS 2.0 (EC2) sustava.

Predstavnici Agencije su i tijekom 2020. godine aktivno sudjelovali u online radu EASA SM TeB (*Safety Management Member States Technical Body*).

TeB-ovi su tehničke skupine koje se fokusiraju na određeno područje u nadležnosti EASA-e i u najvećoj mjeri imaju za cilj razmjenu informacija i najbolje prakse te savjetovanje država članica o pitanjima provedbe zahtjeva u pojedinim domenama.

SM TeB koji se bavi praćenjem domene sustava upravljanja sigurnošću se tijekom 2020. godine bavio temama vezanim uz funkcioniranje sustava upravljanja sigurnošću tijekom krize uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19 i utjecaj krize na certificirane subjekte i nadležna tijela. Članovi SM TeB su sudjelovali u razradi liste rizika (*safety risk portfolio*), unaprjeđenju alata za procjenu efektivnosti sustava upravljanja, evaluaciji usklađenosti primjenjivih zahtjeva sa standardima ICAO Annex 19 te praćenju statusa aktivnosti za implementaciju kulture pravičnosti.

Razrađen je pregled mogućih posljedica pandemije na zrakoplovne subjekte i razrađene su smjernice koje pomažu u održavanju robusnog i održivog sustava upravljanja koji će podržati organizacije tijekom povratka u normalne operacije (*Return to Normal Operations* - RNO). Uspostavljen je u mehanizam za praćenje faze povratka u normalne operacije.

Predstavnici Agencije sudjelovali su i u radu Mreže analitičara zrakoplovne sigurnosti (*Network of Analysts* - NoA) koja ima za cilj razmjenu informacija, utvrđivanje mogućih problema u vezi sa sigurnošću i ključnih područja rizika na razini Unije. Mreža analitičara zrakoplovne sigurnosti osobito pridonosi poboljšanju zrakoplovne sigurnosti u Uniji, posebice izvršavajući sigurnosne analize kao potporu Europskom programu zrakoplovne sigurnosti i Europskom planu zrakoplovne sigurnosti. Tijekom 2020. godine održana su četiri redovita sastanka i tri *ad-hoc* webex sastanka.

Aktivnosti mreže analitičara su u najvećoj mjeri bile fokusirane na definiranje indikatora performanse sigurnosti vezanih uz funkcioniranje Europske centralne baze podataka (ECR), podrška zemljama članicama u harmoniziranoj implementaciji zahtjeva vezanih uz funkcioniranje ECCAIRS softvera te stručna podrška u razvoju liste (portfelja) sigurnosnih rizika vezanih uz pandemiju COVID-19.

U skladu s internim dokumentom Agencije - Priručnik osposobljavanja (*Training Manual* - TR-MAN-001) i Programom i planom osposobljavanja, tijekom 2020. godine održano je početno osposobljavanje novih djelatnika Agencije u području sustava upravljanja sigurnošću. Osposobljavanjem su, između ostalog, obuhvaćene teme vezane uz identifikaciju opasnosti i upravljanje rizicima, što je bitno za uspostavu sustava upravljanja rizicima i kako provoditi efektivni nadzor komponenti i elemenata SMS-a, modele procjene sigurnosti - *Safety Assessment*, obveze koje proizlaze iz Nacionalnog programa sigurnosti u zračnom prometu itd. Održana su i tri osposobljavanja obnove znanja u području sustava upravljanja sigurnošću s fokusom na unaprjeđenje znanja vezanih uz proces upravljanja rizicima sigurnosti i korištenje alata za procjenu rizika.

3.2 Sustav upravljanja kvalitetom

U skladu s odredbama europskih propisa, nacionalna nadležna tijela su tijela koje je odredila država članica, a koja imaju potrebne ovlasti i dodijeljene odgovornosti za obavljanje zadaća u vezi s certifikacijom, nadzorom i osiguravanjem provedbe propisa iz područja civilnog zračnog prometa. Nacionalna nadležna tijela su dužna uspostaviti i održavati sustav upravljanja, koji uključuje dokumentirane politike i postupke za opisivanje organizacije, načina i metoda za postizanje sukladnosti s Osnovnom Uredbom (EU) 2018/1139 i njezinim provedbenim pravilima u odnosu na obveze certificiranja, nadzora i osiguranja provedbe primjenjivih zahtjeva. Sustav upravljanja pruža radni okvir unutar kojeg se izvršavaju te obveze i planirani ciljevi na efikasan i učinkovit način. Sustav upravljanja kvalitetom (*Quality Management System* – QMS) je temelj sustava upravljanja na kojem se gradi poslovanje Agencije. Neprekidnim održavanjem i unaprjeđivanjem Sustava upravljanja kvalitetom osigurava se sukladnost procesa i procedura Agencije s referentnim zahtjevima.

Obveza uspostave sustava upravljanja između ostalog uključuje i obvezu uspostave funkcije praćenja sukladnosti sustava upravljanja nadležnog tijela s relevantnim zahtjevima (unutarnji nadzor) i procese upravljanja sigurnosnim rizicima. Sustav praćenja sukladnosti (*Compliance Monitoring*) je detaljno opisan u HACZ Priručniku sustava upravljanja (QSM-MAN-001), dok su procesi upravljanja sigurnosnim rizicima razrađeni u Priručniku sustava upravljanja sigurnošću (QSM-MAN-003). U skladu s primjenjivim propisima koji se odnose na sustav upravljanja nadležnih tijela (*Authority Requirements*), Ured upravljanja kvalitetom i sigurnosti zračnog prometa u skladu s planom internih nadzora koji se bazira na dvogodišnjem ciklusu provodi interne nadzore svih domena Agencije kao i njenih ključnih procesa i procedura. Osim što interni nadzori za cilj imaju pravovremeno utvrđivanje i otklanjanje eventualnih nesukladnosti sustava s relevantnim zahtjevima, oni su i izvor informacija koji olakšavaju Agenciji prepoznavanje potrebnih poboljšanja, smanjenje sustavnih rizika i veću efikasnost.

Prema planu internih nadzora Agencije za 2020. godinu, provedeni su interni nadzori Odjela plovidbenosti, Odjela licenciranja i zrakoplovne medicine, Ureda Agencije – u dijelu osposobljavanja i Odjela pravnih poslova, ljudskih resursa i pisarnice. Proveden je i interni nadzor Odjela usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom koji je 2019. godine bio odgođen zbog implementacije Uredbe (EU) 2017/373 te značajnih organizacijskih promjena u ovom Odjelu. Za potrebe provedbe ovoga nadzora osigurana je i provedba odgovarajućeg *on-line* osposobljavanja novog internog auditora.

Zbog izvanrednih okolnosti, neplanirane najave nadzora Organizacije međunarodnog civilnog zrakoplovstva (ICAO) u prosincu 2020. godine, interni nadzor Odjela aerodroma odgođen je za početak 2021. godine.

Skupnom analizom pojedinačnih izvješća s internih nadzora iz 2020. godine utvrđeno je kako su najčešći nedostaci vezani uz proces praćenja i dokumentiranja aktivnosti vezanih uz implementaciju novoobjavljenih propisa te osiguranje pravovremenog ažuriranja odjelskih priručnika.

Nesukladnost vezana uz neažuriranost podataka koji se objavljuju putem produkata zrakoplovnih informacija (AIP) inicirala je korektivne mjere vezane uz cjelovitu provjeru točnosti svih objavljenih informacija, kao i bolju koordinaciju i praćenje aktivnosti kontinuiranog monitoringa od strane svih involviranih odjela.

Za sve nesukladnosti utvrđene internim nadzorima je provedena analiza uzroka te su definirani i usvojeni planovi korektivnih mjera. U skladu s primjenjivim propisima koji se odnose na sustav upravljanja nadležnih zrakoplovnih tijela, Agencija je uspostavila sustav praćenja efikasnosti i pravovremenosti poduzimanja korektivnih i preventivnih mjera. Praćenje sukladnosti uključuje i sustav povratnih informacija kojim se na redovitoj dvotjednoj bazi rukovodstvo Agencije izvješćuje o statusu provedbe potrebnih korektivnih mjera, eventualnim odstupanjima i potrebnim resursima.

Tijekom 2020. godine nastavljene su aktivnosti vezane uz otklanjanje nesukladnosti s prethodnih nadzora u većoj mjeri usmjerene na poboljšanja u području sustava osposobljavanja, sustava dokumentiranja procesa nadzora te kvaliteti nadzora efektivnosti sustava upravljanja.

Prepoznati nedostaci su uzeti u obzir i prilikom procjene internih opasnosti te su obrađeni u dokumentu Registar rizika (HACZ *Hazard Log*). Mjere mitigacije rizika su definirane i njihova se provedba kontinuirano nadzire.

Kako bi se održala kompetentnost svih zrakoplovnih inspektora Agencije u području sustava upravljanja kvalitetom i nadzora istog, u skladu s Programom i planom osposobljavanja zrakoplovnih inspektora Agencije u 2020. godini održano je interno školovanje za obnovu znanja u području Sustava upravljanja. Model praćenja kompetencija (znanje, vještine i stav) koji je uspostavila Agencija usredotočen je posebno na potrebe vezane uz osiguranje kvalitetnog nadzora efektivnost sustava upravljanja u pojedinim tehničkim domenama. Te kompetencije danas trebaju svakom zrakoplovnom inspektoru kako bi mogao adekvatno procijeniti robusnost i učinkovitost sustava upravljanja nadziranih organizacija te njihovu usklađenost s propisima.

Fokus osposobljavanja bio je, većim dijelom usmjeren na korištenje alata za izradu i evaluaciju analize za utvrđivanje uzroka nesukladnosti (*Root Cause Analysis*- RCA),

Sukladno postupku QM-62 (Upravljanje promjenama) Priručnika sustava upravljanja i zahtjevu ARX.GEN.220, bilo kakva promjena u sustavu upravljanja treba biti sustavno analizirana radi proaktivne identifikacije opasnosti koje bi mogle utjecati na sposobnost Agencije da ispunjava postavljene ciljeve i udovoljava traženim zahtjevima. U sustav se sa promjenama mogu nenamjerno uvesti opasnosti koje mogu utjecati i na postojeće procese i aktivnosti za ublažavanje rizika sigurnosti. Stoga sustav upravljanja sigurnošću zahtijeva da se opasnosti koje proizlaze iz promjena sustavno identificiraju te da se rizicima koji proizlaze iz promjena aktivno upravlja. Vezano uz promjene unutarnjeg ustrojstva i organizacijske strukture Agencije planirane krajem 2020. godine inicirana je analiza utjecaja promjene ustrojstva na postojeći sustav. Proaktivno su sagledane opasnosti vezane uz nejasan ili nepotpun prijenos obveza i odgovornosti, nedostatak ljudskih resursa i kompetencija, nedostatne procedure i liste provjere, neadekvatnu koordinaciju između ustrojstvenih jedinica itd. Na temelju provedene procjene rizika definirane su mjere koje Agencija treba poduzeti kako bi se postojeća politika, pravila i procedure uskladile s novim elementima. Između ostalog prepoznata je potreba revizije Priručnika sustava upravljanja i Priručnika sustava osposobljavanja, razrada operativnih procedura novoosnovanih odjela, revizija godišnjeg programa rada, izmjena ugovora o radu, izmjena plana klasifikacijskih oznaka i promjene u CENTRIX-u itd.

U skladu s uspostavljenim postupcima u lipnju 2020. godine provedeno je preispitivanje sustava upravljanja kvalitetom i Politike kvalitete od strane rukovodstva Agencije tzv. Ocjena uprave (*Management Review*) u cilju osiguranja kontinuirane prikladnosti, primjerenosti i djelotvornosti svojih procesa i sustava upravljanja s obzirom na politiku i ciljeve sustava upravljanja. Ocjena uprave obuhvaća i procjenu mogućnosti za daljnja poboljšanja sustava upravljanja. Ocjenom uprave su, između ostalog, obrađene teme vezane uz *follow-up* zadataka s prethodne ocjene uprave, analizu i status nalaza internih nadzora, analizu i status nalaza vanjskih nadzora, realizaciju plana osposobljavanja, status realizacije ciljeva za tekuću godinu, analizu promjena koje mogu utjecati na sustav upravljanja i procese Agencije. Na sastanku se raspravljalo o promjenama koje mogu utjecati na procese Agencije, kao što su:

- utjecaj pandemije Covid-19 na poslovanje i aktivnosti Agencije,
- financijska kriza u civilnom zrakoplovstvu,
- odljev kadrova,
- otežano vanjsko osposobljavanje novih kadrova,
- promjene unutarnjeg ustrojstva i osnivanje Edukacijsko informativnog centra,
- reforma javne uprave.

Na kraju sastanka definirane su preporuke za daljnja poboljšanja radnih procesa i sustava upravljanja Agencije.

3.3 Nadzori/inspekcije međunarodnih organizacija i institucija

U cilju praćenja primjene međunarodnih propisa i standarda, te osiguranja njihove ujednačene provedbe, Agencija je, kao nadležno tijelo za nadzor sigurnosti i zaštite zračnog prometa, i sama predmet kontinuiranog nadzora od strane međunarodnih organizacija i institucija. Svrha ovih nadzora je ocjena sukladnosti sustava s važećim međunarodnim propisima i standardima.

3.3.1 ICAO – USOAP nadzor

Obzirom da je zadnji nadzor Organizacije međunarodnog civilnog zrakoplovstva (ICAO) u Republici Hrvatskoj proveden još 2010. godine te uzimajući u obzir činjenicu da je tada postignut rezultat efektivne implementacije (EI) od 76,15% danas niži od prosječne razine implementacije EU država članica, Agencija je u suradnji s ICAO Nacionalnim koordinatorom tijekom 2020. godine kontinuirano radila na pripremi za ICAO *follow-up* nadzor koji bi u sklopu ICAO USOAP CMA (*Continuous Monitoring Approach*) programa trebao verificirati provedbu korektivnih mjera. Zatvaranje nalaza nesukladnosti je preduvjet za podizanje razine efektivne implementacije ICAO standarda (EI) prema prosjeku EU država članica. Početkom ožujka 2020. godine održan je sastanak s ICAO Nacionalnim koordinatorom (MMPI) na temu pripreme za ICAO *follow-up* nadzor.

Kako bi se što bolje pripremili za predstojeći nadzor, u Agenciji su tijekom 2020. godine provedene opsežne radnje vezane uz preispitivanja trenutnog stanja i ažuriranje svih do sada dostavljenih informacija. Ažurirani su ICAO protokolni upitnici (APQ - *Audit Protocol Questions*), liste usklađenosti (CCL - *Compliance Checklist*) po svim ICAO Aneksima, revidirani su planovi korektivnih mjera te popunjeni ICAO upitnici o zrakoplovnim aktivnostima u Republici Hrvatskoj (*State Aviation Activity Questionnaire*).

Dogovoreno je da će ažuriranje stanja na standarde iz područja nadležnosti resornog Ministarstva i drugih uključenih tijela koordinirati ICAO Nacionalni koordinator.

ICAO Nacionalnog koordinatora su u rujnu 2020. godine kontaktirali predstavnici ICAO EUR/NAT ureda s prijedlogom održavanja virtualne validacijske misije (ICVM).

Obzirom na vrlo kratki rok najave nadzora, ali i uzimajući u obzir specifičnosti situacije uslijed pandemije bolesti COVID-19 preduvjeti za održavanje ovakvog virtualnog ICVM nadzora su uz prethodni pristanak države bili i spremnost države da se na vrijeme pripremi za virtualni ICVM, dostupnost neophodne IT infrastrukture i mogućnost rada i komunikacije putem videoveze.

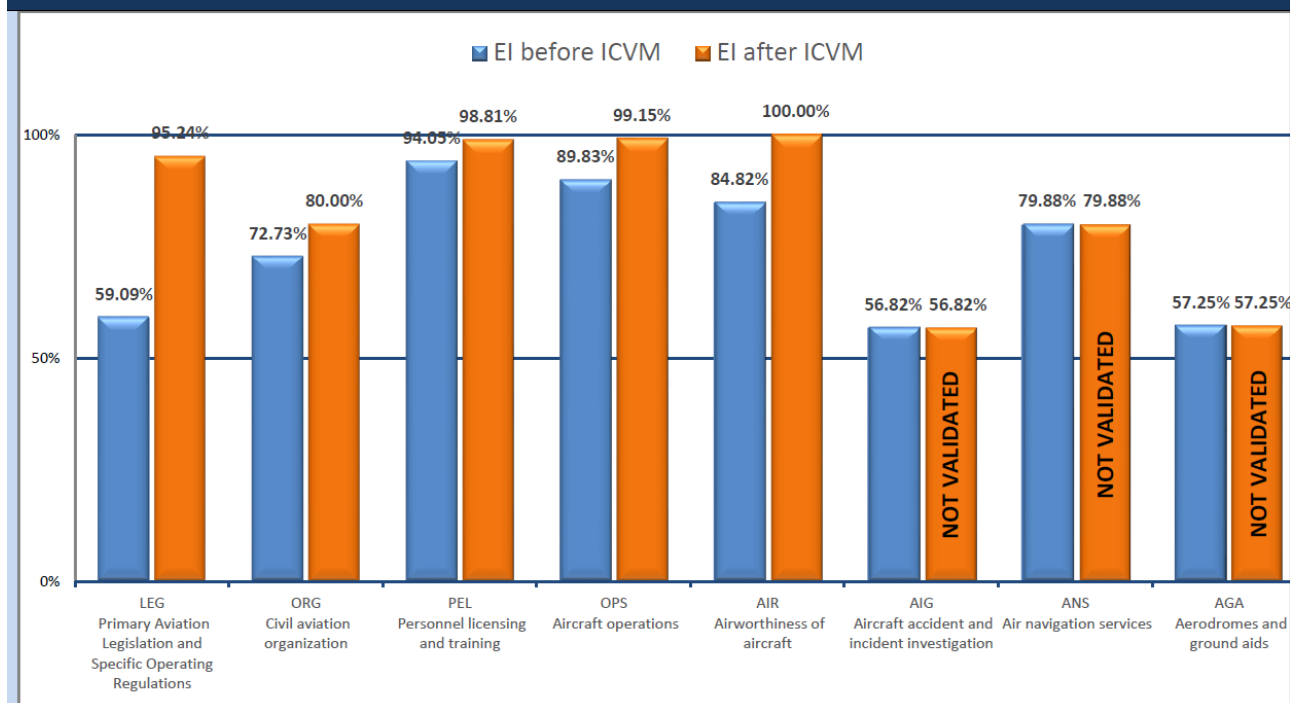
U komunikaciji s ICAO Nacionalnim koordinatorom sredinom listopada 2020. usuglašeno je održavanja virtualne ICAO validacijske misije (ICVM) u razdoblju od 30. studenog do 16. prosinca 2020. godine.

ICVM nadzor je bio fokusiran na protokol pitanja (PQ) koja su u auditu provedenom 2010. godine ocijenjena kao nezadovoljavajuća, a opseg virtualnog ICVM je ograničen na LEG (pravni okvir), ORG (organizacija), PEL (licenciranje), OPS (letačke operacije), AIR (plovodbenost) područja.

Sveukupni RH indeks efektivne implementacije (EI) ICAO standarda se nakon verifikacije nalaza podigao sa sadašnjih 76,15% na 81,62%. U LEG domeni EI indeks je podignut sa 59% na 95%. Nesukladnosti koje su ostale otvorene odnose se na usklađivanje EU regulative sa ICAO standardima i uglavnom su u nadležnosti Europskih institucija (tzv. „kaskadni nalazi“). Isti će biti automatski zatvoreni u svim zemljama članicama onoga trenutka kada EASA provede potrebne korektivne mjere. Područja OPS, AIR i LIC su postigla zavidni indeks efektivne implementacije od 98,8 do 100%.

Nalaz u domeni ORG koji je ostao otvoren odnosi se na uspostavu odgovarajućeg nadzora nad aktivnostima potraga i spašavanje, a rješavanje ove problematike je u nadležnosti resornog Ministarstva i Ministarstva unutarnjih poslova (MUP).

Figure 2. Effective Implementation by Area

Grafikon 5: Prikaz razine efektivne implementacije (EI) prije i poslije ICVM po pojedinim područjima

Iako su nalazi sa zadnjeg ICAO ICVM nadzora odlični, u svrhu značajnijeg dizanja indeksa efektivne implementacije potrebno je provesti validacijsku misiju i u domenama ANS (usluge u zračnoj plovidbi) i AGA (aerodromi), u kojima još uvijek imamo najveći broj otvorenih nesukladnosti.

U tu svrhu Agencija je nastavila s aktivnostima pripreme i u ovim područjima, koje će kao i u prethodnom slučaju biti usmjerene na popunjavanje ICAO upitnika (APQ), lista usklađenosti (CCL), revidiranja planova korektivnih mjera itd.

Otežavajuća okolnost u kontinuiranom održavanju ažuriranosti statusa udovoljavanja ICAO standardima je činjenica da Agencija nema pristup ICAO on-line bazi preko koje se provodi ažuriranje svih relevantnih podataka, tako da Agencija nije u mogućnosti poduzimati pravovremene aktivnosti. Zahtjev za pristup bazi Agencija je od ICAO Nacionalnog koordinатора tražila u više navrata u zadnjih par godina, no istom do danas nije udovoljeno.

Agencija je tijekom 2020. godine nastavila pratiti i održavati ažuriranost relevantnih podataka, posebice onih koji se odnose na obvezu ažuriranja ICAO CCL, praćenja ICAO državnih pisama (*ICAO State Letters*) i praćenja izmjena ICAO standarda, kao i kontinuirane notifikacije razlika između primjenjivih propisa (nacionalnih i europskih) i standarda *ICAO Aneksa*. Kontinuirano ažuriranje CCL-a je obveza svake zemlje članice kada god usvoji neku promjenu. Ažuriranje tih podataka i notifikacija razlika preduvjet je i za ažuriranje AIP-a.

Agencija kontinuirano nastoji jačati suradnju s ICAO Nacionalnim koordinátorom u aktivnostima vezanim za pravovremenu i kontinuiranu razmjenu bitnih informacija koje su podložne promjenama uslijed učestalih izmjena u regulativi te u cilju podizanja razina efektivne implementacije ICAO standarda.

3.3.2 EASA standardizacija

U skladu s Provedbenom uredbom Komisije (EU) br. 628/2013 od 28. lipnja 2013. o metodama rada Europske agencije za sigurnost zračnog prometa prilikom obavljanja inspekcijskog nadzora u području standardizacije i praćenju primjene pravila Uredbe (EZ) br. 216/2008 (SL L 179, 29.6.2013.) (dalje u tekstu: Uredba (EU) 628/2013), EASA provodi kontinuirani nadzor nadležnih tijela zemalja članica kojim se prati standardizacija u primjeni Osnovne Uredbe (EU) 2018/1139 i njezinih provedbenih pravila.

Obzirom na dobre rezultate iz prethodnih godina, EASA nije planirala provedbu niti jednog standardizacijskog nadzora nad radom Agencije tijekom 2020. godine.

Tijekom 2020. godine Agencija je nastavila provoditi aktivnosti vezane uz provedbu korektivnih mjera na nalaze sa standardizacijske inspekcije provedene od strane EASA-e u području sustava upravljanja SYS.HR.04.2019. S obzirom da su tijekom nadzora utvrđeni nedostaci vezani uz cjelovitost i konzistentnost podataka koji se pohranjuju u nacionalnu bazu podataka, Agencija je u suradnji s Agencijom za istraživanje nesreća u zračnom, pomorskom i željezničkom prometu u rujnu 2020. godine organizirala virtualnu radionicu na temu „Unaprjeđenje kvalitete sustava izvješćivanja“. Cilj je radionice bio obveznicima sustava izvješćivanja dati smjernice za poboljšavanje kvalitete izvješća o događajima povezanim sa sigurnošću. Detaljno su pojašnjeni kanali za izvješćivanje i format podataka, obvezna podatkovna polja, ADREP (*Accident/Incident Data Reporting*) taksonomija u sustavu ECCAIRS te obveze organizacija koje proizlaze iz članka 13. Uredbe (EU) 376/2014.

U cilju otklanjanja utvrđenih nedostataka Agencija je nastavila provoditi aktivnosti vezane uz provedbu obveza koje proizlaze iz članka 15. Uredbe (EU) 376/2014, a koje od država članica zahtijevaju uspostavu suradnje nadležnog tijela za prikupljanje, procjenu, obradu, analizu i pohranu podataka o događajima (Agencije) i nadležnog pravosudnog tijela putem prethodnih administrativnih dogovora. Ti prethodni administrativni dogovori nastoje s jedne strane osigurati ispravnu ravnotežu između potrebe za ispravnim provođenjem prava, a s druge strane nužnu kontinuiranu dostupnost informacija povezanih sa sigurnošću. U tu svrhu je krajem 2019. godine s uključenim stranama održana radionica „kultura pravičnosti (*Just Culture*) u izvješćivanju o događajima povezanim sa sigurnošću“. Nastavak rada s pravosudnim tijelima na definiranju sadržaja i obveza administrativnog dogovora je uslijed pandemije bolesti COVID-19 i potresa koji je poremetio rad pravosudnih tijela, u velikoj mjeri otežan zbog čega je za provedbu korektivnih mjera zatražena i od strane EASA-e odobrena odgoda roka do srpnja 2021. godine.

Vezano uz provedbu korektivnih mjera na nesukladnosti utvrđene tijekom zadnjeg standardizacijskog nadzora u lipnju 2019. godine u domeni ATM/ANS ANS.HR.06.219, Agencija je tijekom 2020. godine provela sveobuhvatni pregled svih razlika objavljenih u odnosu na zahtjeve Provedbene Uredbe Komisije (EU) br. 2016/1185 od 20. srpnja 2016. o izmjeni Provedbene uredbe (EU) 923/2012 u pogledu ažuriranja i dovršenja zajedničkih pravila zračnog prometa i operativnih odredaba u vezi s uslugama i postupcima u zračnoj plovidbi (SERA dio C) (SL L 196, 21.7.2016.) te reviziju istih objavila u Zborniku zrakoplovnih propisa. Potvrda uspješne provedbe korektivnih mjera i zatvaranje nalaza zaprimljeno je od strane EASA-e u listopadu 2020. godine.

U prosincu 2019. godine provedena je standardizacijska inspekcija u području OPS (OPS.HR.12.2019) prema zahtjevima Uredbe (EU) 965/2012. Za nalaze utvrđene tijekom provedene standardizacijske inspekcije Agencija je početkom 2020. godine provela analizu uzroka i izradila Plan korektivnih mjera koji je prihvaćen od strane EASA-e. Agencija je tijekom 2020. godine radila na otklanjanju utvrđenih nedostataka u skladu s rokovima definiranim u planu korektivnih mjera. S tim u svezi Agencija je napravila reviziju i unaprjeđenje procedura i smjernica za zrakoplovne inspektore, kroz interne i eksterne radionice i obuke osigurala dodatno osposobljavanje

u cilju podizanja kompetencija zrakoplovnih inspektora u specifičnim domenama (EFB, FTL, PBN) te provela provjeru usklađenosti svih operatora u područjima u kojima su utvrđene nesukladnosti.

3.3.3 EASA izvješće o kontinuiranom praćenju

Osim provedbe standardizacijskih inspekcija, Uredbom (EU) 628/2013 uspostavljen je koncept kontinuiranog praćenja (*Continuous Monitoring Approach* – CMA) sposobnosti nadležnih zrakoplovnih vlasti u provedbu svojih obveza. Glavni cilj CMA koncepta je tranzicija iz sustava nadzora usklađenosti (*compliance audits*) prema planiranim i redovitim intervalima, na sustav koji je više orijentiran na rizike i stvarne performanse nekog sustava, a koji omogućava određivanje prioriteta inspekcija kada i gdje se ukaže potreba.

Prema spomenutoj Uredbi, EASA kvartalno prikuplja i analizira relevantne podatke i procjenjuje sposobnost nacionalnih zrakoplovnih vlasti u provedbi nadzora sigurnosti. Podaci se prikupljaju iz više izvora: Europska komisija, EASA, nacionalne zrakoplovne vlasti i druga međunarodna tijela (ICAO, EUROCONTROL, Međunarodni monetarni fond itd.). U cilju efikasnijeg procesa prikupljanja podataka EASA je razvila web korisničko sučelje nazvano *Standardisation Information System* (SIS) preko kojeg se svi podaci kvartalno moraju ažurirati.

Sve prikupljene podatke EASA obrađuje u tzv. Modelu, sustavu koji osigurava objektivnu i konzistentnu analizu, a koji u obzir uzima sljedeće indikatore:

- opće podatke o državi članici (politička stabilnost, promjene BDP-a, SSP implementacija, ICAO LEI (nedostatak efektivne implementacije korektivnih mjera - *Lack of Effective Implementation* - LEI itd.),
- podatke o nadležnim zrakoplovnim vlastima (npr. promjene budžeta, značajne promjene u organizaciji, broj i fluktuacija tehničkog osoblja koje provodi certifikaciju i nadzor prema domenama itd.),
- veličinu i kompleksnost zrakoplovne industrije (broj zrakoplova u registru, broj odobrenih organizacija i izdanih dozvola, promet itd.),
- podatke o razini sigurnosti (neposredni sigurnosni problem (*immediate safety concern*), SAFA omjer, broj nesreća, ozbiljnih nezgoda itd.),
- rezultate prethodnih standardizacijskih inspekcija,
- sposobnost nadležnih tijela za djelotvornu provedbu korektivnih mjera,
- rezultate pregleda izvedenih na temelju međunarodnih konvencija ili državnih programa za ocjenu sigurnosti, i
- proteklo vrijeme od zadnje standardizacijske inspekcije itd.

Rezultati modela (ulazni podaci i rezultati ocjenjivanja) u obliku kvartalnih izvješća (*Continuous Monitoring Report*) se stavljaju na raspolaganje nacionalnom koordinatoru za standardizaciju dotične države članice. EASA svake godine dostavlja i Europskoj komisiji godišnje izvješće o aktivnostima stalnog praćenja i inspekcijskim nadzorima izvedenim tijekom prethodne godine.

Od početka 2020. godine EASA je uvela dodatno kontinuirano izvješćivanje o EPAS / SMS indikatorima koje se sastoji od praćenja podataka o nalazima na pojedine zahtjeve (sustav upravljanja, upravljanje promjenama, ugovorne aktivnosti, zahtjevi u vezi s osobljem i zahtjevi u pogledu opreme), praćenja broja nalaza s prekoračenjem roka za otklanjanje utvrđenih nesukladnosti, praćenja broja organizacija kojim je ciklus nadzora produžen ili skraćen s uobičajenih 24 mjeseca itd.

Uz pomoć ovih podataka EASA nastoji osigurati:

- praćenje učinkovitosti i napretka primjene SMS-a u pojedinim domenama, kao i
- identificiranje ključnih područja za poboljšanje, utvrđivanje razlika među različitim domenama itd.

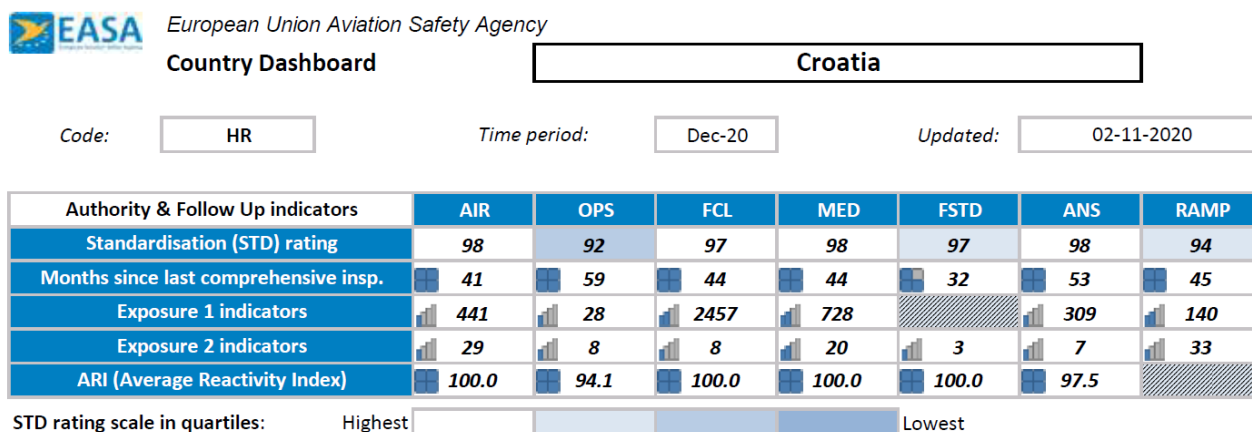
Na temelju kontinuiranog praćenja i provedenih analiza, EASA prilagođava program inspeksijskog nadzora, određuje prioritete te planira i određuje područje i obim (*scope*) standardizacijske inspekcije. Kada postoji dokaz da je došlo do pogoršanja performanse sigurnosti, EASA poduzima odgovarajuće mjere u skladu s ovlastima iz Uredbe. U slučaju dobrih rezultata, CMA koncept predviđa mogućnost produžavanja maksimalnog intervala između dvije sveobuhvatne (*full-scope*) EASA standardizacijske inspekcije na razdoblje u trajanju i do četiri godine.

U zadnjem EASA izvješću o kontinuiranom praćenju iz prosinca 2020. godine Republika Hrvatska je još jednom ocijenjena visokim ocjenama u svim domenama što ukazuje na visoki stupanj udovoljavanja postavljenim zahtjevima.

Izvješće također obuhvaća pokazatelje prosječnog indeksa reaktivnosti (*Average Reactivity Index* - ARI), koji označava reaktivnost zemlje u rješavanju i zatvaranju nalaza sa standardizacijskih inspekcija. Izvješće obuhvaća i standardizacijske ocjene (*Standardisation Rating*) za svako od područja u kojem EASA provodi standardizacijske inspekcije. Prema EASA izvješćima za 2020. godine prosječni indeksi reaktivnosti i standardizacijske ocjene Republike Hrvatske u gotovo svim područjima su iznad prosjeka indeksa i ocjena država članica EU (*EASA MS average* - ARI).

Slijede prikazi prosječnih indeksa reaktivnosti i standardizacijskih ocjena za područja u kojima EASA provodi standardizacijske inspekcije (izvor: EASA).

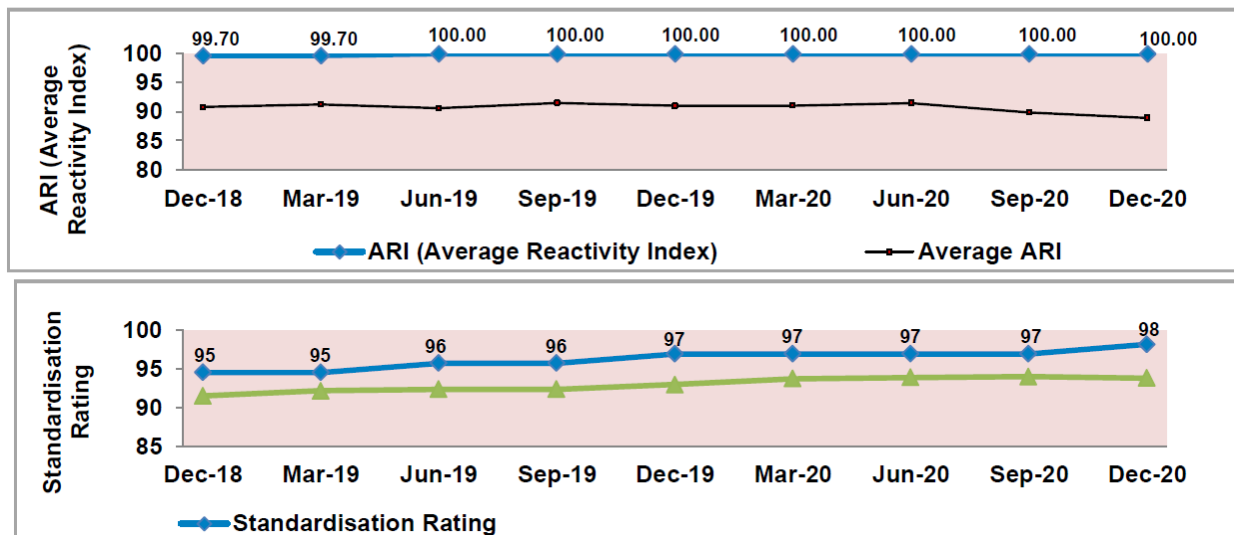
Napomena: nije dostupan prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena za područje RAMP inspekcija.

Tablica 12: Standardizacijska ocjena i indeksi – objedinjeno po područjima krajem 2020. godine

Code **HR**

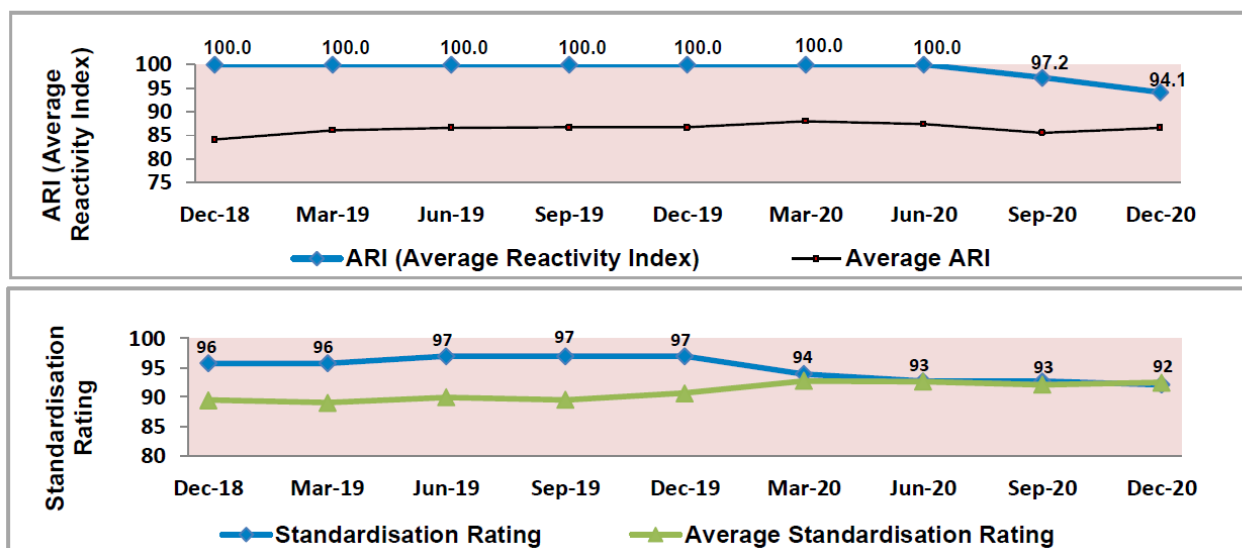
Domain **AIR**

Grafikon 6: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – plovidbenost zrakoplova (AIR)

Code **HR**

Domain **OPS**

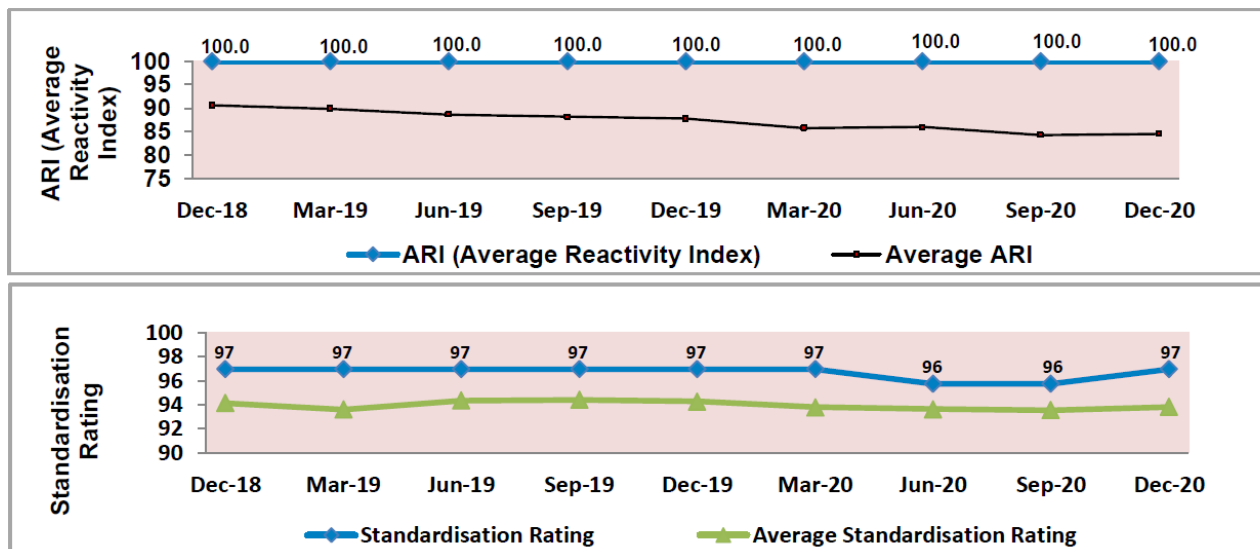
Grafikon 7: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – letačke operacije (OPS)

Code

HR

Domain

FCL

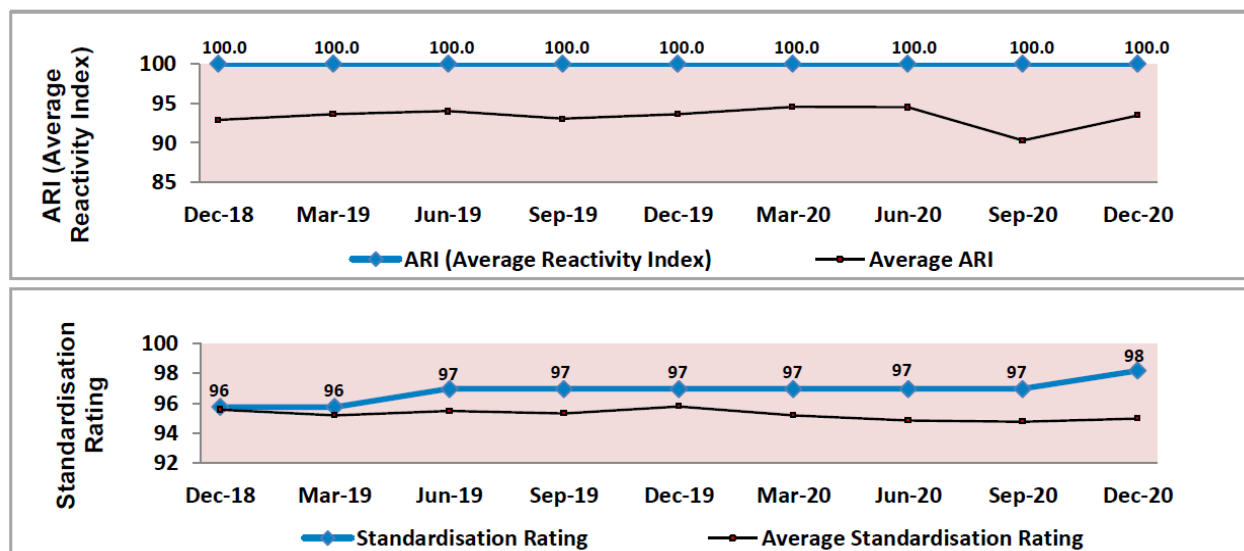
Grafikon 8: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – licenciranje zrakoplovnog osoblja (FCL)

Code

HR

Domain

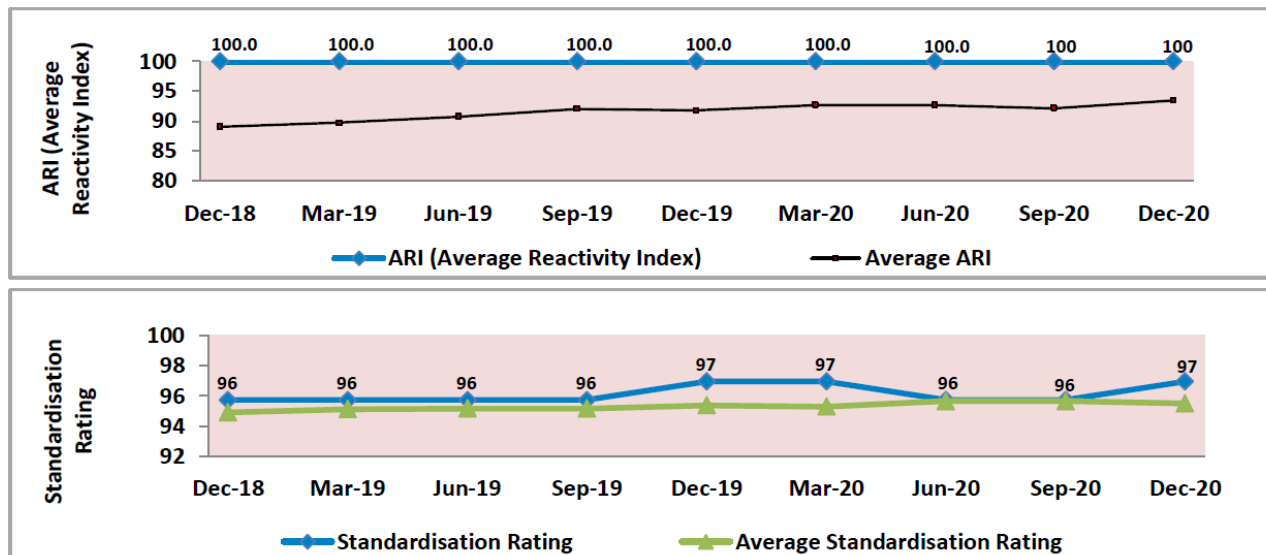
MED

Grafikon 9: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – zrakoplovna medicina (MED)

Code **HR**

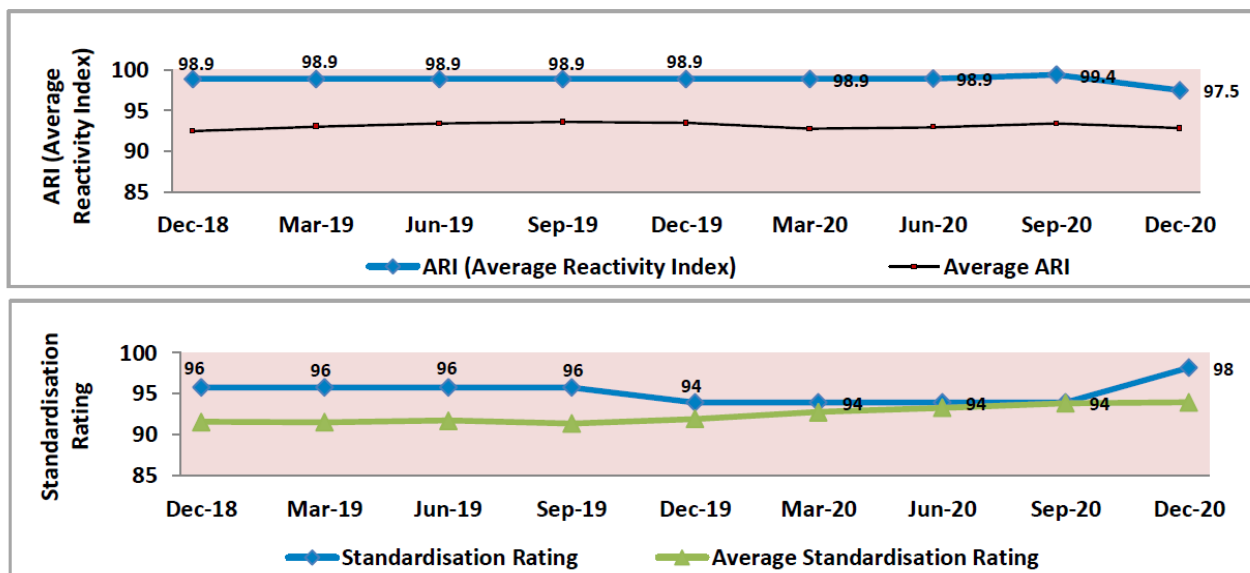
Domain **FSTD**

Grafikon 10: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – simulatori letenja (FSTD)

Code **HR**

Domain **ANS**

Grafikon 11: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – pružanje usluga u zračnoj plovidbi (ANS)

Iz prikazanih grafikona vidljivo je kako su prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena za Republiku Hrvatsku u gotovo svim područjima iznad prosjeka država članica EU.

3.4 Rad na izradi nacrtu prijedloga podzakonskih propisa

Agencija je nadležno tijelo za izradu nacrtu prijedloga podzakonskih propisa iz područja svoje nadležnosti, sukladno Zakonu.

3.4.1 Pravilnici i ostale regulatorne aktivnosti

Za 2020. godinu bila je planirana izrada nacrtu sedam pravilnika, dijelom zbog obveza koje proizlaze iz primjenjivih EU uredbi, a dijelom zbog provođenja mjera definiranih Akcijskim planom Vlade Republike Hrvatske za administrativno rasterećenje gospodarstva 2019.

Tako je tijekom 2020. godine Agencija dovršila i dostavila resornom Ministarstvu u proceduru donošenja sljedeća četiri pravilnika:

1. Pravilnik o provedbi Provedbene uredbe Komisije (EU) 2017/373 o utvrđivanju zajedničkih zahtjeva pružatelje usluga upravljanja zračnim prometom/pružatelje usluga u zračnoj plovidbi i drugih mrežnih funkcija za upravljanje zračnim prometom i za njihov nadzor (»Narodne novine« broj 138/2020),
2. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o padobranstvu (»Narodne novine« broj 147/2020),
3. Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Hrvatskog registra civilnih zrakoplova (»Narodne novine« broj 2/2021),
4. Pravilnik o prestanku važenja Pravilnika o sustavima bespilotnih zrakoplova (»Narodne novine« broj 10/2021).

Izrada nacrtu preostalih planiranih pravilnika odgođena je zbog sljedećih razloga:

1. Pravilnik o izdavanju svjedodžbe aerodroma i odobrenja za uporabu aerodroma: potrebne izmjene Pravilnika izravno su vezane za izmjene Zakona o zračnom prometu, konkretno za izmjene u kategorizaciji aerodroma (aerodrom sa svjedodžbom, aerodrom s odobrenjem i registrirana površina). Budući da u 2020. planirane izmjene Zakona nisu bile moguće, nisu stvoreni preduvjeti za sveobuhvatne izmjene Pravilnika.
2. Pravilnik o pružanju zemaljskih usluga: tijekom rada na nacrtu Pravilnika, pandemija bolesti COVID-19 uzrokovala je pad putničkog i cargo prometa ispod limita propisanih važećim Pravilnikom i Direktivom Vijeća 96/67/EZ od 15. listopada 1996. o pristupu tržištu zemaljskih usluga u zračnim lukama Zajednice (SL L 272, 25. 10. 1996.), koja je transponirana Pravilnikom. Novonastale okolnosti potrebno je uzeti u obzir prilikom izrade novog Pravilnika, što je zahtijevalo dodatnu analizu i resurse.
3. Pravilnik o aerodromima na vodi: obzirom da su izmjenama bile planirane samo manje promjene u Pravilniku sa ciljem jednostavnije provedbe certifikacije aerodroma na vodi i pokretanja operacija sa već postojećih, a uzimajući u obzir činjenicu da su aktivnosti u zrakoplovstvu uvelike smanjene zbog pandemije bolesti COVID-19, uputnije je bilo odustati od planiranih izmjena Pravilnika i posvetiti se prioritetnim zadacima. Isto tako, tijekom 2020. godine od strane ICAO-a je najavljen novi regulatorni okvir vezan za aerodrome na vodi, koji će poslužiti za izradu primjerenijeg i svrsishodnijeg Pravilnika.

Osim planiranih, tijekom 2020. godine doneseni su i sljedeći pravilnici:

1. Pravilnik o gradnji, obnovi, održavanju i kontinuiranoj plovidbenosti zrakoplova na koje se ne primjenjuje Uredba (EU) 2018/1139 (»Narodne novine« broj 134/20),
2. Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o uvjetima i načinu upotrebe sportsko rekreativnih zrakoplova (»Narodne novine« broj 134/20),

3. Pravilnik o uvjetima i načinu upotrebe jedrilica na koje se ne primjenjuje Uredba (EU) 2018/1139 (»Narodne novine« broj 134/20),
4. Pravilnik o uvjetima i načinu upotrebe aviona i helikoptera na koje se ne primjenjuje Uredba (EU) 2018/1139 (»Narodne novine« broj 134/20),
5. Pravilnik o visini naknade za utvrđivanje stručne sposobnosti zrakoplovnog osoblja te utvrđivanje udovoljavanju uvjeta za izdavanje, produžavanje, obnavljanje i priznavanje dozvole, ovlaštenja i posebnih ovlasti zrakoplovnog osoblja (»Narodne novine« broj 5/20),
6. Pravilnik o visini naknade za izvršeni pregled i provjeru plovidbenosti zrakoplova (»Narodne novine« broj 5/20),
7. Pravilnik o utvrđivanju visine naknada za rad Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo (»Narodne novine« broj 118/20),
8. Pravilnik o vremenu otvorenosti aerodroma (»Narodne novine« broj 37/2020 i 118/2020).

Od navedenih pravilnika posebno valja istaknuti Pravilnik o gradnji, obnovi, održavanju i kontinuiranoj plovidbenosti zrakoplova na koje se ne primjenjuje Uredba (EU) 2018/1139 (»Narodne novine« broj 134/20), na kojem je rad započeo još 2019. godine i kojim se uvodi novi pravni okvir za veliki broj različitih vrsta zrakoplova od kojih neke do sada nisu bile prepoznate u važećim propisima pa tako ni sa njima povezani zahtjevi za plovidbenost, izvođenje letačkih operacija i osposobljavanje pilota.

Takve promjene u sustavu zahtijevale su paralelan rad na sva četiri gore navedena pravilnika, zbog međusobne ovisnosti materije koja se njima regulira te je ovakav opsežan projekt i angažman velikog broja resursa bilo moguće izvršiti na kvalitetan način upravo zbog pandemije bolesti COVID-19, odnosno smanjenja drugih uobičajenih aktivnosti Agencije.

Valja istaknuti izmjenu Pravilnika o utvrđivanju visine naknada za rad Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo kojom je visina robne naknade za prijevoz tereta smanjena za 50% što je pridonijelo rasterećenju gospodarstva odnosno rasterećenju zračnih prijevoznika. Ovo rasterećenje je naročito značajno u okruženju pandemije bolesti COVID-19 kada je težište zračnog prijevoza upravo na prijevozu tereta.

Osim gore opisanih ovlasti vezanih uz izradu nacrtu pravilnika, Agencija je ovlaštena izdavati obvezujuće naredbe o zrakoplovnoj sigurnosti i direktive u pitanjima iz područja civilnog zrakoplovstva (članak 5. stavak 15. Zakona). Tijekom 2020. godine objavljeno je sedam Naredbi o zrakoplovnoj sigurnosti (*Air Safety Order – ASO*), od kojih se najveći dio odnosio na nužne mjere zbog pandemije COVID-19:

1. ASO-2020-001 Popis originatora podataka i podaci koji se objavljuju putem produkata zrakoplovnih informacija te obveza sklapanja sporazuma o razini pružanja usluga,
2. ASO-2020-002 Obaveza pružanja usluge dezinfekcije zrakoplova,
3. ASO-2020-003 Obaveza čuvanja obrasca „*Passenger Locator Form*“,
4. ASO-2020-004 Obaveza uvođenja zaštitne opreme i dezinfekcije zrakoplova,
5. ASO-2020-005 Obaveze organizacija i imatelja dozvola, ovlaštenja i certifikata u slučaju korištenja izuzeća „COVID-19“,
6. ASO-2020-006 Obveza imatelja dozvola, ovlaštenja i certifikata pilota zrakoplova, kandidata za polaganje teorijskog i praktičnog dijela ispita za stjecanje dozvole i zrakoplovno medicinskih ispitivača u slučaju korištenja izuzeća "COVID-19",
7. ASO-2020-007 Obveza čišćenja i dezinfekcije zrakoplova tijekom pandemije bolesti COVID-19.

Uz sve navedeno, Agencija je nastavila pratiti objavljivanje ICAO državnih pisama (*ICAO State Letters*) radi pravodobnog informiranja o planiranim ili usvojenim izmjenama ICAO standarda i preporučene prakse i drugim pitanjima vezanim za djelovanje ICAO organizacije.

3.4.2 Praćenje EU propisa i nacрта EU propisa

Kao što je i predviđeno Godišnjim programom rada za 2020. godinu, kao i internim procedurama, Agencija prati donošenje novih EU propisa kao i objavu nacрта EU propisa, a sve s ciljem pravovremenog planiranja njihove implementacije.

Osim toga, a s obzirom na predsjedanje Republike Hrvatske Vijećem Europske unije u prvoj polovici 2020. godine, predstavnice Agencije su cijelo vrijeme predsjedanja intenzivno radile na reviziji Uredbe (EZ) 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju zajedničkih pravila u vezi s naknadom i pomoći putnicima u slučaju uskraćivanja ukrcaja i otkazivanja ili dugih kašnjenja letova (SL L 46, 17. 2. 2004.) (dalje u tekstu: Uredba (EZ) 261/2004), u AVIA radnoj skupini Vijeća Europske unije, a s ciljem stvaranja jasnog i sveobuhvatnog pravnog okvira, uzimajući u obzir svu praksu Europskog suda primjenjivu na prava putnika u zračnom prijevozu.

Sa širenjem pandemije bolesti COVID-19, rad na navedenom zakonodavnom prijedlogu je zastao zbog potrebe donošenja drugih, prioritarnijih propisa, no virtualni sastanci na ovu temu su nastavljani tijekom cijelog predsjedanja te je većina država članica izrazila stav da treba nastaviti rad na postojećem dokumentu čim to okolnosti dozvole.

U drugom dijelu godine, a tijekom predsjedanja Savezne Republike Njemačke Vijećem Europske unije, intenziviran je pak rad na zakonodavnom paketu za Jedinostveno europsko nebo (*Single European Sky*) te Agencija također aktivno prati navedene aktivnosti i u suradnji s resornim Ministarstvom dostavlja svoje komentare, uzimajući u obzir interese svih dionika u civilnom zrakoplovstvu Republike Hrvatske.

3.5 Provedba aktivnosti vezanih uz Jedinostveno europsko nebo

Tijekom 2020. godine, Agencija je nastavila provoditi aktivnosti vezane uz europsku inicijativu Jedinostveno europsko nebo (*Single European Sky* – SES) kako slijedi u nastavku.

3.5.1 Lokalni plan implementacije jedinstvenog europskog neba

Republika Hrvatska je potpisala i ratificirala Međunarodnu konvenciju o suradnji o sigurnosti zračne plovidbe s Europskom organizacijom za sigurnost zračne plovidbe - EUROCONTROL (Zakon o potvrđivanju Protokola s usuglašenom Međunarodnom konvencijom o suradnji na sigurnosti zračne plovidbe - EUROCONTROL («Narodne novine», Međunarodni ugovori broj 8/05). Jedna od obaveza koja proizlazi iz Konvencije je sudjelovanje u projektu Europskog plana implementacije jedinstvenog europskog neba (*European Single Sky Implementation Plan* – ESSIP). ESSIP predstavlja zajednički dogovoren plan provedbe obaveza koje proizlaze iz regulative jedinstvenog europskog neba, s ciljem poboljšanja europske mreže zračnog prometa koji ima sljedeće ciljeve: povećanje ekonomičnosti, kapaciteta i sigurnosti zračnog prometa te povećanje zaštite okoliša. Temeljem ESSIP-a se razvijaju lokalni planovi implementacije jedinstvenog europskog neba (*Local Single Sky Implementation Plan* – LSSIP) na razini država pa tako i LSSIP Republike Hrvatske.

U 2020. godini, Agencija je zajedno s ostalim dionicima sudjelovala u izradi LSSIP dokumenta razine 1 (tekstualni dokument) i razine 2 (baza podataka LSSIP ciljeva). Nadležnost Agencije unutar LSSIP dokumenta je nadzor sigurnosti prilikom implementacije pojedinog cilja LSSIP, što se provodi kontinuirano nakon zaprimljene notifikacije od strane HKZP-a i/ili zračnih luka.

3.5.2 Funkcionalni blok zračnog prostora Središnje Europe

Uspostava funkcionalnih blokova zračnog prostora (*Functional Airspace Block* - FAB) dio je inicijative Europske unije za stvaranje Jedinog europskog neba (*Single European Sky* - SES), čiji je cilj optimizacija i poboljšanje odvijanja zračnog prometa u Europi te posljedično smanjenje kašnjenja i ukupnih troškova.

Republika Hrvatska je, temeljem Sporazuma o uspostavi Funkcionalnog bloka zračnog prostora Središnje Europe (*Functional Airspace Block Central Europe* - FAB CE), koji je potpisan 5. svibnja 2011. godine u Brdu kod Kranja u Sloveniji te Zakona o potvrđivanju Sporazuma o uspostavi Funkcionalnog bloka zračnog prostora Središnje Europe («Narodne novine», Međunarodni ugovori broj 5/12), članica Funkcionalnog bloka zračnog prostora Središnje Europe.

U cilju provedbe zadaće nadzora sigurnosti unutar FAB CE, 30. svibnja 2011. godine potpisan je u Bratislavi Sporazum o suradnji kojim se pobliže reguliraju odnosi između nacionalnih nadzornih tijela unutar FAB CE te je temeljem tog Sporazuma definiran odbor za koordinaciju FAB CE nacionalnih nadzornih tijela (*FAB CE National Supervisory Authority Coordination Committee*).

Predsjedavanje Odborom određeno je na način da svaka zemlja predsjedava jednu godinu. U 2020. godini predsjedavanje Odborom bilo je u nadležnosti NSA Hrvatske. U 2020. godini održana su dva virtualna sastanka na Eurocontrol-ovoj platformi (*Cisco-Webex*), na kojima uz redovite aktivnosti vezano za razmjenu informacija vezanih za sigurnost kod prekograničnih pružanja usluga i FAB CE promjena vezanih za sigurnost, izrađeno je i izvješće Europskoj komisiji o provedbi Plana mjerenja učinkovitosti za zadnju godinu drugog referentnog razdoblja koji je potpisan cirkulirajućom poštom, budući da zbog „lock-down-a“ fizički sastanak nije mogao biti održan. Uz to je usvojen je Program rada NSA CC-a za 2021. godinu kad predsjedavanje Odborom preuzima češki NSA.

3.5.3 Plan mjerenja učinkovitosti

Budući da je Plan mjerenja učinkovitosti za drugo referentno razdoblje (FAB CE PP RP2 2015-2019) odobren od strane Europske komisije, tijekom 2020. godine je prema zahtjevima Europske komisije obavljeno i redovno izvješćivanje o procesu monitoriranja provedbe Plana za zadnju godinu te za cijelo drugo referentno razdoblje.

Proces monitoriranja je bio uspostavljen internim procedurama između Hrvatske kontrole zračne plovidbe d.o.o. i Agencije. Agencija je za drugi referentni period izradu završnih godišnjih izvješća koordinirala na nacionalnoj razini te sudjelovala u izradi završnog godišnjeg FAB CE izvješća za područje kapaciteta u izračunu visine poticaja kao i za izvještavanje o investicijama na FAB CE razini.

Proces monitoriranja i izvještavanja obavljen je po utvrđenom obrascu koji je bio dostavljen od strane Europske komisije/PRB. U 2020. godini je tako uz izvješće za 2019. godinu provedbe Plana mjerenja učinkovitosti, izrađeno i ono za cijeli drugi referentni period koji je obuhvatio razdoblje 2015. - 2019. Izvješće je dostavljeno Europskoj komisiji/PRB do 1. lipnja 2020. godine zajedno s prijedlogom visine cijena rutnih naknada za 2021. godinu. Izvješće je izrađeno na FAB CE razini, a u njegovoj izradi su sudjelovali predstavnici Agencije koji prate provedbu Plana mjerenja učinkovitosti na nacionalnoj razini.

Tijekom 2019. godine posebna pozornost bila je usmjerena na monitoriranje provedbe Plana mjerenja učinkovitosti u dostizanju postavljenih ciljeva za cjelokupni RP2 period te pružanju dodatnih pojašnjenja u pogledu odstupanja.

Krajem 2019. godine nacionalni Plan mjerenja učinkovitosti za treće referentno razdoblje 2020. - 2024. godina izrađen je i poslan Europskoj komisiji prema Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 2019/317 od 11. veljače 2019. godine o utvrđivanju programa performansi i sustava utvrđivanja naknada u okviru jedinstvenog europskog neba (SL L 56, 25.2.2019.)(dalje u tekstu: Uredba 2019/317).

Početkom 2020. godine očekivalo se da će Europska komisija pristupiti proceduri odobravanja planova za treće referentno razdoblje u skladu s novom Uredbom (EU) 2019/317, ali je pojavom pandemije proces obustavljen. Pandemija bolesti COVID-19 virusom dovela je poslovanje cjelokupnog zrakoplovstva u veliku neizvjesnost radi izrazitog i nepredvidivog pada prometa. Ovakvo nestabilno okruženje uzrokovalo je odgodu svih odluka Europske komisije o prihvatanju predloženih planova performansi napravljenih 2019. godine.

Od strane Europske komisije, pristupilo se putem SSC procedure (*Single Sky Committee-a* i *Appeal Committee-a*) izmjenama/dopunama Uredbe 2019/317 te su iste usvojene 12. listopada 2020. godine kroz novu Provedbenu uredbu Komisije (EU) br. 2020/1627 o izvanrednim mjerama za treće referentno razdoblje (2020-2024) programa performansi i sustava utvrđivanja naknada u okviru jedinstvenog europskog neba zbog pandemije bolesti COVID-19 (SL L 366, 4.11.2020.).

Agencija je krajem 2020. godine u skladu s gore navedenom Uredbom, poslala Europskoj komisiji svu traženu dokumentaciju koja je uz projekcije prometa uključivala i nove projekcije troškova poslovanja za 2020. i 2021. godinu. Europska komisija će uključivanjem ovih podataka pokrenuti novi ciklus izrade izmijenjenih Planova mjerenja učinkovitosti, te će krajem prvog tromjesečja 2021. godine predložiti nove EU i nacionalne ciljeve u skladu s definiranim KPI-evima.

Tijekom 2020. godine održane su redovne konzultacije s korisnicima na kojima su bili predstavljeni nacrti Plana mjerenja učinkovitosti uz pojašnjenja o poduzetim izvanrednim mjerama tijekom pandemije te su predstavljene pripreme za izradu revidiranog Plana učinkovitosti 2020. - 2024. godine.

3.6 Ostali poslovi

3.6.1 Pokrenuti prekršajni postupci iz područja civilnog zrakoplovstva

Agencija, u okviru nadležnosti nadzora i inspekcije sigurnosti zračnog prometa, temeljem članka 5. stavka 7. točka 16. Zakona i članka 109. i 112. stavak 1. Prekršajnog zakona («Narodne novine» broj 107/07, 39/13, 157/13, 92/14, 110/15, 70/17 i 118/18), kao ovlašteni tužitelj, ima pravo i obvezu protiv počinitelja prekršaja iz područja civilnog zrakoplovstva podnositi optužne prijedloge ili izdavati prekršajne naloge. Prekršajni postupci vode se u Ministarstvu/Upravi zračnog prometa, elektroničkih komunikacija i pošte/Sektoru zračnog prometa, kao ovlaštenog tijela za vođenje prekršajnog postupka u prvom stupnju, sukladno članku 163. stavak (3) Zakona. U drugom stupnju, u povodu izjavljene žalbe odlučuje Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske. U 2020. godini Agencija je kao ovlašteni tužitelj pokrenula 5 prekršajnih postupaka. Prekršajni postupci pokrenuti su zbog sljedećih prekršaja:

1. Nepoštivanje odredbi kojim su regulirana pravila letanja i opći uvjeti za obavljanje operacija sustavom bespilotnih zrakoplova - prekršaj iz članka 13. stavka 2. i članka 22. stavka 1. Zakona, a u svezi sa odredbama Pravilnika o sustavima bespilotnih zrakoplova („Narodne novine“, broj 104/18) i odredbama Pravilnika o upravljanju zračnim prometom („Narodne novine“, broj 32/18 i 104/18), kažnjiv temeljem odredbe članka 150. stavka 1. točke 16. i 23. i članka 156. stavka 1. Zakona - pokrenuta su tri prekršajna postupka.

2. Nepoštivanje odredbi kojim su regulirana pravila letenja i opći uvjeti za sigurnu uporabu zrakoplova iz članka 13. stavka 2. i članka 59. Zakona, a u svezi s odredbama Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 923/2012 od 26. rujna 2012. o utvrđivanju zajedničkih pravila zračno prometa i operativnih odredaba u vezi s uslugama i postupcima u zračnoj plovidbi (SL L 281, 13.10.2012.) i članka 18. stavka 1. točke 3. Pravilnika o letenju zrakoplova („Narodne novine“, broj 32/18) kažnjiv temeljem odredbe članka 156. stavka 1. točka 1. Zakona i članka 150. stavka 1. točke 17. Zakona - pokrenut je jedan prekršajni postupak.
3. Nepoštivanje odredbi kojim su regulirana pravila letenja iz članka 13. stavka 2. Zakona, a svezi s člankom 38. stavkom 1. Pravilnika o letenju zrakoplova („Narodne novine“, broj 32/18) i člankom 15. stavkom 3. Pravilnika o upravljanju zračnim prostorom („Narodne novine“, broj 32/18 i 104/18) kažnjiv temeljem odredbe članka 156. stavka 1. točke 1. Zakona - pokrenut je jedan prekršajni postupak.

3.6.2 Vođenje Hrvatskog registra civilnih zrakoplova

Vođenje Hrvatskog registra civilnih zrakoplova obuhvaća: upis zrakoplova, dodjeljivanje registarskih oznaka i registarskog broja, upis podataka i upis promjene podataka, brisanje zrakoplova iz Registra, izdavanje rješenja i potvrda o registraciji i brisanju zrakoplova te kontinuirano praćenje i ažuriranje podataka (vlasništvo, založno pravo, operator, podaci o zrakoplovu). Svakog prvog u mjesecu, na internetskim stranicama Agencije objavljuje se ažurirana tablica Registra koja je informativnog karaktera budući da su podaci podložni dnevnim promjenama. Za točno stanje podataka stranke se mogu obratiti Agenciji i zatražiti izvadak. Registar je javna knjiga za koju se smatra da potpuno i istinito odražava činjenično i pravno stanje zrakoplova. Izvadci iz Registra imaju dokaznu snagu javnih isprava.

Agencija je u skladu s potpisanim Sporazumom o suradnji i Protokolom za razmjenu podataka između Agencije i Porezne uprave, svaku promjenu podataka i informacija o zrakoplovima registriranim u Republici Hrvatskoj dostavila Poreznoj upravi. Cilj navedenih dokumenata je pravovremena dojava novog upisa zrakoplova kao i promjena u evidencijama Agencije, sa svrhom stvaranja Imovinske kartice za potrebe Porezne uprave. Razmjena podataka vrši se putem kurira na elektroničkom mediju (CD-R). Na dan 31. prosinca 2020. godine, u Registar su bila upisana 324 zrakoplova od kojih, prema evidenciji Odjela plovidbenosti, 158 ima važeću svjedodžbu o plovidbenosti zrakoplova, odnosno važeće dopuštenje za letenje.

U razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2020. godine, Ured zrakoplovnog prava i međunarodnih poslova zaprimio je 97 predmeta koji se odnose na vođenje Registra, od kojih je riješeno 96, sukladno tablici koja slijedi:

VRSTA PREDMETA	ZAPRIMLJENO	RIJEŠENO
Upis zrakoplova	11	10
Brisanje zrakoplova	8	8
Upis i promjena podataka	27	27
Izdavanje izvataka	28	28
Rezervacija registracijske oznake i rednog broja u Registru	20	20

VRSTA PREDMETA	ZAPRIMLJENO	RIJEŠENO
Odobrenje odstupanja od pravilnikom propisanih dimenzija registracijske oznake	1	1
Ostalo	2	2
UKUPNO	97	96

Tablica 13: Struktura predmeta u Hrvatskom registru civilnih zrakoplova u 2020. godini

Osim navedenog redovnog poslovanja vezanog za Registar, Agencija je 2020. godine izradila i dostavila resornom Ministarstvu u proceduru donošenja novi Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Hrvatskog registra civilnih zrakoplova kojim su uvedene određene novine vezane uz vođenje Registra zrakoplova. Neke od bitnijih izmjena odnose se na postupak upisa i promjene podataka te postupak brisanja zrakoplova iz Registra, koje sve imaju za cilj uskladiti procese različitih odjela unutar Agencije, ali i rasteretiti stranke suvišnih obveza, tamo gdje je to moguće. Tako je primjerice za sve postupke vođenja Registra, a sukladno Akcijskom planu za administrativno rasterećenje gospodarstva iz 2019. godine, izmijenjena odredba koja propisuje obvezu dostave izvataka za pravnu osobu, na način da je izvadak potrebno dostaviti jedino kada je pravna osoba upisana u strani registar koji nije javno dostupan.

Tijekom 2020. godine nastavljen je rad na implementaciji EMPIC-EAP softvera vezano uz podmodule *Aircraft Registration* (AR) i *Aircraft Ownership* (AO), na način da je dovršen postupak unosa aktivnih zrakoplova, a s obzirom da su isti tijekom implementacije prepoznati kao prioritet, kao i svih ostalih zrakoplova (neaktivnih, brisanih) zajedno sa pripadajućim povijesnim podacima. Nakon predmetnog unosa definiran je postupak paralelnog korištenja EMPIC-EAP softvera i postojeće elektronske baze podataka kako bi se potpuni prijelaz na novi softver izvršio sigurno i bez pogrešaka.

Osnovni cilj prelaska na predmetni softver je unaprjeđenje elektronskog načina vođenja Registra i usklađivanje podataka između Registra i Odjela plovibnosti, što je neodvojiv dio procesa registracije zrakoplova i procesa nadzora kontinuirane plovibnosti zrakoplova.

Agencija je i 2020. godine nastavila rad na pokretanju postupka ratifikacije Konvencije o međunarodnim stvarnopravnim osiguranjima na pokretnoj opremi, potpisane 16. studenog 2001. godine (poznatija kao Cape Town Konvencija) prema resornom Ministarstvom, jer bi upravo ratifikacija predmetne Konvencije bila dobar mehanizam za osiguranje financiranja zrakoplova te bi služila kao potpora zrakoplovnoj industriji, prvenstveno zbog mogućnosti upisa stvarnih prava na motorima zrakoplova koji imaju veliku tržišnu vrijednost, a u nacionalnom zakonodavstvu trenutno nisu prepoznati kao posebni dijelovi zrakoplova na kojima se može zasnovati pravo vlasništva ili založno pravo.

3.6.3 Odobravanje letova

Odsjek odobravanja letova je i u 2020. godini, u okviru djelokruga rada, obavljao poslove odobravanja komercijalnog zračnog prijevoza inozemnim zračnim prijevoznicima iz trećih zemalja u linijskom i povremenom prometu, prijevoza opasnih roba zrakom u preletu ili sa slijetanjem u Republiku Hrvatsku, preleta i slijetanja inozemnih zrakoplova koji nemaju standardnu svjedodžbu o plovibnosti te odobravanja letačkih operacija i aktivnosti koje se smiju izvoditi samo uz odobrenje Agencije.

Izdavane su suglasnosti na zahtjeve za izdavanje pojedinačnih i godišnjih diplomatskih odobrenja za letenje inozemnih državnih (civilnih) zrakoplova u hrvatskom zračnom prostoru za koje odobrenja izdaje ministarstvo nadležno za vanjske i europske poslove.

Struktura i broj predmeta po vrstama odobrenja daje se u tablici:

Struktura predmeta Odsjeka odobravanja letova	
Suglasnosti za godišnja diplomatska odobrenja za prelete i slijetanja inozemnih državnih zrakoplova	38
Suglasnosti za pojedinačna diplomatska odobrenja za prelete i slijetanja inozemnih državnih zrakoplova	154
Odobrenja za obavljanje usluga linijskog zračnog prijevoza inozemnim zračnim prijevoznicima	55
Odobrenja za obavljanje usluga povremenog zračnog prijevoza inozemnim zračnim prijevoznicima	209
Preleti i slijetanja inozemnih civilnih zrakoplova s opasnim robama	8
Letovi inozemnih zrakoplova koji nemaju standardnu svjedodžbu o plovidbenosti	11
Radovi iz zraka inozemnih operatora zrakoplova	4
Odobrenja letačkih operacija koje nisu zračni prijevoz	64
Ostalo	6
UKUPNO	549

Tablica 14: Struktura predmeta za odobravanje letova u 2020. godini

Odobrovanje komercijalnog zračnog prijevoza prijevoznicima iz trećih zemalja

Odsjek je izdavao odobrenja za prometna prava zračnim prijevoznicima iz trećih zemalja za obavljanje usluga linijskog i povremenog zračnog prijevoza u skladu s odredbama Zakona, međunarodnih ugovora, europskih propisa te Pravilnika o odobravanju letova inozemnih zrakoplova u hrvatskom zračnom prostoru («Narodne novine» broj 50/17)(u daljnjem tekstu Pravilnik) kojim su propisani uvjeti i načini izdavanja odobrenja.

Obzirom da je preduvjet za izdavanje odobrenja zračnim prijevoznicima trećih zemalja udovoljavanje zahtjevima sigurnosti odnosno posjedovanje sigurnosnog odobrenja (*EASA TCO Authorisation*) koje izdaje EASA u skladu s Uredbom Komisije (EU) br. 452/2014 o utvrđivanju tehničkih zahtjeva i upravnih postupaka u vezi s letačkim operacijama operatora iz trećih zemalja (SL L 133, 6.5.2014.), vršila se provjera sigurnosnog statusa na EASA-inom internetskom sučelju.

Osim sigurnosti zračnog prometa, zračni prijevoznici su morali udovoljiti zahtjevima iz područja zaštite civilnog zračnog prometa. Provjeravana je i sukladnost potvrda o obveznom osiguranju zračnih prijevoznika od odgovornosti za štetu prouzročenu putnicima s odredbama Uredbe (EZ) Europskog parlamenta i Vijeća br. 785/2004 o zahtjevima za zračne prijevoznike i operatore zrakoplova u vezi s osiguranjem (SL L 138, 30.4.2004.) i Zakonom o obveznim osiguranjima u prometu («Narodne novine» 76/13, 75/09, 36/09 i 151/05), prtljazi, teretu i trećim osobama te udovoljavanje propisima o buci zrakoplova.

Utjecaj Covid-19 pandemije na linijski i povremeni zračni promet

Odobravana su prometna prava prijevoznicima iz trećih zemalja u linijskom zračnom prometu posebno za ljetni odnosno zimski red letenja sukladno uvjetima utvrđenim sveobuhvatnim sporazumima o međunarodnom zračnom

prometu ili sporazumima o uspostavi zajedničkog zračnog prostora koje je s trećim zemljama sklopila Europska unija te temeljem dvostranih sporazuma o zračnom prometu koje je sklopila Republika Hrvatska. Postupak odobravanja prometnih prava obuhvaćao je provjeru jesu li zračni prijevoznici određeni odnosno imenovani od strane svojih zrakoplovnih vlasti za obavljanje linijskog prijevoza (ako je predviđeno sporazumom), dogovorene linije prometovanja, tjedni broj i raspored letova u skladu s gore spomenutim sporazumima i dr. Kada neka od prometnih prava nisu bila dogovorena pojedinim sporazumom ili kada s državom zračnog prijevoznika nije sklopljen sporazum o zračnom prometu pribavljala su se prethodna mišljenja ministarstva nadležnog za promet.

Osim operativnim prijevoznicima, odobrenja su izdavana i marketinškim zračnim prijevoznicima iz trećih zemalja za obavljanje prijevoza na temelju ugovora o letovima sa skupnom oznakom (*code-share*) na letovima operativnih prijevoznika uključujući Croatia Airlines i zračne prijevoznike iz država članica Europskog gospodarskog prostora i pridruženih stranki ECAA sporazuma.

Odsjek je do sredine ožujka izdao većinu odobrenja prijevoznicima trećih zemalja za ljetni red letenja, ali obzirom na brzo širenje virusa COVID-19 dolazi do brojnih poremećaja u prometu koje dovodi do smanjenja odnosno potpunog ukidanja većine letova u linijskom zračnom prijevozu.

Međutim u tom razdoblju, a zbog obustave većine letova, Odsjek je rješavao prilično veliki broj zahtjeva i upita koji su se odnosili na repatrijacijske i humanitarne letove. Rješavanje repatrijacijskih zahtjeva se vršilo u suradnji s ministarstvom nadležnim za vanjske i europske poslove, od kojih je bilo potrebno ishoditi informaciju da je pojedino veleposlanstvo uputilo Notu i zatražilo repatrijacijske letove za svoje državljane radi povratka istih u matičnu državu. Zahtjevi za humanitarne letove zračnih prijevoznika koji su prevozili medicinsku opremu, Odsjek je koordinirao s resornim Ministarstvom, obzirom da je većina kapaciteta tih zrakoplova bila zakupljena od strane Vlade Republike Hrvatske. Kako, sukladno odredbama Pravilnika, izdavanje odobrenja nije potrebno za humanitarne letove, prijevoznicima se isti odgovor dostavljao nakon obavljenih koordinacija i ishoda svih potrebnih informacija.

Zbog novonastale situacije uzrokovane pandemijom i obustavljenog putničkog prijevoza, većina prijevoznika se usmjerila na obavljanje *cargo* letova putničkim zrakoplovima uključujući i prijevoz robe u putničkim kabinama zrakoplova. Odsjek je po zaprimanju takvih zahtjeva, većinom kineskih prijevoznika koji su prevozili medicinsku opremu, surađivao sa EASA-om obzirom da je za prijevoz robe u putničkim kabinama bilo je potrebno ishoditi izuzeće. EASA je razvila proceduru kako bi se na što fleksibilniji način dopustilo obavljanje takvih letova te je, na temelju dostavljenih izuzeća izdanih od strane zrakoplovnih vlasti prijevoznika, potvrdila da na isti nema prigovor te takvu informaciju objavljivala na EASA TCO internetskom sučelju kako bi ista bila dostupna svim EU državama članicama.

Istovremeno, zaprimali su se upiti koji su se odnosili na prelazak putnika preko državne granice, stoga je stranke bilo potrebno uputiti na nadležne policijske i carinske službe te dostavljati informacije o trenutno važećim NOTAM-ima.

Letovi u povremenom prometu prijevoznicima iz trećih zemalja odobravali su se na temelju Pravilnika, osim ako povremeni prijevoz nije bio reguliran sporazumom. U ljetnoj sezoni zamijećen je porast zahtjeva za odobravanjem povremenih taxi letova na dalekim udaljenostima (*long range flights*) koji su zračni prijevoznici trećih zemalja tražili temeljem sklopljenih ugovora većinom s fizičkim osobama.

Nadalje, Odsjek je nastavio s izdavanjem odobrenja za *ad hoc* čarter letove za vlastite potrebe pravnih i fizičkih osoba te taksi letove sa zrakoplovima manjeg kapaciteta. U jesenskom periodu zaprimaju se zahtjevi za odobravanjem povremenih letova u sklopu turističkih paket-aranžmana (*inclusive tour charter letovi*), prijevoza robe te letova za posebne događaje sportskog karaktera.

U skladu s odredbama Pravilnika, za letove četvrte, pete i sedme zračne slobode zračni prijevoznici iz trećih zemalja morali su ishoditi i izjave o suglasnosti hrvatskih zračnih prijevoznika, a odobrenja su izdavana na temelju pozitivnog mišljenja ministarstva nadležnog za promet, Uprave zračnog prometa, elektroničkih komunikacija i pošte.

Brexit

Obzirom da je s 31. prosincem 2020. godine završavalo prijelazno razdoblje predviđeno Sporazumom o povlačenju Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske iz Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju (SL C 66I, 19.2.2019.) Odsjek je krajem godine surađivao s resornim Ministarstvom kako bi pravovremeno ishodili potrebne smjernice i informacije o rješavanju tada otvorenog pitanja, a vezanog za primjenjivi pravni okvir temeljem kojeg će se izdavati odobrenja britanskim prijevoznicima za obavljanje usluga u linijskom i povremenom zračnom prometu. Istim se trebao osigurati kontinuitet zračnog prometa između Ujedinjene Kraljevine i Republike Hrvatske tijekom 2021. godine.

Prijevoz opasne robe zrakom

Operatorima trećih zemalja izdavana su odobrenja za prijevoz opasnih roba zrakom temeljem odredbi posebnih propisa koji uređuju siguran prijevoz opasne robe zrakom Organizacije međunarodnog civilnog zrakoplovstva (ICAO) i to u nešto manjem broju u odnosu na prethodnu godinu. Za siguran prijevoz opasne robe u zračnom prometu operatori trećih zemalja moraju imati EASA TCO odobrenje te biti ovlašteni od svojih zrakoplovnih vlasti stoga je bilo potrebno izvršiti provjeru navedenih dokumenata na EASA TCO internetskom sučelju.

Izdavana su i odobrenja za prijevoz opasne robe zabranjene za prijevoz zrakom u normalnim okolnostima, a na temelju izuzeća kojeg izdaje inspektor za opasne robe nakon provedenog posebnog postupka u skladu s gore navedenim propisima.

Letačke operacije i aktivnosti za koje je potrebno odobrenje Agencije

Sukladno europskim i nacionalnim propisima, odobrenja su izdavana inozemnim i domaćim operatorima za obavljanje letačkih operacija izvanaerodromska slijetanja i uzlijetanja aviona, helikoptera, sportsko-rekreativnih zrakoplova, uzlijetanja balona s posadom, izvanaerodromskih skokova padobranom, specijaliziranih operacija (radova iz zraka), letova ispod minimalnih visina, raspršivanja predmeta ili tvari iz zrakoplova, puštanja slobodnih balona bez posade i dr.

Pandemija bolesti COVID-19 također je utjecala na obavljanje letačkih operacija pa je tako početkom godine zamijećen pad zahtjeva za odobravanjem operacija izvanaerodromskog slijetanja i uzlijetanja zrakoplova na kopnene i vodene površine. Tek od svibnja 2020. godine, Odsjek je ponovno započeo s izdavanjem odobrenja za izvanaerodromska slijetanja i uzlijetanja avionom inozemnim i domaćim operatorima u nekomercijalne turističke i sportsko-rekreativne svrhe i to većinom na površinu bivšeg aerodroma na otoku Unije. Ostala odobrenja za obavljanje operacija izvanaerodromska slijetanja i uzlijetanja avionom izdavana su za potrebe obavljanja komercijalnih radova iz zraka u poljoprivredi i šumarstvu te uzlijetanja balona s posadom u nekomercijalne svrhe.

Na nekolicinu upita vezanih za odobrenjem operacija izvanaerodromskog slijetanja i uzlijetanja zrakoplova na površini Plisko polje na otoku Visu, Odsjek se sukladno dopisu Ministarstva državne imovine iz 2019. godine, očitovao da se dotična površina može koristiti samo u poljoprivredne svrhe te da iz tog razloga nije moguće izdavati odobrenja.

Nadalje, zahtjevi za odobrenjem izvanaerodromskih slijetanja i uzlijetanja helikoptera inozemnih operatora u svrhu obavljanja komercijalnog zračnog prijevoza, nekomercijalnih operacija te za potrebe obavljanja specijaliziranih operacija (radova iz zraka) počinju se zaprimati i odobravati tek u lipnju 2020. godine.

Isto tako, pojedine letačke operacije izvanaerodromskog slijetanja i uzlijetanja helikopterom obavljane su i s privatnih plovila usidrenih u teritorijalnim vodama Republike Hrvatske na kojima je obavljena granična kontrola.

Na zahtjev aeroklubova izdavana su odobrenja za izvanaerodromske skokove padobranom za potrebe njihovih redovitih klupskih aktivnosti. Uvjeti za to bili su prethodno pribavljeno odobrenje kontrole zračne plovidbe za uspostavu *ad-hoc* strukture te posjedovanje propisane kategorije dozvole rukovoditelja skakanja koju izdaje Agencija.

Odobrenja za obavljanje operacija radova iz zraka izdana su operatorima treće zemlje u svrhu distribucije cjepiva za lisice i snimanja iz zraka te operatoru iz države članice Europske Unije obzirom da je operacije izvodio zrakoplovom na koji se ne primjenjuje Osnovna Uredba (EU) 2018/1139 (tzv. Aneks I zrakoplov), a u svrhu obavljanja radova u poljoprivredi i šumarstvu.

Odobrenje za letove ispod minimalnih visina izdano je operatoru iz države članice Europske unije za obavljanje operacija helikoptera s podvješanim teretom (HESLO), a na temelju zadovoljavajuće procjene rizika koju je izradio operator zrakoplova.

Odobrenja za izbacivanje i raspršivanje predmeta i drugih tvari iz zrakoplova u letu izdavana su operatorima u svrhu obavljanja radova iz zraka (distribucija cjepiva za lisice, raspršivanje u poljoprivredi i šumarstvu) ukoliko su udovoljavali propisanim uvjetima odnosno posjedovali certifikat zrakoplovnih vlasti ili drugi jednakovrijedan dokument kojom dokazuju sposobnost za obavljanje operacije.

Izdavana su i odobrenja za puštanje slobodnih balona bez posade na temelju dostavljenog odobrenja za uspostavu *ad-hoc* strukture koju izdaje HKZP, a koja se uspostavlja zbog sigurnosnih i/ili operativnih razloga kako ne bi došlo do nepredviđenih događaja koji mogu negativno utjecati na sigurnost zračnog prometa.

Na temelju stručnog mišljenja Odjela plovidbenosti, odobravani su i preleti i slijetanja inozemnih zrakoplova koji nemaju standardnu svjedodžbu o plovidbenosti već imaju specijalnu ili ograničenu svjedodžbu o plovidbenosti, dopuštenje za letenje ili sličan dokument kojeg je izdala zrakoplovna vlast države registracije zrakoplova.

U postupku izdavanja odobrenja provjeravana je valjanost i sukladnost dokumenata koji se odnose na operatora, zrakoplove i pilote s primjenjivim europskim i nacionalnim propisima te pribavljala stručna mišljenja od nadležnih ustrojstvenih jedinica Agencije. U ovisnosti o vrsti operacija odobrenja su sadržavala posebne uvjete i ograničenja za njihovo obavljanje s obzirom na sigurnost operacija.

Odsjek je vodio evidenciju o izdanim odobrenjima za komercijalni zračni prijevoz za potrebe pregleda na stajanki (SAFA) te odobrenja letačkih operacija za koje je potrebno odobrenje kako bi isti bili dostupni nadležnim zrakoplovnim inspektorima za provođenje inspekcijskih nadzora.

3.6.4 Rješavanje o pritužbama za zaštitu prava putnika

Prava putnika u zračnom prijevozu regulirana su prvenstveno Uredbom (EZ) 261/2004 te Uredbom (EZ) br. 1107/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o pravima osoba s invaliditetom i osoba smanjene pokretljivosti u zračnom prijevozu (SL L 204, 26. 7. 2006). Agencija je nadležno tijelo za mirno rješavanje sporova između putnika i prijevoznika, odnosno operatora aerodroma, sukladno Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim i stvarnopravnim odnosima u zračnom prometu («Narodne novine» broj 94/13).

Do 2020. godine, broj prigovora je značajno rastao iz godine u godinu, što je i vidljivo iz tablice u nastavku. Zbog krize uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19, došlo je do značajnog pada zračnog prometa, a samim time i broja putničkih prigovora.

Agencija se pritom, kao i ostala nadležna tijela država članica, susrela sa dosad nezabilježenim problemima vezanim za posljedice pandemije i neadekvatnost postojećeg pravnog okvira koji ne prepoznaje razmjer izvanrednih okolnosti uzrokovanih pandemijom (npr. izdavanje vouchera umjesto povrata cijene karte, problemi u ostvarivanju putničkih prava kad je karta kupljena od putničke agencije i sl.). Uz smanjeni broj uobičajenih putničkih prigovora, Agencija je tako istovremeno zabilježila značajan porast raznovrsnih upita vezanih uz ostvarivanje putničkih prava u uvjetima pandemije te je intenzivno surađivala s Europskom komisijom i drugim državama članicama kako bi putnike što bolje informirala o njihovim pravima, pomogla im u ostvarenju istih i po potrebi upućivala putnike na druga nadležna tijela.

Slijedi pregled broja prigovora vezanih uz zaštitu prava putnika po godinama.

Prigovor	Otkazan let	Duže kašnjenje	Uskraćen ukrcaj	Osoba sa smanjenom pokretljivošću	Premještaj u nižu klasu	Ukupno
2012.	-	1	1	-	-	2
2013.	7	27	2	-	-	36
2014.	8	39	1	1	-	49
2015.	38	110	12	-	-	160
2016.	49	104	5	1	-	159
2017.	75	157	6	-	-	238
2018.	172	255	11	1	-	438
2019.	201	479	37	2	1	720
2020.	263	112	10	-	-	385

Tablica 15: Pregled broja prigovora vezanih uz zaštitu prava putnika

Obzirom na epidemiološku situaciju, Agencija je 27. studenog 2020. godine organizirala i online radionicu kako bi sve sudionike koji na različite načine primjenjuju propise o zaštiti prava putnika upoznala s postojećim međunarodnim i domaćim regulatornim okvirom, primjerima iz prakse te pomogla oko svih nejasnih ili otvorenih pitanja kao i s pitanjima vezanim uz utvrđivanje međusobnih prava i obveza za vrijeme pandemije bolesti COVID-19.

3.6.5 Ekonomska regulacija u zračnom prometu

Odobrovanje cjenika i naknada zračnih luka

U skladu s člankom 42. Zakona i člankom 4. Pravilnika o naknadama zračnih luka Agencija odobrava cjenike naknada zračnih luka i njegove izmjene. Tijekom 2020.g. zračne luke nastojale su prilagoditi svoje poslovanje novonastalim uvjetima uzrokovanim pandemijom bolesti COVID-19 te su mnoge od njih pristupile izmjenama cjenika u djelu ostvarivanja poticaja kao i povoljnijih uvjeta plaćanja. Tijekom 2020. godine zaprimljena su dva zahtjeva u svezi s odobravanjem cjenika reguliranih naknada zračnih luka u dijelu ostvarivanja poticaja kao i povoljnijih uvjeta plaćanja.

Utvrđivanje jediničnih cijena rutnih i terminalnih naknada

U skladu s odredbama Pravilnika o utvrđivanju rutnih i terminalnih naknada («Narodne novine» broj 91/13), Agencija utvrđuje jedinične cijene rutnih i terminalnih naknada za naplatne zone u Republici Hrvatskoj, u skladu s

EUROCONTROL-ovim Sustavom rutnih naknada i odgovarajućim EU propisima. Agencija je u 2020. godini, u propisanom postupku, utvrdila jedinstvenu konačnu bazu troškova i konačnu jediničnu cijenu rutnih naknada Republike Hrvatske za 2021. godinu te iste uputila u daljnji postupak donošenja pred Proširenim odborom za rutne naknade (*Enlarged Committee for Route Charges*) EUROCONTROL-a.

Isto tako, Agencija je utvrdila konačnu bazu troškova i konačnu jediničnu cijenu terminalnih naknada Republike Hrvatske za 2021. godinu. Jedinične cijene rutnih i terminalnih naknada objavljuju se na način uobičajen u zračnom prometu putem Zbornika zrakoplovnih informacija Republike Hrvatske (AIP) i EUROCONTROL-ovih okružnica (*Information Circulars*).

Agencija je stalni član Proširenog odbora za rutne naknade koji je dio nadzorne strukture EUROCONTROL-a, a sastoji se od predstavnika zemalja članica. Također, u okviru ovog odbora djeluje i stalna radna grupa (*Study group*) čiji zadaci se sastoje u razmatranju različitih financijskih pitanja u organizaciji procesa prikupljanja i obrade podataka koje zemlje članice dostavljaju EUROCONTROL-u i Europskoj komisiji. Agencija ima stalnog predstavnika u okviru ove radne grupe.

Nadzor ekonomske sposobnosti subjekata u civilnom zrakoplovstvu Republike Hrvatske

Operatori aerodroma

Na osnovu Pravilnika o izdavanju svjedodžbe aerodroma i odobrenja za uporabu aerodroma («Narodne novine» broj 91/13) Pravilnika o pružanju zemaljskih usluga («Narodne novine» broj 61/15) te Naredbe o zrakoplovnoj sigurnosti ASO-2010-005: Postupak i kriteriji za izdavanje Odobrenja za pružanje zemaljskih usluga, utvrđuje se potreba procjenjivanja financijskog položaja operatora aerodroma u okviru izdavanja i redovitog nadzora imatelja svjedodžbe aerodroma kao i procjena financijskog položaja pružatelja zemaljskih usluga.

U okviru ovih propisa propisano je da operator aerodroma i pružatelj zemaljskih usluga dokazuje svoju ekonomsku sposobnost dostavljanjem određene financijske dokumentacije tj. dokazima o ekonomskoj sposobnosti, kao što su: godišnja financijska izvješća o rezultatima poslovanja, izvješće ovlaštenog revizora o obavljenoj reviziji poslovanja, Bruto bilancu, Bilancu, Račun dobiti i gubitka, Investicijski plan poslovanja uz Plan izvora sredstava, Obrazloženje realizacije plana. Isto tako imatelji svjedodžbe aerodroma kontinuirano su dužni dostavljati dokaze o ekonomskoj sposobnosti operatora za prethodnu kalendarsku godinu.

Pregled ekonomske sposobnosti operatora aerodroma kontinuirani je posao koji se obavlja tijekom cijele godine. Djelokrug rada ne uključuje samo verifikaciju i kontrolu dokumentacije, već ima i savjetodavnu ulogu te obuhvaća i kontinuirani nadzor primjene važećih računovodstvenih propisa.

Isto tako, Pravilnikom o pružanju zemaljskih usluga predviđa se razdvajanje računa (konta) za djelatnost zemaljskih usluga od računa za druge djelatnosti u skladu s važećom komercijalnom praksom.

Isto tako, Agencija odobrava unutar cjenika naknada zračnih luka tzv. regulirane usluge. Postojećim ICAO standardima propisano je da cijena navedenih usluga nikako ne može biti iznad troškova tj. traži se ekonomska opravdanost cijene svake pojedine usluge. Svaka korekcija cjenika reguliranih usluga se pomno ispituje u skladu s važećom regulativom i obvezom zračnih luka o razdvajanju financijskih tokova.

Tijekom 2020. godine pregledana su financijska izvješća i mnogobrojne izmjene/dopune planova poslovanja sljedećih operatora aerodroma: Zračna luka Pula d.o.o., Aerodrom Brač d.o.o., Zračna luka Dubrovnik d.o.o., Zračna luka Split d.o.o., Međunarodna Zračna luka Zagreb d.d., Zračna luka Zadar d.o.o., Zračna luka Osijek d.o.o., Zračna luka Rijeka d.o.o. i Zračno pristanište Mali Lošinj d.o.o.

Pandemija bolesti COVID-19 je uzrokovala izrazite poremećaje prometa i dovela do moguće ugroze kontinuiteta poslovanja zračnih luka. Stoga je Agencija posebnu pozornost tijekom cijele godine obratila na područje osiguranja likvidnosti i solventnosti zračnih luka radi nesmetanog obavljanja djelatnosti. Sve zračne luke su dostavile zatražene informacije tako da je krajem godine izrađeno i završno izvješće o ekonomskoj sposobnosti.

Izvješće je pokazalo da se zračne luke najvećim dijelom pouzdaju u državnu ili pomoć vlasnika, različite mogućnosti dodatnih kreditnih zaduženja i moratorije na postojeće dugoročne kredite.

Operatori zrakoplova

U skladu sa zahtjevima Uredbe (EZ) br. 1008/2008 Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima za obavljanje zračnog prijevoza u Zajednici (SL L 293, 31.10.2008.), Agencija je ovlaštena utvrđivati financijski položaj operatora zrakoplova.

Agencija je gore navedeni EU propis razradila internim dokumentom „Postupak za izdavanje, kontinuirano praćenje valjanosti, privremeno oduzimanje i oduzimanje operativne licencije“ u okviru kojeg se utvrđuju obveze zračnog prijevoznika i procedura procjenjivanja financijskog položaja ovisno o tipu operativne licencije.

Postupak razrađuje prikupljanje specifične dokumentacije koja obuhvaća financijska izvješća, izvještaje o bonitetu, planove poslovanja i drugu propisanu dokumentaciju zračnog prijevoznika koja služi provjeri ispunjenja uvjeta financijske sposobnosti u trenutku izdavanja i tijekom kontinuiranog praćenja valjanosti operativne licencije.

Isto tako predviđene radnje obuhvaćanju i možebitne promjene tijekom rada operatora (tehničke i financijske) kao i slučajeve privremenog ili trajnog oduzimanja operativne licencije.

Pristigla dokumentacija se preispituje u skladu s dobrom financijskom praksom te važećim zakonodavstvom uz posebni osvrt na: odgovarajuće propise kojima se regulira poslovanje trgovačkih društava odnosno poslovanje subjekta ovisno o statusu podnositelja zahtjeva i odgovarajuće propise kojima se regulira financijsko poslovanje ovisno o statusu podnositelja zahtjeva.

Analiza financijskih izvještaja temelji se na horizontalnoj i vertikalnoj analizi uz korištenje financijskih pokazatelja kao što su: pokazatelji likvidnosti, pokazatelji zaduženosti, pokazatelji aktivnosti, pokazatelji ekonomičnosti, pokazatelji profitabilnosti uz utvrđivanje iznosa odgovarajućeg neto kapitala.

Tijekom 2020. godine pregledana je financijska dokumentacija u okviru kontinuiranog praćenja valjanosti postojećih operativnih licencija sljedećih operatora: Croatia Airlines d.d., Jung Sky d.o.o., WINNAIR d.o.o., Air Pannonia d.o.o. i Trade Air d.o.o.

Pandemija bolesti COVID – 19 ostavila je teške posljedice na zrakoplovnu industriju koja se suočila s najdubljom krizom u svojoj povijesti. I ranije su različite krize uzrokovale pad zračnog prometa, ali u pravilu bi uslijedio brzi oporavak. Ovoga puta industrijske prognoze predviđaju da će oporavak zračnog prometa trajati znatno duže nego u prethodnim krizama. Dostizanje razine prometa iz 2019. godine EUROCONTROL je predvidio za 2024. godinu, međutim zadnja događanja i problemi s isporukom cjepiva govore da će se teško te prognoze ostvariti i da ćemo do te razine doći tek u kasnijim godinama.

U usporedbi s prethodnom godinom, broj letova hrvatskih operatora pao je za više od 50% u odnosu na 2019. godinu. Najveći naglasak u okviru procjene financijskog položaja operatora stavljen je na likvidnost, moguću potporu vlasnika ili kreditnu sposobnost.

U svibnju 2020. godine donesena je Uredba (EU) br. 2020/696 Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima za obavljanje zračnog prijevoza u Zajednici s obzirom na pandemiju bolesti COVID-19 (SL L 165, 27.5.2020.), kojom je omogućeno da se na temelju procjena provedenih tijekom razdoblja ožujak – prosinac

Croatian Civil Aviation Agency

HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU ZA 2020. GODINU

2020. godine, a radi posljedica utjecaja pandemije bolesti COVID-19, zračnim prijevoznicima neće privremeno oduzeti niti poništiti operativna licencija pod uvjetom da sigurnost nije ugrožena i da postoji realna mogućnost za zadovoljavajuću financijsku sanaciju unutar razdoblja od 12 mjeseci. Upravo temeljem te Uredbe Agencija je donijela uvjetnu procjenu financijskog položaja nacionalnog prijevoznika, Croatia Airlines d.d., dok su za ostalih pet (5) operatora donesene dostatne (bezuvjetne) procjene financijske sposobnosti.

Sve daljnje aktivnosti operatora bit će usmjerene na smanjenje negativnog *cash flow-a*, smanjenjem troškova, što će zbog velikog udjela fiksnih troškova biti teško postići, daljnjeg zaduženja kod poslovnih banaka i koliko je to moguće pomoći vlasnika.

3.7 Suradnja s domaćim i inozemnim nadležnim tijelima

Pri obavljanju poslova iz svoje nadležnosti Agencija je obavezna surađivati s domaćim i inozemnim nadležnim tijelima u području sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa.

3.7.1 Suradnja s domaćim nadležnim tijelima

Tijekom 2020. godine, Agencija je nastavila surađivati s tijelima državne uprave, prije svega s resornim Ministarstvom i Agencijom za istraživanje nesreća u zračnom, pomorskom i željezničkom prometu, a koja su uz Agenciju, nadležna tijela za civilno zrakoplovstvo u Republici Hrvatskoj, sukladno odredbama Zakona. Suradnja s resornim Ministarstvom odvijala se kao i prethodnih godina u skladu s nadležnostima za civilno zrakoplovstvo propisanih Zakonom. S Agencijom za istraživanje nesreća u zračnom, pomorskom i željezničkom prometu nastavljena je suradnja na unaprjeđenju zajedničkih operativnih procedura za zajedničko postupanje o događajima povezanim sa sigurnošću, te protokola i procedura vezane uz pristup, korištenje, unos i razmjenu podataka u ECCAIRS bazu podataka.

Suradnja i koordinacija obavljala se u području zaštite civilnog zračnog prometa sa Sigurnosno-obavještajnom agencijom i Ministarstvom unutarnjih poslova, u dijelu praćenja stanja zaštite, procjene prijetnji i definiranja dodatnih mjera zaštite civilnog zračnog prometa. S Ministarstvom unutarnjih poslova suradnja i koordinacija obavljala se i u dijelu kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa kao i po pitanju prijava za neovlašteno / nepropisno izvođenje letačkih operacija bespilotnim zrakoplovima u naseljenim mjestima. Agencija je ostvarivala suradnju i s drugim tijelima države za potrebe obavljanja poslova tih državnih tijela ili za potrebe Agencije, u skladu s propisanim nadležnostima. Temeljem Sporazuma o suradnji i Protokola za razmjenu podataka između Agencije i Porezne uprave, Agencija je nastavila s dostavom promjene podataka i informacija o zrakoplovima Poreznoj upravi iz Hrvatskog registra civilnih zrakoplova.

Predstavnici Agencije sudjelovali su tijekom 2020. godine u radu sljedećih povjerenstava i radnih skupina:

- Povjerenstvo za upravljanje sigurnošću u zračnom prometu,
- Nacionalno povjerenstvo za upravljanje zračnim prostorom,
- Nacionalno povjerenstvo za olakšice,
- Nacionalno povjerenstvo za zaštitu civilnog zračnog prometa,
- Nacionalno povjerenstvo za prijevoz opasnih stvari,
- Povjerenstvo za međusektorsku koordinaciju za nacionalni sustav za praćenje emisije stakleničkih plinova,
- Stalna koordinacija za potragu i spašavanje zrakoplova,
- Radna skupina za izradu Standardnog operativnog postupka za slučaj korištenja dronova/bespilotnih letjelica prilikom izviđanja i/ili gašenja požara na otvorenom prostoru,
- Ekspertna skupina za uspostavu helikopterske hitne medicinske službe (HHMS),
- Ekspertna skupina Kriznog stožera Ministarstva zdravstva.

3.7.2 Suradnja s inozemnim nadležnim tijelima

Tijekom 2020. godine, unatoč pojavi pandemije bolesti COVID-19, Agencija je ostvarila značajnu suradnju s inozemnim nadležnim tijelima i organizacijama. Predstavnici Agencije aktivno su sudjelovali na redovitim sastancima i aktivnostima europskih te drugih međunarodnih organizacija i institucija iz područja zračnog prometa, u radu njihovih stručnih tijela i radnih grupa.

Kako je pandemija bolesti COVID-19 uzrokovala otkazivanje svih sastanaka i aktivnosti koje su se održavale u samim inozemnim nadležnim tijelima, ubrzo su se počeli koristiti konferencijski alati za održavanje *on-line* sastanaka. Agencija se vrlo brzo prilagodila ovakvom načinu sudjelovanja te nastavila s kontinuiranim aktivnostima u inozemnim nadležnim tijelima. U razdoblju od ožujka do prosinca 2020. godine, predstavnici Agenciji sudjelovali su u 175 *on-line* aktivnosti kojima su nositelji inozemna nadležna tijela i organizacije. Suradnja s EASA-om, nadležnim tijelima Europske komisije, EUROCONTROL-om te Europskom konferencijom civilnog zrakoplovstva (ECAC) od posebnog je interesa za obavljanje poslova iz nadležnosti Agencije. Temeljem članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji, Agencija je obavezna aktivno sudjelovati u radu mnogobrojnih tijela i radnih grupa iz područja civilnog zrakoplovstva u ulozi predstavnika Republike Hrvatske kao punopravne članice Europske unije. U skladu s navedenim, izrađen je Plan sudjelovanja u radu međunarodnih organizacija i institucija u 2020. godini koji je sastavni dio Godišnjeg programa rada Agencije za 2020. godinu.

Predstavnici Agencije uključeni su u razne odbore koji djeluju u suradnji ili pod okriljem Europske komisije: EASA odbor (*EASA Committee*), Odbor za sigurnost zračnog prometa (*Air Safety Committee*), Regulatorni odbor za zaštitu u civilnom zrakoplovstvu (*Regulatory Committee for Civil Aviation Security*), Odbor za Jedinствeno europsko nebo (*SES Committee*), Ekspertna grupa za sigurnost zrakoplovstva (*Expert Group on Aviation Safety*) te radne skupine koje se bave zaštitom prava putnika u zračnom prijevozu, pitanjima naknada zračnih luka, pitanjima zaštite potrošača. Predstavnici Agencije u 2020. godini aktivno su sudjelovali u sljedećim radnim grupama i tijelima EASA-e:

- Member Advisory Bord (MAB) – dvije on-line aktivnosti i 1 aktivnost u organizaciji
- Management Bord (MB) – četiri on-line aktivnosti
- Technical Body (TeB) - General Aviation - 6 on-line aktivnosti
- Technical Body (TeB) - Air Operations - 13 on-line aktivnosti
- Technical Body (TeB) – Aerodromes - dvije on-line aktivnosti
- Technical Body (TeB) - Safety Management - četiri on-line aktivnosti
- Technical Body (TeB) - ATM/ANS - 8 on-line aktivnosti
- Technical Body (TeB) - Production and Continuing Airworthiness - četiri on-line aktivnosti
- Technical Body (TeB) - Air Crew including Flight Crew and Cabin Crew - 14 on-line aktivnosti
- Medical Expert Group (MEG) - pet on-line aktivnosti
- National Standardisation Coordinator meeting (NSC) - tri on-line aktivnosti
- Network of Analysts (NoA) - 12 on-line aktivnosti
- Safety Promotion Network (SPN) - tri on-line aktivnosti
- Ramp Inspection Coordination and Standardisation (RICS) - dvije on-line aktivnosti

Tijekom 2020. godine predstavnici Agencije sudjelovali su i u radu radionica i konferencija organiziranih od EASA-e:

- Consultation on AMC/GM for Part-SPL and Part-BPL - aktivnost u organizaciji
- EAMR training session – on-line aktivnost
- WebEx meeting on Continuing FSTD qualification during Covid-19 travel restrictions – on-line aktivnost
- Workshop for the Skydiving Community within EU – on-line aktivnost
- Part 21 'Light' Workshop – on-line aktivnost
- ATM/ANS Oversight Information Exchange Annual Meeting with NSAs – on-line aktivnost
- Webinar on Support Programmes for AirCrew during the COVID-19 crisis' – on-line aktivnost
- Webex -exempted training post Covid-19 – on-line aktivnost
- Webinair-pilot peer support program – on-line aktivnost
- Webinar on registration of UAS operators and certified UAS – on-line aktivnost

- Webinar: Presentation from SL NAA on registration; Article 18: tasks of competent authorities and designation of entities – on-line aktivnost
- Webinar on standard scenarios – on-line aktivnost
- Webinar: Open category - transitional periods + model aircrafts – on-line aktivnost
- Webinar Training for remote pilots in open and specific category (STS and authorisations) – on-line aktivnost
- Webinar on BVLOS operations in urban environment – on-line aktivnost
- Webinar on third country operators in the EU – on-line aktivnost
- Virtual Classroom Instruction and Distance Learning – on-line aktivnost
- Discussion on Area 100 KSA implementation – on-line aktivnost
- Webinar on support programmes during the COVID-19 crisis – on-line aktivnost
- Implementation of the new Global Reporting Format (GRF) for runway surface conditions – on-line aktivnost

U organizaciji EUROCONTROL-a predstavnici Agencije sudjelovali su u radu sljedećih tijela:

- COVID-19 – Impact on route charges – Agency proposal - jedna on-line aktivnost
- Enlarged Committee for Route Charges (CER) - tri on-line aktivnost
- Enlarged Committee for Route Charges (CER) Study Group - dvije on-line aktivnosti
- Standards evolution workshop – jedna on-line aktivnost
- Cyber Security: Implementation of a SOC – jedna on-line aktivnost
- IANS Focal Point workshop – jedna on-line aktivnost

U organizaciji ECAC-a predstavnici Agencije sudjelovali su u radu radnih grupa u *Security Forum*-u.

Značajni resursi Agencije u 2020. godini bili su usmjereni na sudjelovanje u radu tijela i radnih grupa Funkcionalnog bloka zračnog prostora Središnje Europe (FAB CE), naročito u radu Vijeća Funkcionalnog bloka zračnog prostora Središnje Europe (FAB CE Council) i Koordinacijskog odbora nacionalnih nadzornih tijela (NSA CC).

Nominirani predstavnici Agencije u 2020. godini sudjelovali su u radu EASA standardizacijskih inspekcija u području aerodroma te inspekciji zaštite Europske komisije.

Suradnja s inozemnim nadležnim tijelima odvijala se u skladu s Planom sudjelovanja u radu međunarodnih organizacija i institucija u 2020. godini koji je sastavni dio Godišnjeg programa rada za 2020. godinu. Temeljem Plana sudjelovanja, predstavnici Agencije sudjelovali su i na radnim sastancima korisnika EMPIC-EAP softvera.

Inozemna nadležna tijela u čijem radu su sudjelovali predstavnici Agencije u 2020. godini:

Inozemna nadležna tijela	Plan	Realizacija	Utrošak čovjek/dan
EASA	97	108	87
EC	44	48	55
EUROCONTROL	14	9	9
ECAC	9	1	
FAB CE	10	8	9
ICAO	1	1	2

Inozemna nadležna tijela	Plan	Realizacija	Utrošak čovjek/dan
Nadležna tijela za civilno zrakoplovstvo drugih država	8	2	5
Ostala inozemna nadležna tijela	49	6	10
EMPIC	14	10	46
Ukupno	246	193	262

Tablica 16: Pregled sudjelovanja u radu inozemnih nadležnih tijela u 2020. godini

Pregled sudjelovanja u radu inozemnih nadležnih tijela po unutarnjim ustrojstvenim jedinicama:

Unutarnja ustrojstvena jedinica	Plan	Realizacija	%
Sektor letačkih operacija, školstva, plovodbenosti i licenciranja	111	83	75%
Sektor aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom	58	45	78%
Sektor pravnih i zajedničkih poslova	17	19	112%
Ured upravljanja kvalitetom i sigurnosti zračnog prometa	8	22	275%
Ured zaštite zračnog prometa	20	10	50%
Ured za odobravanje letova	2	0	0%
Ured Agencije	12	3	25%
Rukovodeće osobe	18	11	61%
Ukupno	246	193	78%

Tablica 17: Pregled sudjelovanja u inozemnim nadležnim tijelima po unutarnjim ustrojstvenim jedinicama u 2020. godini

Agencija je u 2020. godini ostvarila suradnju i s nadležnim tijelima za civilno zrakoplovstvo drugih država vezano uz obavljanje poslova nadzora, certifikacije i licenciranja, te školovanja i osposobljavanja.

Temeljem Memoranduma o razumijevanju potpisanog 29. studenog 2013. godine između Agencije za civilno letalstvo Republike Slovenije i Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo, Agencija je je održala školovanje na temu „Human Factors“ u trajanju od dva dana.

Suradnja s Europskom organizacijom za sigurnost zračne plovidbe - EUROCONTROL

Agencija je u 2020. godini nastavila bilateralnu suradnju s EUROCONTROL-om vezano uz unaprjeđivanje sposobnosti za obavljanje funkcije Nacionalnog nadzornog tijela (*National Supervisory Authority – NSA*).

Troškove provedbe projekta unutar planiranih 25 čovjek/dana snosi EUROCONTROL, temeljem redovite stručne pomoći koju pruža državama članicama. U cilju uspješne provedbe projekta, osnovan je zajednički tim za upravljanje projektom (*Common Project Management Team* - CPMT) kojim zajedno predsjedaju predstavnici EUROCONTROL-a i Agencije, a odgovoran je za koordinirano planiranje, izvršenje, praćenje i izvještavanje u svezi dogovorenih radnih paketa. Svaki supredsjedatelj je odgovoran za koordinaciju aktivnosti unutar svoje vlastite organizacije i djeluje kao osoba za kontakt (POC).

U drugoj polovici 2020. godine bile su planirane i održane aktivnosti u dijelu implementacije zajedničkih zahtjeva iz Uredbe (EU) 2017/373, konkretno *Fatigue and stress management workshop (webex)* te *Cybersecurity Webinar*.

Zbog pandemije bolesti COVID-19, realizirano je 60% planiranih aktivnosti za 2020. godinu. Tako je cijeli dio vezan uz Uredbu (EU) 2019/317 *Performance Scheme* prebačen iz plana za 2020. u aktivnosti za 2021. godinu.

3.7.3 Civilno-vojna suradnja

Sporazumom o suradnji između Ministarstva obrane i Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo potpisanog 14. ožujka 2013. godine uspostavljen je Zajednički civilno-vojni obor za zračni promet. Radom Zajedničkog civilno-vojnog odbora za zračni promet osigurana je koordinacija postupaka i aktivnosti te razmatranje aktualnog stanja sigurnosti zračnog prometa iz propisanih nadležnosti Ministarstva obrane i Agencije.

Tijekom 2020.godine zbog ograničenja prouzročenih pandemijom bolesti COVID-19 održana je jedna sjednica Odbora na kojoj su razmatrane sljedeće teme:

- Implementacija Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 1079/2012 od 16. studenog 2012. o utvrđivanju zahtjeva za razmak između govornih kanala za jedinstveno europsko nebo (SL L 320, 17.11.2012.) (dalje u tekstu: Uredba (EU) 1079/2012), koja obvezuje sve sudionike u zračnom prostoru na opremanje radio stanicama koje imaju mogućnost razdvajanja kanala od 8,33 kHz te je zaključeno da se s istim kasni zbog nedostatka financijskih sredstava u proračunu
- Pravilnik o upravljanju protokom zračnog prometa - usuglašavanje između HACZ, HKZP i MORH-a,
- Školovanje i obuka – pokrenuta je zajednička inicijativa vezano za stručno usavršavanje djelatnika MORH-a kroz razne tečajeve koji se provode u okviru HACZ i vanjskih pružatelja usluga, školovanja i osposobljavanja.

Pokrenuta je inicijativa za iznalaženjem jedinstvenih ID kartica kojima bi se pojednostavilo kretanje posada zrakoplova tijekom PP sezone po zračnim lukama u priobalju te tema vezano za vojne vježbe koje su reducirane zbog epidemije prouzročene pandemijom bolesti COVID-19.

3.8 Školovanje i stručno usavršavanje kadrova

Obveza je Agencije implementirati međunarodne zahtjeve vezane uz sigurnost i zaštitu civilnog zračnog prometa koji uređuju i standardiziraju postupke nadležnih tijela kod certificiranja i nadzora zrakoplovnih subjekata, a u cilju osiguravanja kontinuiranog udovoljavanja zahtjevima za obavljanje zračnog prijevoza i drugih djelatnosti u zračnom prometu. Zrakoplovni inspektori i specijalisti moraju biti visoko kvalificirani i osposobljeni stručnjaci, koji u ime Agencije obavljaju stručne i tehničke zadatke i čija je uloga presudna za nadzor sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa. Stručno osposobljavanje zrakoplovnih inspektora i specijalista Agencije obavlja se u skladu s internim dokumentom Agencije - Priručnik školovanja zrakoplovnih inspektora (*Training Manual* - TR-MAN-001). Priručnik definira i opisuje program školovanja zrakoplovnih inspektora Agencije od trenutka zapošljavanja (inicijalno školovanje), kroz održavanje dodijeljenih inspektorskih ovlaštenja i kontinuirano usavršavanje (specijalizirana školovanja i školovanja za obnovu znanja zrakoplovnih inspektora). Program osposobljavanja zrakoplovnih inspektora i specijalista je u potpunosti usklađen sa zahtjevima vezanim za kvalifikacije i školovanja zrakoplovnih inspektora definiranim u EU uredbama.

Osposobljavanja zrakoplovnih inspektora i specijalista se provode u ovlaštenim domaćim i inozemnim organizacijama, institucijama za školovanje i osposobljavanje kao i kroz interna (*in-house*) školovanja.

Unatoč pandemije uzrokovane pojavom bolesti COVID-19 i negativnih učinaka na zrakoplovnu industriju, školovanje i stručno usavršavanje kadrova Agencije odvijalo se sukladno Planu školovanja za 2020. prilagođeno novonastaloj situaciji. Prateći trendove organizacija za školovanje i osposobljavanje u prvom tromjesečju 2020. godine, Agencija prepoznaje nemogućnosti pohađanje školovanja u klasičnom načinu izvođenja školovanja. Analizom školovanja ponuđenih od strane organizacija i sukladno planu školovanja za 2020. godinu, Agencija ugovara „*on-line*“ školovanja i osposobljavanja kako bi se kontinuitet istih održalo i u 2020. godini.

Školovanja su planirana sukladno sljedećim parametrima:

- planu prioriteta za pojedine zrakoplovne inspektore (napravljeno na osnovu analize kvalifikacijskih listi i danih ovlaštenja (*Quality Manager, Department Manager, Training Manager*);
- analizi potrebnih školovanja sukladno inspektorskim ovlaštenjima propisanih u važećem „*Training Manual*“-u;
- realizaciji školovanja u 2019. godini za sektore, odjele i pojedine zrakoplovne inspektore;
- odobrenim financijskim sredstvima (financijska sredstva planirana su za potrebe internih i vanjskih školovanja – kako u inozemstvu tako i u Republici Hrvatskoj);
- aktualnoj ponudi raspoloživih školovanja i potrebama za osposobljavanjem;
- praćenja regulatornih i tehnoloških trendova koji se pojavljuju u zrakoplovnoj industriji.

Interna školovanja

Interna školovanja su provedena unutar Agencije angažiranjem vlastitih instruktora ili suradnika / instruktora / stručnjaka iz zrakoplovne industrije koji su prema procjeni s obzirom na iskustvo, kvalifikacije i razinu kompetencija, mogli kvalitetno realizirati pojedine programe.

Interna školovanja intenzivno su provedena tijekom 2020. godine u cilju zatvaranja potreba za školovanjima iz prve tri faze školovanja radnika (inicijalnog, specijaliziranog i školovanja za obnovu znanja zrakoplovnih inspektora). Sukladno svim epidemiološkim mjerama koje su stupile na snagu u 2020. godini, Agencija je prilagodila prostor održavanja školovanja. Smanjen je broj polaznika na školovanjima te povećan broj istih školovanja kako bi se realizirala sva planirana interna školovanja.

Popis održanih internih školovanja:

- Propisi o opasnim robama
- Human Factors
- Crew Resource Management
- Management System
- Safety Management System
- Civil Aviation Law and Organizations - General Framework
- CCAA Indoctrination Course
- Inspector Enforcement
- Auditors Course Basic

Ukupno je održano 24 internih školovanja na kojima je sudjelovao 163 polaznika (od 3 do 16 polaznika po tečaju) što predstavlja utrošak od 1143 čovjek/sati (143 čovjek/dana).

Vanjska školovanja

Vanjska školovanja su planirana sukladno planiranim financijskim sredstvima i potrebama školovanja radnika Agencije u 2020. godini. Sukladno donesenim epidemiološkim mjerama u 2020. godini, planirana vanjska školovanja možemo podijeliti na dva načina njihove provedbe: u samim organizacijama za školovanja i osposobljavanje i „on-line“ školovanjima i osposobljavanjima u organizacijama za školovanja i osposobljavanje. Važno je napomenuti kako su se sukladno Planu školovanja za 2020. godinu, sva školovanja koja su se mogla održati u organizacijama za školovanje i obrazovanje održana u periodima od siječnja do ožujka te od lipnja do listopada 2020. godine. U vremenskom periodu kad se školovanja nisu mogla održavati u organizacijama, školovanja su provedena „on-line“ načinom putem različitih platformi (Teams, Zoom, Webex, itd.). Nakon inicijalnog razdoblja u kojim su organizacije razvile i prilagodile školovanja i obuku „on-line“ načinom, Agencija je nadogradila potrebne tehničke resurse kako bi omogućili zrakoplovnim inspektorima i specijalistima pohađanje ovakvog vida školovanja. Tijekom 2020. godine Agencija je uputila svoje zrakoplovne inspektore na 43 školovanja u same organizacije te 43 školovanja koja su održana u „on-line“ načinu školovanja.

Planirana vanjska školovanja u organizacijama za školovanje i osposobljavanje na koje su upućivani zaposlenici Agencije:

Organizacija za školovanje i osposobljavanje	Broj školovanja:	Utrošak čovjek/dan
Agenciju APPA d.o.o.	1	1
Airports Council International (ACI)	1	5
Albatros pilotska škola d.o.o.	2	2
Aviation Academy Simulation GmbH	2	6
Aviation Quality Services GmbH (AQS)	1	3
Balonarski center barje d.n.o.	3	15
CAA International Limited	2	4
Civil Aviation Agency of the Republic of Slovenia	1	1
Croatia Airlines Tehnički školski centar	4	6
EUROCONTROL - Institute of Air Navigation Services (IANS)	3	10
Geosfera d.o.o	2	4

Organizacija za školovanje i osposobljavanje	Broj školovanja:	Utrošak čovjek/dan
Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika (HZRiF)	1	1
Lufthansa Aviation Training	1	5
PAN AVIA	2	2
Pan Avia d.o.o.	1	1
QCM AG	2	6
Sofia Flight Training	1	3
Zavod za istraživanje i razvoj sigurnosti d.o.o.	1	8
UKUPNO	31	83

Tablica 18: Prikaz broja planiranih vanjskih školovanja po organizacijama za školovanje u 2020. godini

Planirana vanjska „online“ školovanja u organizacijama za školovanje i osposobljavanje na koje su upućivani zaposlenici Agencije :

Organizacija za školovanje i osposobljavanje	Broj školovanja:	Utrošak čovjek/dan
Airports Council International (ACI)	6	46
airsight GmbH	1	4
ANOSOFT j.d.o.o.	1	1
Entry Point North	1	1
EUROCONTROL - Institute of Air Navigation Services (IANS)	16	50
European Union Aviation Safety Agency (EASA)	1	2
Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika (HZRiF)	2	2
International Air Transport Association (IATA)	5	25
International Civil Aviation Organization (ICAO)	1	12
JAA Training Organisation	4	5
Oskar edukos ustanova za certificiranje osoblja	2	4
TEB Poslovno Savjetovanje d.o.o.	1	1
TIM4PIN d.o.o.	2	2
UKUPNO	43	155

Tablica 19: Prikaz broja planiranih „online“ vanjskih školovanja po organizacijama za školovanje u 2020. godini

Agencija je u 2020. godini provodila i neplanska školovanja za zrakoplovne inspektore, specijaliste i novozaposlene radnike Agencije, koji nisu bili obuhvaćeni Planom školovanja za 2020. godinu. Pored toga, Agencija je tijekom 2020. godine, kada je za to bilo mogućnosti, organizirala školovanje uz istu ili povoljniju cijenu troška školovanja. Slijedi pregled neplanskih vanjskih školovanja za radnike Agencije u 2020. godini po organizacijama za školovanje, unutarnjim ustrojstvenim jedinicama i prema vrsti troška:

Organizacija za školovanje i osposobljavanje	Broj školovanja:	Utrošak čovjek/dan
GreenstoneStarling Ltd.	7	28
EMPIC GmbH	2	10
Defence Academy of the UK	2	4
Luftfahrt-Bundesamt (LBA)	1	4
UKUPNO	12	46

Tablica 20: Prikaz broja neplaniranih vanjskih školovanja po organizacijama za školovanje u 2020. godini

Unutarnja ustrojstvena jedinica	Plan	Realizacija	%
Sektor letачkih operacija, školstva, plovidbenosti, i licenciranja	48	38	79%
Sektor aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom	44	31	70%
Sektor pravnih i zajedničkih poslova	10	10	100%
Ured upravljanja kvalitetom i sigurnosti zračnog prometa	4	3	75%
Ured Agencije	2	4	200%
Ukupno	108	86	80%

Tablica 21: Pregled školovanja po unutarnjim ustrojstvenim jedinicama u 2020. godini

Vrsta Troška	Trošak (kn)	%
Troškovi kotizacije/sudjelovanja	634.569,94	80,46%
Troškovi prijevoza	60.907,66	7,72%
Troškovi smještaja	57.541,28	7,30%
Troškovi dnevnica	35.702,43	4,53%
Ukupno troškovi školovanja	788.721,31	100,00%

Tablica 22: Pregled troškova školovanja po vrsti troška u 2020. godini

Važno je naglasiti da je tijekom 2020. godine bilo 28 otkazanih školovanja ili promjena termina istih. Unatoč svim problemima vezanim uz pojavu pandemije bolesti COVID-19, realizacija Plana školovanja iznosila je 80%, čime je ostvaren planiran cilj provedbe školovanja i stručnog osposobljavanja u 2020. godini.

3.9 Komunikacija sa zrakoplovnim subjektima

Agencija u suradnji s domaćim, inozemnim i međunarodnim organizacijama, zrakoplovnom industrijom i drugim institucijama s područja zračnog prometa, organizira stručne skupove i forume u svrhu razmjene informacija i iskustava te promicanja sigurnosti zračnog prometa. Vodeći se definiranom misijom, Agencija nastoji biti generator i katalizator pozitivnih promjena u zrakoplovnoj industriji Republike Hrvatske. U tom smislu, komunikacija sa zrakoplovnim subjektima je od velike važnosti.

3.9.1 Stručni skupovi

Agencija je s promocijom zrakoplovne kulture i promocije sigurnosti započela još 2016. godine. Programom unapređenja zrakoplovne kulture i promocije kroz promociju pozitivnih primjera iz prakse i razmjenu informacija kod svih sudionika, podiže se sveukupna razina svijesti o važnosti sigurnosti u civilnom zrakoplovstvu. Program je osobito bio usmjeren na pilote generalne avijacije, VFR pilote, sportsko-rekreativno zrakoplovstvo, operatore SBZ te zrakoplovnu zajednicu u cjelini s ciljem da Agencija svim dionicima pruži potrebne informacije, podršku, edukaciju i savjete.

Najveći dio aktivnosti Agencije prigodom organizacije stručnih skupova u 2020. godini bio je determiniran posljedicama pandemije bolesti COVID-19, odnosno znatno smanjenim opsegom aktivnosti uslijed primjene epidemioloških mjera tijekom cijele godine.

Stoga je Plan održavanja radionica i osposobljavanja za zrakoplovnu zajednicu/zrakoplovne subjekte u 2020. godini, a koji je bio sastavni dio Programa unapređenja zrakoplovne kulture i promocije morao biti prilagođen novonastalim okolnostima.

Agencija razumije da zrakoplovna industrija / zrakoplovni subjekti imaju poteškoće u praćenju i primjeni opsežne i brze promjene propisa. Stoga, organiziranjem stručnih skupova Agencija pruža informacije, podršku i savjete kako bi se regulatorne promjene implementirale na što kvalitetniji i učinkovitiji način.

Tijekom 2020. održan je manji broj radionica u odnosu na prvotni plan zbog okolnosti nastalih pojavom pandemije bolesti COVID-19. Tematska područja obuhvaćena radionicama odnosila su se na sustave bespilotnih zrakoplova, generalnu avijaciju, osobe uključene u održavanje i vođenje kontinuirane plovidbenosti, zaštitu prava putnika u zračnom prometu te zrakoplovnu medicinu. Najveći dio radionica održan je *on-line* uz pomoć konferencijskih i mrežnih aplikacija Zoom, Microsoft Teams i Skype.

Agencija je već početkom 2020. godine uočila moguće razmjere pandemije bolesti COVID-19 te je neposredno prije donošenje strogih epidemioloških mjera prilagodila održavanje skupova novonastalim okolnostima. Uz potporu Fakulteta prometnih znanosti u amfiteatru Znanstveno-učilišnog kampusa Borongaj, 29. veljače 2020. godine održana je vrlo važna edukativna radionica s temom uvođenja i primjene novih propisa Europske unije u području operacija sustava bespilotnih zrakoplova (dronova). Kako bi se smanjila mogućnost prenošenja zaraze Agencija je osigurala live streaming putem društvenih mreža *Facebook* i *YouTube*. Također, polaznici radionice mogli su postavljati pitanja predavaču putem aplikacije na mobitelu.

Iz područja zrakoplovnog prava održana je online radionica koja je imala za cilj upoznati sudionike vezano uz prigovore koji se odnose na otkazivanje letova kao posljedicu pandemije bolesti COVID-19 te postupanje sukladno Preporukama Europske komisije od 15. svibnja 2020. godine u kojima se putnici pozivaju da, kad god je to moguće, prihvate vaučer kao alternativu neposrednim novčanim povratima.

Također, održano je on-line predstavljanje nacrtu Pravilnika o gradnji, obnovi, održavanju i kontinuiranoj plovidbenosti zrakoplova na koje se ne primjenjuje Uredba (EU) 2018/1139, te on-line radionica "Kvaliteta izvješćivanja o događajima povezanim sa sigurnošću".

Ispitivači pilota aviona i helikoptera obnovili su znanje kroz on-line seminar "Obnova znanja za imatelje certifikata ispitivača pilota aviona i helikoptera" dok je koncem 2020. godine kao i svake godine održano on-line osposobljavanje ovlaštenih inženjera geodezije temeljem Uredbe (EU) 73/2010.

U nastavku se daje kronološki pregled održanih radionica u 2020. godini.

Datum	Radionica
29.02.2020.	Radionica "Primjena zakonodavnog okvira EU u području operacija sustava bespilotnih zrakoplova"
29.02.2020.	Radionica za pilote jedrilica i organizacije za osposobljavanje pilota jedrilica
05.06.2020.	Radionica "Letačke operacije bespilotnih zrakoplova u okviru udruge građana (zrakoplovno-modelarski klub)"
03.09.2020.	Radionica za predstavljanje nacrtu Pravilnika o gradnji, obnovi, održavanju i kontinuiranoj plovidbenosti zrakoplova na koje se ne primjenjuje Uredba (EU) 2018/1139
30.09.2020.	On-line radionica "Kvaliteta izvješćivanja o događajima povezanim sa sigurnošću"
21.11.2020.	On-line radionica za operatore i udaljene pilote dronova
27.11.2020.	On-line AME Refresher Training (Obuka za obnavljanje znanja iz zrakoplovne medicine)
27.11.2020.	On-line radionica "Zaštite prava putnika u zračnom prijevozu"
03.12.2020.	On-line seminar "Obnove znanja za imatelje certifikata ispitivača pilota aviona i helikoptera"
16.12.2020.	On-line osposobljavanje za udaljene pilote za potkategorije A1/A3 otvorene kategorije
17.12.2020.	On-line osposobljavanje ovlaštenih inženjera geodezije temeljem Uredbe (EU) 73/2010

Tablica 23: Pregled održanih radionica u 2020. godini

Realizacija Plana održavanja radionica i osposobljavanja za zrakoplovnu zajednicu/zrakoplovne subjekte za 2020. nije mogla biti u potpunosti realizirana uslijed posljedica pandemije bolesti COVID-19.

3.9.2 Internetske stranice

Tijekom 2020. godine, Agencija je koristila internetske stranice i društvene mreže za:

- pravovremeno obavješćivanje zrakoplovne zajednice i putnika u zračnom prijevozu o svim odlukama, smjernicama i preporukama vezanim uz COVID-19 (NOTAM, EASA Sigurnosni Bilteni, zrakoplovne naredbe i slično.),
- objave i najave održavanja edukativnih radionica, seminara, bilateralnih radnih susreta, regulatornih izmjena u području zračnog prometa te ostalih aktivnosti iz života i rada Agencije,
- savjetovanje sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata,
- povezivanje zrakoplovne industrije.

Zbog potrebe informiranja zrakoplovne industrije u vezi pandemije bolesti COVID-19 i njenom utjecaju na zračni promet, na internetskim stranicama Agencije kreirana je posebna potkategorija u kojoj se mogu pronaći sve informacije, obavijesti i upute.

Agencija je u 2020. godini redizajnirala internetsku stranicu s ciljem da njezina modularnost, dinamičnost i fleksibilnost budu u funkciji krajnjeg korisnika. Također, Agencija je u 2020. godini svoje internetske stranice učinila pristupačnima u skladu sa Zakonom o pristupačnosti mrežnih stranica i programskih rješenja za pokretne uređaje tijela javnog sektora Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 17/19) kojim se prenosi Direktiva (EU) 2016/2102 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2016. o pristupačnosti internetskih stranica i mobilnih aplikacija tijela javnog sektora (SL L 327, 2.12.2016.). Internetska stranica Agencije je u većem dijelu usklađena s navedenim Zakonom.

Obrasci javnih usluga Agencije objavljuvani su na transparentan, lako dostupan način, usmjeren prema korisnicima. Tijekom 2020. godine Agencija je povećala broj objavljenih obrazaca u nekom od e-oblika, pogodnom za elektroničku popunu, a isti trend će nastaviti i u sljedećoj godini.

Poštujući načelo transparentnosti u svom radu te primjenjujući Zakon o pravu na pristup informacijama («Narodne novine» broj 25/13 i 85/15), Agencija je na internetskim stranicama redovito i ažurno objavljivala informacije i dokumente iz djelokruga rada i nadležnosti kojima se izravno može pristupiti.

Prije svih, riječ je o dokumentima koji se vežu uz transparentnost javne nabave i natječaja za radna mjesta. Tako su objavljeni registri ugovora o javnoj nabavi, planovi nabave kao i Godišnja izvješća o radu i Godišnji programi rada Agencije te izvješća sa sjednica Vijeća Agencije. Sve važeće naredbe o zrakoplovnoj sigurnosti i direktive, kao i propisi iz nacionalnog zakonodavstva, su objavljeni, ažurirani i dostupni korisnicima.

3.9.3 Odnosi s javnošću

Javnost rada Agencije jedno je od njezinih temeljnih načela temeljem čega se prepoznaje njezina temeljna zadaća. Agencija svoju viziju i misiju ostvaruje, između ostalog, i kroz suradnju s cjelokupnom javnošću, prvenstveno javnošću s područja zrakoplovne industrije.

Zbog pandemije bolesti COVID-19 u 2020. godini koja je izrazito pogodila zrakoplovnu industriju i zračni promet, Agencija je morala prilagoditi način organizacije rada sa strankama i zainteresiranom javnosti. Zbog proglašene pandemije bolesti COVID-19 Agencija je ograničila u skladu s epidemiološkim mjerama prijem stranaka tijekom 2020. godine. Poslovni sastanci u Agenciji održavali su se samo ako je to bilo nužno u svrhu osiguravanja sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa. Stranke su se upućivale na komunikaciju putem e-maila i telefona.

Uvedena su i privremena pravila za dostavu i podnošenje podnesaka. Sve zahtjeve, podneske, dopise i upite Agencija je zaprimala putem e-maila ili pošte te je sve službene akte (rješenja, dopise, zaključke, dozvole) dostavljala strankama isključivo putem pošte na kućnu adresu.

Ključne komunikacijske poruke u 2020. godini morale su biti prilagođene novonastalim okolnostima. Agencija je promicala stajališta kako je sigurnost i zaštita civilnog zračnog prometa i u uvjetima pandemije bolesti COVID-19 temelj za stvaranje adekvatnog okruženja za uspješno poslovanje i normalno odvijanje ostalih aktivnosti u području civilnog zračnog prometa. Stoga je javnost pravovremeno bila upoznata s provedbom aktivnosti koje Agencija u suradnji s ostalim zrakoplovnim subjektima organizira s ciljem ublažavanja posljedica pandemije i vraćanja povjerenja u zračni prijevoz.

3.9.4 Dodjela sredstava udrugama u 2020. godini

Uredbom (EU) 1079/2012 propisana je obveza ugradnje radijske opreme unutar frekvencijskog pojasa 117,975-137 MHz („frekvencijski pojas VHF“) u zrakoplove (u daljnjem tekstu: radijska oprema) najkasnije do 31. prosinca 2020. godine.

Agencija je prepoznala obvezu i važnost ugradnje navedene radijske opreme te je odlučila sufinancirati kupnju radijske opreme udrugama usmjerenima na promicanje zrakoplovstva u Republici Hrvatskoj, a sve s ciljem povećanja sigurnosti zračnog prometa te razvoja i unapređenja civilnog zrakoplovstva.

Postupak dodjele sredstava udrugama usmjerenim na promicanje zrakoplovstva u Republici Hrvatskoj proveden je sukladno Uredbi Vlade Republike Hrvatske o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge („Narodne novine“, broj 25/2015) i Pravilniku o dodjeli sredstava Agencije.

Sredstva za sufinanciranje kupnje radijske opreme planirana su Financijskim planom Agencije za 2020. godinu u iznosu od 500.000,00 kuna.

Javni natječaj za dodjelu sredstava udrugama raspisan je 3. veljače 2020. godine, a cilj natječaja bio je sufinanciranje kupnje radijske opreme unutar frekvencijskog pojasa 117,975-137 MHz („frekvencijski pojas VHF“), radi ugradnje iste u zrakoplove koji su vlasništvu udruge odnosno zrakoplove koje udruga koristi sukladno pravnom poslu o korištenju zrakoplova zaključenim s vlasnikom zrakoplova te koji posjeduju svjedodžbu o plovidbenosti i važeću potvrdu o provjeri plovidbenosti ili drugi jednakovrijedan dokument.

Na javni natječaj pravovremeno je zaprimljeno 25 prijava udruga koji djeluju na području Republike Hrvatske, a prijave su podnesene radi ugradnje radijske opreme u sveukupno 79 zrakoplova, od čega su 62 zrakoplova posjedovala svjedodžbu o plovidbenosti i važeću potvrdu o provjeri plovidbenosti ili drugi jednako vrijedni dokument.

Temeljem provedenog javnog natječaja sveukupno je zaključen 31 ugovor o dodjeli sredstava, od čega je 7 ugovora zaključeno s udrugama koje su već prethodno nabavile i ugradile radijsku opremu u zrakoplove (za 10 od ukupno 62 zrakoplova).

U svrhu sufinanciranja kupnje radijske opreme udrugama je uplaćeno ukupno 427.597,91 kuna, što je u okviru planiranih sredstava.

Navedenim postupkom dodjele sredstava Agencija je pružila podršku institucionalnom i organizacijskom razvoju udruga usmjerenih na promicanje zrakoplovstva u Republici Hrvatskoj, a ujedno je sufinanciranjem ugradnje navedene radijske opreme, uz neposredno ispunjavanje obvezujuće regulative, utjecala i na povećanje sigurnosti zračnog prometa.

3.10 Financijska revizija za 2019. godinu

Državni ured za reviziju (dalje u tekstu: DUR) obavio je u razdoblju od 3. lipnja do 4. studenoga 2020. godine financijsku reviziju Agencije za 2019. godinu. Predmetna financijska revizija je prva revizija od strane DUR-a od upisa Agencije početkom 2016. godine u Registar proračunskih korisnika.

Od 2010. do 2015. godine redovito su u Agenciji svake godine obavljane revizije financijskog poslovanja, ali Agencije kao obveznika neprofitnog računovodstva i od strane ovlaštenih revizorskih društava odabranih u postupcima javne nabave.

Predmet revizije bili su godišnji financijski izvještaji i to: Izvještaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima, Bilanca, Izvještaj o promjenama u vrijednosti i obujmu imovine i obveza, Izvještaj o rashodima prema funkcijskoj klasifikaciji, Izvještaj o obvezama te Bilješke uz financijske izvještaje. Osim godišnjih financijskih izvještaja, predmet revizije bila je i usklađenost poslovanja Agencije sa zakonima, drugim propisima i unutarnjim aktima koji imaju značajan utjecaj na poslovanje. Revizijom usklađenosti poslovanja obuhvaćena su sljedeća područja: djelokrug i unutarnje ustrojstvo, planiranje i izvršavanje plana, prihodi, rashodi, imovina, obveze te javna nabava. Revizija je planirana i obavljena u cilju izražavanja mišljenja jesu li financijski izvještaji u svim značajnim odrednicama sastavljeni u skladu s primjenjivim okvirom financijskog izvještavanja, a poslovanje usklađeno sa zakonima, drugim propisima i unutarnjim aktima. Revizija je obavljena na način i prema postupcima utvrđenim Okvirom profesionalnih načela, standarda i smjernica Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija INTOSAI, („Narodne novine“ broj 171/20) i Kodeksom profesionalne etike državnih revizora.

Revizija je obavljena u otežanim uvjetima zbog pandemije bolesti COVID-19 i to na način da je revizorima dostavljana dokumentacija elektroničkim putem ili u pisanom obliku u službene prostorije DUR-a te svakodnevnom komunikacijom telefonom ili elektroničkom poštom, po potrebi i dodatnim pisanim obrazloženjima i očitovanjima, a u iznimnim slučajevima revizija je obavljena i u sjedištu Agencije uz pridržavanje svih epidemioloških mjera.

Nakon obavljene revizije, DUR je u svom Izvješću o obavljenoj financijskoj reviziji Agencije za 2019. godinu dao:

- a) bezuvjetno mišljenje o financijskim izvještajima
- b) bezuvjetno mišljenje o usklađenosti poslovanja

U svom Nalazu za 2019. godinu DUR je izdao dva naloga (računovodstveno poslovanje) i dvije preporuke (zgrada u Krajiškoj ulici broj 20) koje je Agencija prihvatila i izradila Plan provedbe naloga i preporuka i izvještavanje o provedbi, utvrdila aktivnosti i rokove za otklanjanje istih.

DUR je 15. prosinca 2020. godine prihvatio sve aktivnosti i rokove utvrđene u Planu provedbe naloga i preporuka i izvještavanje o provedbi.

4. RAZVOJNI PROJEKTI AGENCIJE U 2020. GODINI

Agencija primjenjuje projektni pristup za unaprjeđenje rada i poslovanja te podizanja kvalitete obavljanja poslova iz nadležnosti Agencije. Agencija je u 2020. godini nastavila s provedbom višegodišnjih razvojnih projekata.

4.1 Projekt EMPIC

Višegodišnji Projekt implementacije EMPIC-EAP standardnog softvera za civilne zrakoplovne vlasti nastavljen je i u 2020. godini sukladno Godišnjem programu rada Agencije za 2020. godinu.

EMPIC-EAP je standardni softver za civilne zrakoplovne vlasti i njegova najveća prednost je standardizacija i centralizacija poslovnih procesa i baza podataka. Operativno korištenje EMPIC-EAP softvera u svakodnevnom radu djelatnika Agencije uvelike povećava efikasnost i jednostavnost upravljanja procesima. Softver se već koristi operativno u Odjelu licenciranja i Odsjeku zrakoplovne medicine, a u 2020. godini je započelo operativno korištenje u Odjelu plovidbenosti i u Odjelu zrakoplovnog prava i međunarodnih poslova te se daljnja implementacija, zbog kompleksnosti softvera, obavlja po modulima i podmodulima.

Sredinom 2020. godine završen je proces implementacije OAS modula za MT i MC podmodule i te AR i TC podmodula *Technical Area* modula. U AR podmodulu su uneseni svi povijesni podaci o vlasnicima i operatorima zrakoplova kao i promjenama adresa sukladno zahtjevu djelatnika Ureda zrakoplovnog prava i međunarodnih poslova. Do sredine 2021. godine će se EMPIC softver u Odjelu plovidbenosti i u Uredu zrakoplovnog prava i međunarodnih poslova koristiti paralelno sa postojećim bazama podataka kako bi se tranzicija na novu bazu podataka odradila sigurno i bez pogrešaka.

Projekt je revizijom 2 proširen i OPS (*Air Operators*) podmodulom unutar OAS modula čime je započela implementacija nekoliko novih procesa iz djelokruga rada Odjela letačkih operacija i školstva. Ovaj podmodul je u 2020. godini prošao kroz fazu testiranja - unos regulative, kreiranje lista provjere, unos organizacija i osoba, podešavanje master data podataka (*Requirement Set, Certificate Types, Areas of Operation, Types of Operation, Specialized Operation, SPOs, SPAs i Limitation*) i sve drugo potrebno za uspostavu procesa unutar EMPIC softvera u OPS domeni. Kreirani su certifikati AOC (*Air Operator Certificate*), Operativna specifikacija, Operativna licenca i odrađeno je povezivanje sa *Technical Area* modulom kao i sa drugim podmodulima iz OAS modula, a sve u svrhu kreiranja zajedničke baze podataka i povezivanja poslovnih procesa te pripreme za prelazak u produkcijsko okruženje planirano za početak 2021. godine.

Tijekom 2020. godine IT djelatnici su nastavili s radom na podršci implementacije i nadogradnje EMPIC softvera, na predlošcima za ispis dozvola i ažuriranjima EMPIC-EAP i EMPIC-Medical softvera. IT djelatnici su postavili novi poslužitelj za centralizirani ispis predložaka, kao i novu arhitekturu aplikacijskog poslužitelja kako bi bili u skladu s najnovijim tehnologijama koje zahtjeva EMPIC-EAP softver. IT djelatnici su također početkom 2020. godine prisustvovali školovanju za izradu template-a u Erlangenu u Njemačkoj gdje su stekli nova znanja i iskustvo za podešavanje poslužitelja i izradu template-a potrebnih za ispis iz EMPIC softvera.

Status implementacije po modulima prikazan je u sljedećoj tablici:

Naziv modula	Naziv podmodula	
EMPIC-EAP - Central Modules	CM: Customer Management SEC: Security, Permission Management QS: Query Synthesizer Interface to ERP Systems	Završena implementacija u 2015. godini
EMPIC-EAP - Personnel Licensing	<i>Licensing:</i> FCL: Flight Crew Licensing MPL: Maintenance Personnel Licensing ANS: Air Navigation Services and ATCOs <i>Medical:</i> FCL-M: Flight Crew Licensing - Medical ANS-M: Air Traffic Controller - Medical	Završena implementacija u 2016. godini Završena implementacija u 2017. godini
EMPIC-EAP – Organization Approval and Surveillance	OPS: Air Operators MC: Maintenance Companies FS: Flight Schools MT: Maintenance Training Organizations POA: Production Organization Approval DOA: Design Organization Approval AD: Aerodromes ATM: Air Traffic Management	Testna faza u 2020. godini Završena implementacija u 2020. godini Planirani početak implementacije u 2021.
EMPIC-EAP – Technical areas	TC: Type Certification, Airworthiness Directives and Environment Certificates AR: Aircraft Registration AO: Aircraft Ownership	Završena implementacija u 2020. godini

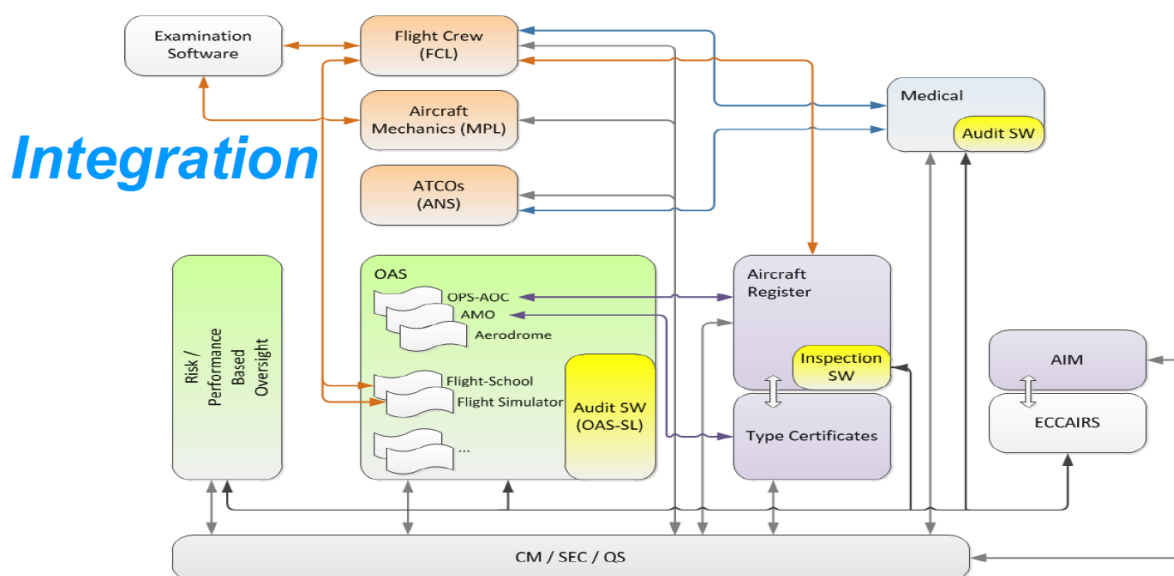
Tablica 24: Pregled implementacije EMPIC-EAP modula

U travnju i studenom 2020. godine ključni korisnici EMPIC-EAP softvera nisu fizički prisustvovali radnim sastancima korisnika EMPIC-EAP softvera sukladno planu u Godišnjem programu rada za 2020. godinu zbog situacije u kojoj su otkazana sva putovanja zbog pandemije bolesti COVID-19. Radni sastanci su održani u *on-line* obliku i ključni korisnici su prisustvovali na sastancima kako bi bili u koraku s novim tehnologijama, funkcionalnostima i promjenama u softveru.

Predstavnici Agencije sudjelovali su na grupnim sastancima gdje se intenzivno raspravljalo o unaprijeđenju softvera te su predlagali promjene koje smatraju potrebnima da bi softver bio u skladu potrebama Agencije i važećom regulativom. Na radnim sastancima aktivno su sudjelovali u donošenju odluka vezanim za promjene unutar softvera te prikupili korisne savjete i informacije vezane za daljnju implementaciju modula.

Korisnici koji sudjeluju u implementaciji EMPIC-EAP softvera vide velike prednosti u implementaciji softvera i zadovoljni su njegovim korištenjem jer mogu svoje poslovne procese definirati u sustavu i na taj način ubrzati, optimizirati i unaprijediti svoj svakodnevni rad. Proširivanjem implementacije softvera na ostale podmodule i uvođenjem ostalih poslovnih procesa dodatno će se istaknuti i pokazati kao benefit povezanost i koherentnost podatka.

Na slici koja slijedi prikazana je povezanost modula i podmodula EMPIC-EAP softvera.

Slika 1: Povezanost modula i podmodula

Uvođenjem sve većeg broja podmodula u operativni rad do izražaja dolazi najveća prednost ovog softvera, a to je da su svi podaci ujedineni u zajedničku bazu podataka pa se time smanjuje raskorak i mogućnost pogreške u svakodnevnom poslu. EMPIC-EAP je vrlo zahtjevan softver i ciljano razvijen za civilne zrakoplovne vlasti. Samim time, razina detalja je na visokom nivou što traži od korisnika unos velike količina podataka i postavki u sustav kako bi se postigla potpuna funkcionalnost softvera. EMPIC-EAP softver je integrirana, ali i otvorena baza podataka za upravljanje dozvolama i certifikatima, provedbu nadzora i inspekcija, edukaciju osoblja, pohranu povijesnih podataka kao i mogućnost praćenja promjena u podacima te kao takav znatno unaprjeđuje kvalitetu rada Agencije i omogućava bolju standardizaciju.

4.2 Projekt rekonstrukcije i sanacije poslovne zgrade

U prosincu 2020. godine Agencija je naručila izradu Procjene troškova izgradnje objekta u Krajiškoj ulici broj 20 u Zagrebu s ciljem utvrđivanja mogućih ušteda u izgradnji novog objekta u odnosu na troškove iskazane u ponudama po provedenom otvorenom postupku javne nabave iz 2019. godine koji je poništen jer je cijena najpovoljnije ponude bila 44 % viša u odnosu na procijenjenu vrijednost nabave. U Procjeni je istaknuto da je moguće postići odgovarajuće uštede izmjenom projektne dokumentacije odnosno izmjenom pojedinih projektnih rješenja i troškovničkih stavki te izmjenu građevinske dozvole. U Procjeni je navedeno i da je teško dati preciznu procjenu troškova izgradnje jer konačna cijena ovisi o uvjetima na tržištu. Nakon što je Vijeće Agencije upoznato s predmetnom Procjenom, donesen je zaključak da će se nastaviti s realizacijom Projekta rekonstrukcije i sanacije zgrade u Krajiškoj ulici broj 20 te da je potrebno izmijeniti projektno-tehničku dokumentaciju u cilju mogućih ušteda i poboljšanja projekta te posljedično i izmjenu građevinske dozvole.

Potres koji je pogodio Zagreb 22. ožujka 2020. godine prouzročio je znatna oštećenja na dvorišnoj i uličnoj zgradi u Krajiškoj ulici broj 20 čime je dovedena u pitanje mogućnost i ekonomska isplativost rekonstrukcije ulične građevine te je naručena izrada Izvješća o pregledu konstrukcije i mišljenje građevinskog vještaka. Iz predmetnog Izvješća proizlazi da je zbog značajnih oštećenja konstrukcije ulične građevine istu potrebno ukloniti zajedno s dvorišnom građevinom. U svibnju 2020. godine Vijeće Agencije je donijelo zaključak da se raspiše javno nadmetanje za uklanjanje svih objekata u Krajiškoj ulici broj 20 u Zagrebu.

U međuvremenu je, dana 25. lipnja 2020. godine došlo do urušavanja krovišta 4. kata dvorišne građevine u Krajiškoj 20 te je na teren istog dana izašao i građevinski inspektor Državnog inspektorata – Građevinske inspekcije. Ponovni izlazak na teren građevinskog inspektora uslijedio je 6. srpnja 2020. godine kada je utvrđivano stanje građevine i opasnost od njezinog urušavanja. Dana 30. srpnja 2020. godine Agencija je zaprimila naređenje građevinskog inspektora kojim se naređuje otklanjanje oštećenja na višekatnoj poslovnoj građevini u Krajiškoj ulici broj 20 u Zagrebu odnosno uklanjanje oštećenih dijelova poslovne građevine navedenih u rješenju te su određeni rokovi i daljnje postupanje građevinske inspekcije u slučaju ne postupanja Agencije po rješenju.

Odmah po zaprimanju rješenja građevinskog inspektora naručena je od strane ovlaštenog inženjera građevine izrada Projekta uklanjanja građevine (ulične i dvorišne) te je isti početkom kolovoza 2020. godine dostavljen Gradskom zavodu za zaštitu spomenika kulture i prirode grada Zagreba na odobrenje. Po zaprimljenom odobrenju pripremljena je Dokumentacija o nabavi i objavljen pregovarački postupak bez prethodne objave za izvođenje radova na uklanjanju ulične i dvorišne građevine u Krajiškoj ulici broj 20 u Zagrebu u kojem su pozvana tri gospodarska subjekta da dostave svoje ponude. Nakon provedenog postupka odabrana je ponuda ponuditelja Eurco d.d. te je dana 14. listopada 2020. godine zaključen ugovor o izvođenju radova na uklanjanju dvorišne i ulične građevine u Krajiškoj ulici broj 20 u Zagrebu s rokom izvođenja radova od 120 dana od dana uvođenja u posao. Radovi na uklanjanju građevine započeli su 7. studenoga 2020. godine i do 31. prosinca 2020. godine uklonjena je u potpunosti ulična građevine te obavljeni pripremni radovi za uklanjanje dvorišne građevine. Radovi bi u potpunosti trebali biti dovršeni do 7. ožujka 2021. godine.

4.3 Pružanje elektroničkih usluga kroz sustav e-građani

U svrhu usklađivanja s europskom regulativom te praćenja velikog broja prijava za registraciju operatora bespilotnih zrakoplova, u lipnju 2019. godine puštena je u produkciju online aplikacija za registraciju operatora sustava bespilotnih zrakoplova sukladno tada važećoj nacionalnoj regulativi.

Početkom 2020. godine stupila je na snagu nova Uredba te je započet rad na redizajnu postojeće aplikacije u svrhu usklađivanja s novom regulativom od strane EASA-e. Napravljen je novi dijagram toka i hodogram aplikacije kako bi pratila taksonomiju i zahtjeve europske regulative. Redizajnom je došlo i do promjene skupa podataka koji se prikupljaju od korisnika aplikacije, stoga je bilo potrebno napraviti i redizajn baze podataka. Nova redizajnirana *on-line* aplikacija puštena je u produkciju krajem 2020. godine i od tada se koristi operativno. Aplikacija omogućava građanima *on-line* registraciju operatora putem sustava vjerodajnica u sklopu sustava e-građani bez plaćanja upravne pristojbe. Alternativno, za građane koji ne koriste sustav e-građani ili su strani državljani, omogućena je registracija i prijava putem e-maila.

Novom europskom regulativom od strane EASA-e predviđeno je i omogućavanje *on-line* polaganja ispita za udaljene pilote za A1/A3 kategoriju. U tu svrhu Agencija je pokrenula projekt razvoja aplikacije za online polaganje ispita. S obzirom na situaciju početkom 2020. godine i pojavu pandemije bolesti COVID-19, Agencija je odlučila da će projekt razvoja aplikacije za *on-line* polaganje ispita proširiti na način da se osim A1/A3 ispita mogu polagati i drugi ispiti u *on-line* obliku kako bi omogućila korisnicima da mogu u kontroliranim uvjetima polagati ispite s udaljenog mjesta.

Aplikacija za *on-line* polaganje ispita puštena je u produkciju krajem 2020. godine.

4.4 Projekt analize, izrade i održavanja aplikacija za interno poslovanje Agencije

U siječnji 2019. godine s radom je započela modularna mrežna aplikacija za interno poslovanje Agencije. Aplikacija je razvijena kao modularna, mrežna i višekorisnička zamjena za način vođenja internih evidencija i baza kroz Microsoft Access baze podataka koristeći HTML i javascript tehnologije za prikaz podataka pohranjenih u MySQL bazi podataka na poslužitelju s Linux operativnim sustavom. Pristup aplikaciji je isključivo iz domenske mreže Agencije ili preko VPN veza s korisničkim imenom i zaporkom definiranom u domeni što je čini sigurnom od neovlaštenog pristupa podacima.

Aplikacija se sastoji od modula evidencije nabave, Plana nabave, Zaštita, Informatika, Administracija. Tijekom 2020. godine aplikacija je intenzivno korištena u svim modulima te je rađeno na poboljšanju funkcionalnosti kroz stalnu interakciju s korisnicima. Tijekom 2020. godine aplikacija nije doradivana s novim modulima.

4.5 Twinning Light Project – Sjeverna Makedonija

Agencija je 2019. godine sudjelovala i izabrana je na međunarodnom natječaju za pružatelja pomoći civilnim zrakoplovnim vlastima u Republici Sjevernoj Makedoniji kroz provedbu Twinning projekta „*Support for participation in the ECAA – European common aviation area*“ koji ima za cilj jačanje civilnog zrakoplovstva u Republici Sjevernoj Makedoniji s posebnim naglaskom na implementaciju primjenjivih zrakoplovnih propisa Europske unije i jačanje administrativnih kapaciteta. Riječ je o tzv. *Twining Light* projektu vrijednosti 250.000,00 EUR financiranog sredstvima EU.

Riječ je o vrlo zahtjevnom i kompleksnom projektnom zadatku koji se sastoji od tri komponente:

Komponenta 1: usklađivanje zakonodavnog okvira Republike Sjeverne Makedonije s međunarodnim standardima (ICAO) i pravnom stečevinom EU, a što obuhvaća izradu nacrtu nove ili izmjenu postojeće nacionalne legislative u području civilnog zrakoplovstva.

Komponenta 2: jačanje operativnih kapaciteta civilne zrakoplovne vlasti Republike Sjeverne Makedonije za provedbu uredbi EU u području letачkih operacija, plovidbenosti zrakoplova, aerodroma i licenciranja osoblja, kroz razvoj i izradu operativnih priručnika, radnih procedura i smjernica za zrakoplovne inspektore.

Komponenta 3: jačanje tehničke osposobljenosti rukovodećih djelatnika, inspektora i administrativnog osoblja civilne zrakoplovne vlasti za ispunjavanje sigurnosnih standarda ICAO i EU kroz organizaciju praktičnog osposobljavanja (OJT), organizaciju studijskog posjeta te benchmarking potrebnih kvalifikacija i kompetencija zrakoplovnih inspektora Republike Sjeverne Makedonije u odnosu na EU standarde.

U ovom projektu Agencija nastupa samostalno koristeći isključivo vlastite stručnjake kojih je na projektu angažirano ukupno 20 eksperata, a za napomenuti je da Agencija samostalno vodi administrativni i financijski management cijelog projekta vlastitim resursima, dok je sa Središnjom Agencijom za financiranje i ugovaranje programa i projekata EU (SAFU) sklopljen ugovor o poslovnoj suradnji kojim se SAFU angažira isključivo za savjetničke i konzultativne usluge vezane uz vođenje projekta.

Aktivnosti na projektu su započete tijekom ljeta 2019. godine i odvijale su se sukladno planu sve do razbuktavanja pandemije bolesti COVID-19 u ožujku 2020. godine. Novonastala situacija je onemogućila normalno odvijanje projektnih aktivnosti tako da je krajem ožujka 2020. godine u dogovoru s makedonskim partnerima i Delegacijom EU u Republici Sjevernoj Makedoniji zatražena privremena suspenzija projektnih aktivnosti do ljetnih mjeseci, a rok završetka istih je pomaknut sa 10. srpnja 2020. godine na 23. prosinca 2020. godine o čemu je potpisan dodatak ugovoru s Europskom komisijom.

Projektne aktivnosti su nastavljene početkom ljeta sukladno Dodatku ugovora. Nažalost, ponovno razbuktavanje (drugi val) pandemije bolesti COVID-19 na jesen je ponovno onemogućio normalno odvijanje projekta, a naročito realizaciju Komponente 3 u dijelu OJT i studijskog posjeta makedonskih kolega. Uz suglasnost svih partnera dogovoreno je da se sve aktivnosti izuzev OJT i studijskog posjeta iz Komponente 3 dovrše do 23. prosinca 2020. godine i to on-line putem, a da se od Europske komisije zatraži nova suspenzija preostalih aktivnosti do 1. lipnja 2021. godine kao i da se trajanje implementacije projekta produlji sa 8 na 10 mjeseci. Zahtjev je odobren od strane Komisije o čemu je sklopljen i novi Dodatak ugovora kojim je određen 31. srpnja 2021. godine kao novi rok za dovršetak implementacije preostalih projektnih aktivnosti.

Sve projektne aktivnosti izuzev OJT i studijskog posjeta dovršene su u ostavljenom roku do 23. prosinca 2020. godine na obostrano zadovoljstvo makedonske civilne zrakoplovne vlasti kao primatelja pomoći i Agencije kao pružatelja iste.

4.6 Suradnja s EASA-om na međunarodnim projektima

U sklopu svojih nadležnosti predviđenih Uredbom (EU) 2018/1139, EASA ostvaruje tehničku suradnju s nizom organizacija unutar EU te sudjeluje u mnogobrojnim projektima diljem svijeta, s ciljem podizanja razine sigurnosti civilnog zračnog prometa, ali i ostvarenja strateških, političkih i gospodarskih interesa EU i njenih država članica.

Kako bi osigurala da budućeg partnera u ključnim međunarodnim projektima ima isključivo u civilnim zrakoplovnim vlastima i to onima s adekvatnom razinom stručnosti, EASA je temeljem održanog natječaja sklopila 8. srpnja 2020. godine Ugovor o međunarodnoj suradnji s Agencijom, kao jednom od samo šest zrakoplovnih vlasti država članica koje su udovoljile svim uvjetima natječaja. Ugovor je sklopljen na razdoblje od 2020. do 2025. godine te je Agencija krajem 2020. godine već uspješno osvojila i odradila dva projekta iz domene aerodroma i zrakoplovnog prava. Oba projekta su od strane polaznika ocijenjena najvišim ocjenama, što je dodatan doprinos jačanju ugleda i statusa kako Agencije tako i Republike Hrvatske u svijetu.

S obzirom na svoje iskustvo implementacije multilateralnih ugovora iz područja civilnog zrakoplovstva, ali i pristupanja Europskoj uniji, Agencija je već prepoznata kao kvalitetan partner državama koje prolaze kroz iste ili slične procese, kako u EU (države kandidati za EU članstvo), tako i u ostatku svijeta (države potpisnice sličnih sporazuma o zajedničkom zračnom prostoru).

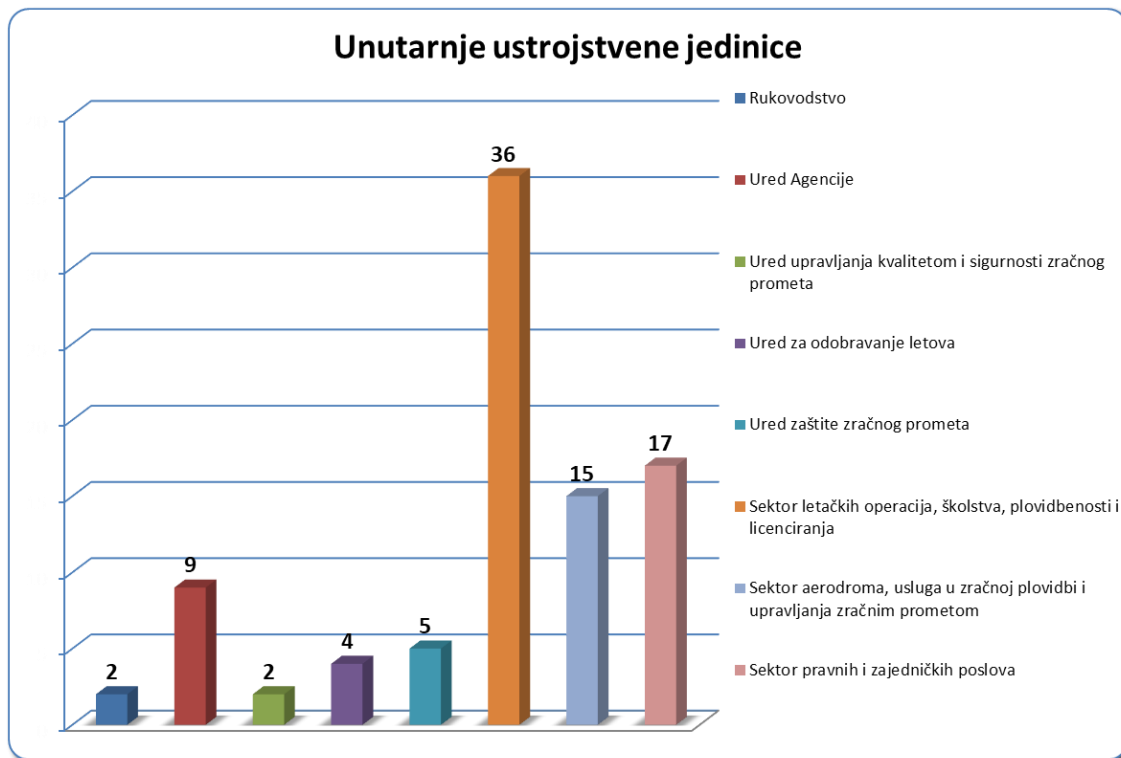
5. RESURSI ZA RAD AGENCIJE U 2020. GODINI

U 2020. godini osigurani su svi potrebni ljudski, financijski i materijalni resursi za izvršenje Godišnjeg programa rada Agencije.

5.1 Ljudski resursi

Sukladno odredbama članka 5. stavka 16. Zakona, Agencija je obvezna zaposliti i održavati dovoljan broj stručnog osoblja, u cilju osiguranja obavljanja svih poslova koji proizilaze iz nadležnosti Agencije utvrđenih Zakonom. Na dan 1. siječnja 2020. godine, Agencija je zapošljavala 88 radnika. Tijekom 2020. godine došlo je do prestanka radnog odnosa za tri radnika Agencije (dva zrakoplovna inspektora i administrativni referent – zamjena na određeno) dok je u istoj godini zaposleno pet novih radnika (specijalist za licenciranje, specijalist za ekonomsku regulaciju i financijske performanse, administrativni referent – zamjena na određeno te dva zrakoplovna inspektora) tako da je ukupni broj radnika zaposlenih u Agenciji na neodređeno vrijeme na dan 31. prosinca 2020. godine iznosio 90.

Agencija se svake godine suočava s poteškoćama u zapošljavanju i zadržavanju odgovarajućeg stručnog osoblja. U Republici Hrvatskoj postoji manjak kvalitetnih kadrova u području zračnog prometa / civilnog zrakoplovstva što se naročito odnosi na struke koje su deficitarne na tržištu rada (piloti, kontrolori zračnog prometa, zrakoplovni inženjeri i tehničari, doktori medicine te ostali inženjeri različitih struka). Razlog za navedeno je globalno velika potražnja te bolji uvjeti rada koji se pružaju takvim kadrovima, kako u Republici Hrvatskoj tako i u inozemstvu. Na grafikonima koji slijede prikazan je broj zaposlenih radnika u unutarnjim ustrojstvenim jedinicama i struktura zaposlenih prema vrsti poslova krajem 2020. godine.

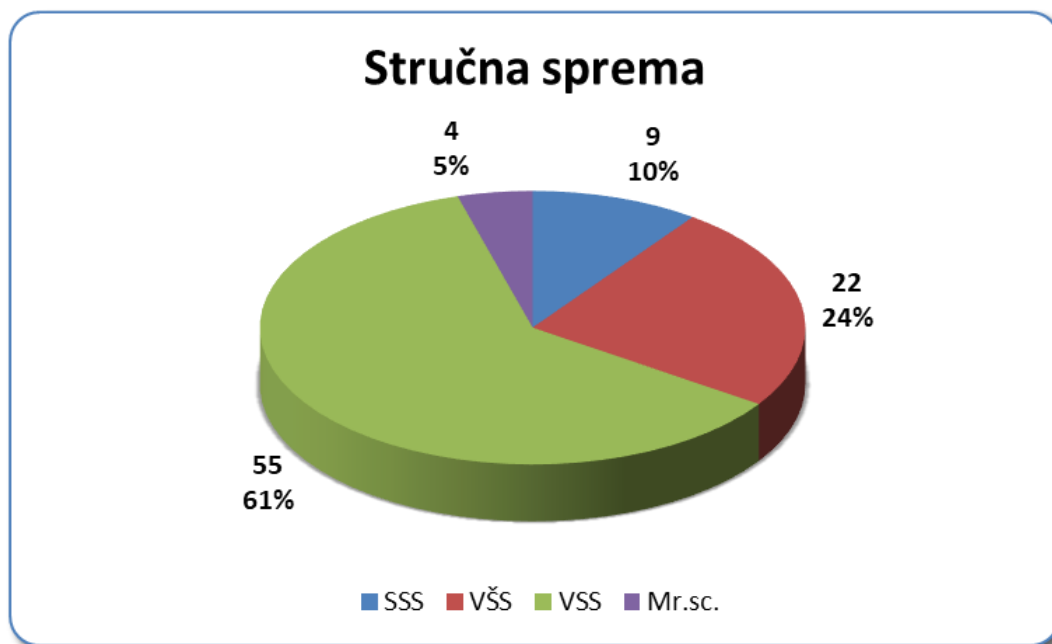

Grafikon 12: Pregled broja radnika Agencije po unutarnjim ustrojstvenim jedinicama

Grafikon 13: Pregled strukture radnika Agencije prema vrsti poslova

Na grafikonu koji slijedi prikazana je stručna sprema radnika Agencije.

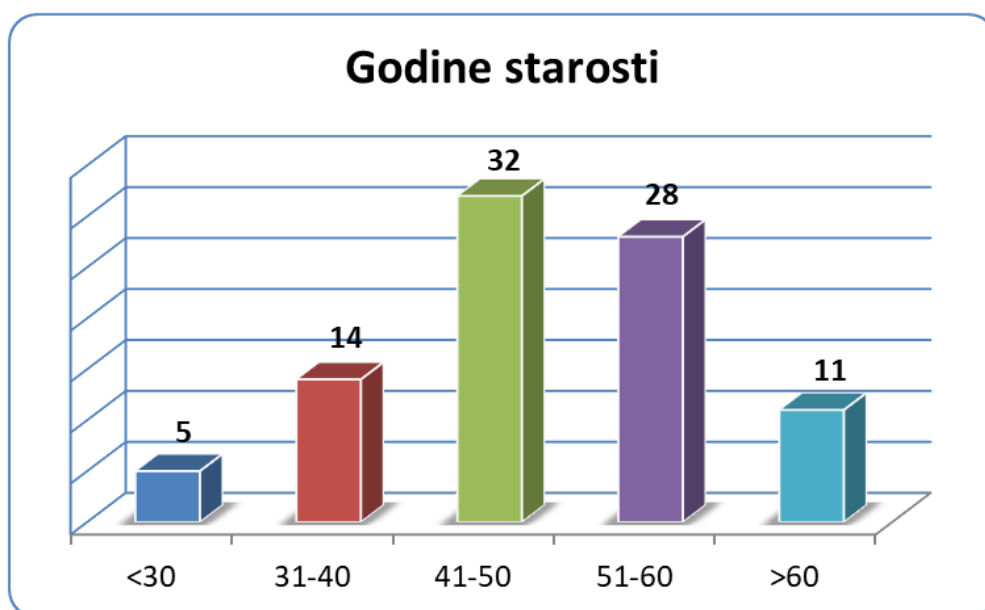
Grafikon 14: Pregled stručne spreme radnika Agencije

Na grafikonu koji slijedi prikazan je odnos broja radnika Agencije prema spolu.

Grafikon 15: Pregled broja radnika Agencije prema spolu

Na grafikonu koji slijedi prikazana je starosna struktura radnika Agencije.

Grafikon 16: Pregled starosne strukture radnika Agencije

Agencija je u 2020. godini koristila vanjske stručne suradnike za potrebe nadzora, provođenja teorijskih/praktičnih ispita i provjere stručnosti, kao i za obavljanje određenih stručnih poslova koji su povremenog karaktera ili iz usko specijaliziranog područja (zrakoplovna medicina, kontrola letenja, simulatori letenja, tip zrakoplova i dr.). U skladu s navedenim, broj zaposlenih radnika u unutarnjim ustrojstvenim jedinicama Agencije u 2020. godini odražavao je stanje potreba za obavljanjem poslova iz nadležnosti Agencije. Unutarnje ustrojstvene jedinice Agencije imale su potreban broj zaposlenih radnika u skladu s obimom i složenosti poslova iz propisanog djelokruga. Stanje ljudskih resursa tijekom 2020. godine omogućilo je uspješno izvršenje svih poslova iz nadležnosti Agencije.

5.2 Financijski resursi

Kao i prethodnih godina, Agencija je u 2020. godini provodila odgovorno financijsko poslovanje u cilju osiguranja zakonitog, namjenskog i svrhovitog korištenja financijskih sredstava.

Člankom 5. stavkom 3. Zakona i člankom 9. stavkom 1. Statuta Agencije propisano je da Agencija podnosi Vladi Republike Hrvatske godišnje izvješće o svom radu uključujući i financijsko izvješće. Obzirom da je Agencija 2016. godine upisana u Registar proračunskih korisnika, u obvezi je provoditi proračunsko računovodstvo. Shodno tome, a temeljem članka 21. Pravilnika o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu («Narodne novine» broj 3/15, 93/15, 135/15, 2/17, 28/17, 112/18 i 126/19), u 2020. godini predavani su financijski izvještaji za proračunsku godinu i razdoblja.

Agencija je u 2020. godini ostvarila prihode u iznosu od 37.175.523 kuna, što je za 72.293.396 kuna manje u odnosu na prihode ostvarene prethodne godine. Ovako drastično smanjenje prihoda rezultat je ogromnog pada broja putnika i smanjenja broja letova u 2020. godini kao posljedica pandemije bolesti COVID-19. Ukupni rashodi Agencije u 2020. godini iznose 68.923.990 kuna, od čega su rashodi poslovanja 62.735.957 kuna, a rashodi za nabavu nefinancijske imovine 6.188.033 kune.

Rezultat poslovanja Agencije u 2020. godini je manjak prihoda u iznosu od 31.748.467 kuna. Iz prethodnih razdoblja Agencija je ostvarila višak prihoda i primitaka 152.910.958 kuna, te u sljedećem razdoblju ima raspoloživo 121.162.491 kunu. Prihodi ostvareni u 2020. godini nisu bili dostatni za obavljanje svih poslova iz nadležnosti Agencije i podmirenje dospjelih obveza u toj godini, međutim, iz prenesenog viška prihoda ostvarenog u prethodnim razdobljima osigurana je financijska stabilnost i likvidnost.

Detaljnije o financijskim resursima opisano je u Financijskom izvješću za 2020. godinu koje je prilog ovom izvješću.

5.3 Materijalni resursi

Nabava materijalnih resursa u 2020. godini provodila se sukladno Godišnjem programu rada, Financijskom planu i Planu nabave za 2020. godinu, ali je u značajnoj mjeri bila manja nego prethodne godine zbog velikog utjecaja pojave pandemije bolesti COVID-19 na smanjenje prihoda Agencije. Nabava materijalnih resursa u 2020. godini bila je ograničena samo na najnužnije resurse u cilju održavanja kontinuiteta poslovanja. Prije nabave roba ili usluga provedeni su odgovarajući postupci javne odnosno jednostavne nabave.

Pristup pokretnoj javnoj komunikacijskoj mreži, javna govorna usluga i pristup Internetu su usluge neophodne u potpori svim radnim aktivnostima i za navedene usluge zaključeni su u 2020. godini ugovori s istim operatorima.

U cilju potpore cjelokupnom poslovanju u 2020. godini, zaključeni su sljedeći ugovori:

- ugovori o održavanju IT opreme i sustava,
- sistemsko održavanje poslužitelja,
- usluge informatičke podrške,
- tehničko održavanje web stranice,
- održavanje aplikacije za financijsko – kadrovsko poslovanje,
- održavanje aplikacije za pisarnicu i pismohranu,
- održavanje aplikacije UAS,
- održavanje softvera EMPIC,
- održavanje fotokopirnih strojeva,

- održavanje sustava kontrole pristupa i evidencije radnog vremena.

Značajna stavka materijalnih resursa bile su licence za računalne programe koje Agencija koristi u svakodnevnom radu. Microsoft licence za Office uredski paket nabavljene su preko Središnjeg državnog ureda za središnju javnu nabavu, kao i poslužiteljske (serverske) i korisničke licence za baze podataka, mail i sve ostale poslužitelje.

Aplikacija UAS (sustavi bespilotnih zrakoplova), koja omogućuje *on-line* prijavu operatora sustava bespilotnih zrakoplova putem sustava e-građani, nadograđena je novim funkcionalnostima kao i aplikacije i baze za certificiranje, licenciranje i testiranje.

Odjel Aerodroma koristi specijalizirani softver za tehničko crtanje i planiranje prepreka, stoga su obnovljene licence za AutoCAD Map 3D i SkySAFE *Obstacle Management Software*.

Obzirom na potrebu kreiranja i obrade obrazaca na web stranicama Agencije koje stranke mogu elektronski popunjavati, obnovljene su i licence za Adobe DC Pro softver.

Zaključeni su i ugovori o nabavi uredskog materijala i tonera.

Provedena je i nabava nekoliko prijenosnih računala s priključnim stanicama i uredskim printerima te nabava komunikacijske opreme i projektor za učionicu.

Zbog pandemije bolesti COVID 19 kontakti sa strankama održavali su se u virtualnom okruženju pa je prostorija za sastanke opremljena opremom za videokonferenciju koja obuhvaća kameru s ambijentalnim mikrofonima, zvučnicima i televizorom.

U cilju potpore zahtjevima za udaljeni rad i kontakte sa strankama i Europskom agencijom za sigurnost zračnog prometa (EASA), nabavljena je licenca za Cisco Webex softver za videokonferenciju.

Svi poslužitelji, računala i usmjernik i dalje zaštićeni su licenciranim anti-virusnim programima, a elektronska komunikacija sigurnosnim certifikatima i digitalnim potpisom.

Zbog isteka ugovora o operativnom leasingu, a u svrhu obavljanja poslova iz nadležnosti Agencije zaključeni su novi ugovori o operativnom leasingu automobila za razdoblje od pet godina.

6. ZAKLJUČAK

Agencija je u 2020. godini u velikoj mjeri ostvarila aktivnosti predviđene Godišnjim programom rada za 2020. godinu. Nastavljen je kontinuitet rezultata iz prethodnih godina te je u brojnim područjima došlo do daljnjeg unaprjeđenja rada Agencije. Provedbom razvojnih projekata ostvaren je daljnji razvoj djelatnosti Agencije. Aktivnosti Agencije u 2020. godini bile su značajno otežane pojavom pandemije bolesti COVID-19 koja je dramatično pogodila zrakoplovnu industriju i zračni promet globalno pa tako i u Republici Hrvatskoj.

Poslovi sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa su i u 2020. godini bili prioritetni poslovi Agencije. Agencija je izvršila 493 nadzora (392 planirana nadzora i 101 neplanirani/uvjetni nadzor), uz realizaciju od 83% u odnosu na planirani broj nadzora. Međutim, ako se uzme u obzir činjenica da je EASA zbog situacije nastale uslijed pandemije bolesti COVID-19 naknadno praktički ukinula obavezu provođenja određenog broja RAMP inspekcija, onda realizacija planiranih nadzora iznosi 92%. Certifikacija zrakoplovnih subjekata i licenciranje zrakoplovnog osoblja odvijali su se u skladu s potrebama i zahtjevima stranaka. Zbog sve veće potrebe i globalnog značaja, Agencija je provodila i posebne aktivnosti u području zaštite civilnog zračnog prometa. Agencija je u 2020. godini nastavila provoditi aktivnosti vezane uz upravljanje sigurnosnim rizicima u skladu s nacionalnim i međunarodnim zahtjevima, a koji za cilj imaju kontinuirano povećanje razine sigurnosti zračnog prometa.

Agencija je u 2020. godini aktivno radila na komunikaciji sa zrakoplovnim subjektima / zrakoplovnom zajednicom vezano uz unaprjeđenje zrakoplovne kulture i promocije sigurnosti u zrakoplovnoj zajednici putem medijskih kampanja, održavanjem radionica i izdavanjem publikacija s informativnim i edukativnim sadržajima te putem web stranice. Komunikacija je osobito bila usmjerena prema pilotima sportsko-rekreativnog zrakoplovstva, operatorima sustava bespilotnih zrakoplova te organizacijama za osposobljavanje pilota i održavanje zrakoplova. Agencija je, u okviru svoje nadležnosti, pratila provedbu velikih infrastrukturnih projekata u području aerodroma, sa sigurnosnog i zaštitnog aspekta.

Nalazi međunarodnih organizacija i institucija uspješno su otklanjani provedbom korektivnih mjera. EASA izvješće o kontinuiranom praćenju potvrđuje visoku razinu obavljanja poslova u području sigurnosti civilnog zračnog prometa u Republici Hrvatskoj, čime se doprinosi daljnjem razvoju zrakoplovne industrije.

Rad na izradi nacрта prijedloga podzakonskih propisa nastavljen je u 2020. godini u cilju usklađivanja s pravnom stečevinom Europske unije i implementacije propisa EU u pravni poredak Republike Hrvatske. Nastavljena je i provedba aktivnosti vezanih uz Jedinstveno europsko nebo. Brojni ostali poslovi iz nadležnosti Agencije redovito su obavljani, kao i suradnja s domaćim i inozemnim nadležnim tijelima. Školovanje i stručno usavršavanje kadrova je provedeno u svrhu održavanja postojećih i stjecanja novih kompetencija radnika Agencije.

U 2020. godini ostvaren je daljnji napredak u provedbi razvojnih projekata. Provedba Projekta EMPIC za implementaciju standardnog softvera za civilne zrakoplovne vlasti EMPIC-EAP odvijala se u skladu s planom. Tijekom 2020. godine nastavljene su aktivnosti na realizaciji projekta rekonstrukcije i sanacije poslovne zgrade u Krajiškoj ulici broj 20 u Zagrebu. U 2020. godini ostvaren je daljnji napredak u pružanju elektroničkih usluga izrade aplikacija za interno poslovanje Agencije. U 2020. godini Agencija je provodila aktivnosti iz Twinning Light projekta kao pružatelj pomoći civilnim zrakoplovnim vlastima u Republici Sjevernoj Makedoniji. Također, pokrenuto je i sudjelovanje u EASA Partnership programu.

U 2020. godini osigurani su potrebni ljudski, financijski i materijalni resursi za izvršenje Godišnjeg programa rada Agencije.

U skladu s navedenim, može se zaključiti kako je Agencija u najvećoj mjeri ostvarila ciljeve zacrtane Godišnjim programom rada za 2020. godinu. U tablici koja slijedi daje se prikaz ostvarenja ciljeva Agencije u 2020. godini.

Croatian Civil Aviation Agency

HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU ZA 2020. GODINU

R.br.	Ciljevi Agencije u 2020. godini	Opis cilja	Ključni pokazatelji uspješnosti	Ostvarenje	Obrazloženje ostvarenja
1.	Kontinuirana provedba nadzora, certificiranja i licenciranja	Planiranje i provedba nadzora, certifikacije i licenciranja sukladno zakonskim obvezama i obvezama koje proizlaze iz međunarodnih sporazuma. Provedbu nadzora temeljiti na procjeni rizika za svakog pojedinog zrakoplovnog subjekta, gdje je primjenjivo.	Realizacija nadzora > 90% u svakoj ustrojstvenoj jedinici u odnosu na propisima određeni minimum i procjenu rizika. Provedba certificiranja i licenciranja u skladu sa zahtjevima zrakoplovnih subjekata.	UVJETNO OSTVAREN	Cilj je uvjetno ostvaren. Ukupno je izvršeno 392 planirana i 101 neplanirani/uvjetni nadzor uz ostvarenje Plana nadzora od 83% u odnosu na izvorni plan. Zbog situacije prouzročene pandemijom bolesti COVID-19, EASA je naknadno postavila ciljnu vrijednost za potrebni broj RAMP inspekcija na nulu. U odnosu na tako revidirani plan, realizacija iznosi 92%. Certificiranje i licenciranje je provedeno sukladno potrebama i zahtjevima stranaka i u propisanim rokovima. Referenca: Točke 3.1.1, 3.1.2 i 3.1.3
2.	Održavanje potrebne razine stručnosti	Provoditi Plan školovanja u cilju osiguranja propisane razine stručnosti zaposlenika.	Realizacija Plana školovanja > 75%.	OSTVAREN	Cilj je ostvaren. Agencija je u 2020. godini realizirala 80% planiranih školovanja. Referenca: Točka 3.8
3.	Pravovremeno otklanjanje nalaza utvrđenih EC, ICAO i EASA nadzorima	Pravovremeno zatvaranje nalaza koji su u nadležnosti Agencije.	EC, ICAO - nalazi za koje je nadležna HACZ zatvoreni u prihvaćenim rokovima; EASA - Nisu izdana suplementarna izvješća vezano uz nadležnost HACZ.	OSTVAREN	Cilj je ostvaren. ICAO USOAP – Uspješno je proveden IVCN nadzor u domenama LEG, ORG, PEL, OPS i AIR. Stupanj efektivne implementacije (EI) podignut sa 76,15% na 81,62%. EASA - Nalazi iz standardizacijskih inspekcija su zatvoreni ili se provode u rokovima iz Plana korektivnih mjera, bez Supplementary Report-a. EASA izvješće o kontinuiranom praćenju

Croatian Civil Aviation Agency

HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU ZA 2020. GODINU

R.br.	Ciljevi Agencije u 2020. godini	Opis cilja	Ključni pokazatelji uspješnosti	Ostvarenje	Obrazloženje ostvarenja
					(Continuous Monitoring Report) - Republika Hrvatska ocijenjena visokim ocjenama u svim domenama što ukazuje na visoki stupanj udovoljavanja postavljenim zahtjevima. Referenca: Točke 3.3.1, 3.3.2 i 3.3.3
4.	Implementacija softverskog paketa EMPIC	Projekt provoditi u skladu s revidiranim planom implementacije.	Implementacija u predviđenim rokovima bez neopravdanih kašnjenja.	OSTVAREN	Cilj je ostvaren. Projekt EMPIC provodio se u 2020. godini u skladu s planom implementacije. Referenca: Točka 4.1
5.	Priprema nacrtu prijedloga podzakonskih propisa	Pripremati nacрте prijedloga podzakonskih propisa u skladu s regulatornim promjenama u Republici Hrvatskoj i EU, te potrebama zrakoplovne industrije.	Izrada nacrtu prijedloga propisa provedena u skladu s definiranim procesima te bez neopravdanih kašnjenja.	OSTVAREN	Cilj je ostvaren. U 2020. godini izrađeno je četiri od sedam nacrtu prijedloga planiranih pravilnika. Zbog opravdanih okolnosti izrada nacrtu prijedloga tri planirana pravilnika odgođena je za naredni period. Pored toga, izrađeno je osam nacrtu prijedloga tzv. nacionalnih pravilnika koji su i doneseni. Objavljeno je i sedam Naredbi o zrakoplovnoj sigurnosti (Air Safety Order – ASO) Referenca: Točka 3.4
6.	Podrška zrakoplovnoj zajednici / zrakoplovnim subjektima	Održavati komunikaciju sa zrakoplovnom zajednicom / zrakoplovnim subjektima održavanjem stručnih skupova i drugih aktivnosti u svrhu promocije sigurnosti zračnog prometa i unaprjeđivanja zrakoplovne	Realizacija Plana održavanja stručnih skupova za zrakoplovnu zajednicu / zrakoplovne subjekte > 75%.	DJELOMIČNO OSTVAREN	Cilj je djelomično ostvaren. Agencija je u 2020. godini održala 11 od 28 (39%) planiranih radionica za zrakoplovnu zajednicu. Ovakav rezultat je posljedica okolnosti nastalih pandemijom bolesti COVID-19.

Croatian Civil Aviation Agency

HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU ZA 2020. GODINU

R.br.	Ciljevi Agencije u 2020. godini	Opis cilja	Ključni pokazatelji uspješnosti	Ostvarenje	Obrazloženje ostvarenja
		kulture.			Referenca: Točke 3.9.1, 3.9.2 i 3.9.3
		Dodjela sredstva udrugama i ustanovama čije su aktivnosti usmjerene na povećanje sigurnosti civilnog zračnog prometa te razvoj i unaprjeđenje civilnog zrakoplovstva.	Realizacija godišnjeg plana raspisivanja javnih natječaja za dodjelu sredstava.		Dodjela sredstava udrugama realizirana sukladno planu: ukupno uplaćeni iznos udrugama u 2020. godini iznosi 427.597,91 kn. Referenca: Točka 3.9.4
		Ustrojavanje Edukacijsko-informacijskog centra (EIC) u okviru Agencije s ciljem stvaranja centra izvrsnosti za transfer znanja zrakoplovnoj zajednici.	Donesen novi Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu Agencije i početak rada EIC-a.		Ustrojen EIC kroz donošenje Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu na sjednici 54. sjednici Vijeća Agencije od 21. prosinca 2020.
7.	Provedba projekta rekonstrukcije poslovne zgrade	Provoditi Projekt u skladu s planom upravljanja projektom.	Revizija plana upravljanja Projektom.	OSTVAREN	Cilj je ostvaren. Zbog posljedica potresa u Zagrebu i nastalih oštećenja na postojećim objektima, po nalogu građevinske inspekcije izvršeno je uklanjanje dvorišnog i uličnog objekta. Zbog značajnog pada prihoda Agencije kao posljedice utjecaja pandemije bolesti COVID-19 na zrakoplovnu industriju, odlukom Vijeća Agencije daljnje aktivnosti na izgradnji novog objekta su zaustavljene do daljnjeg. Plan upravljanja projektom je odgovarajuće revidiran. Referenca: Točka 4.2
8.	Provedba Twinning projekta u Republici Sjevernoj Makedoniji	Pružiti stručnu podršku Agenciji za civilno zrakoplovstvo Republike Sjeverne Makedonije u implementaciji	Realizacija Projekta u skladu s Twinning ugovorom.	OSTVAREN	Zbog situacije nastale uslijed pandemije bolesti COVID-19, u dva navrata su suspendirane projektne aktivnosti u

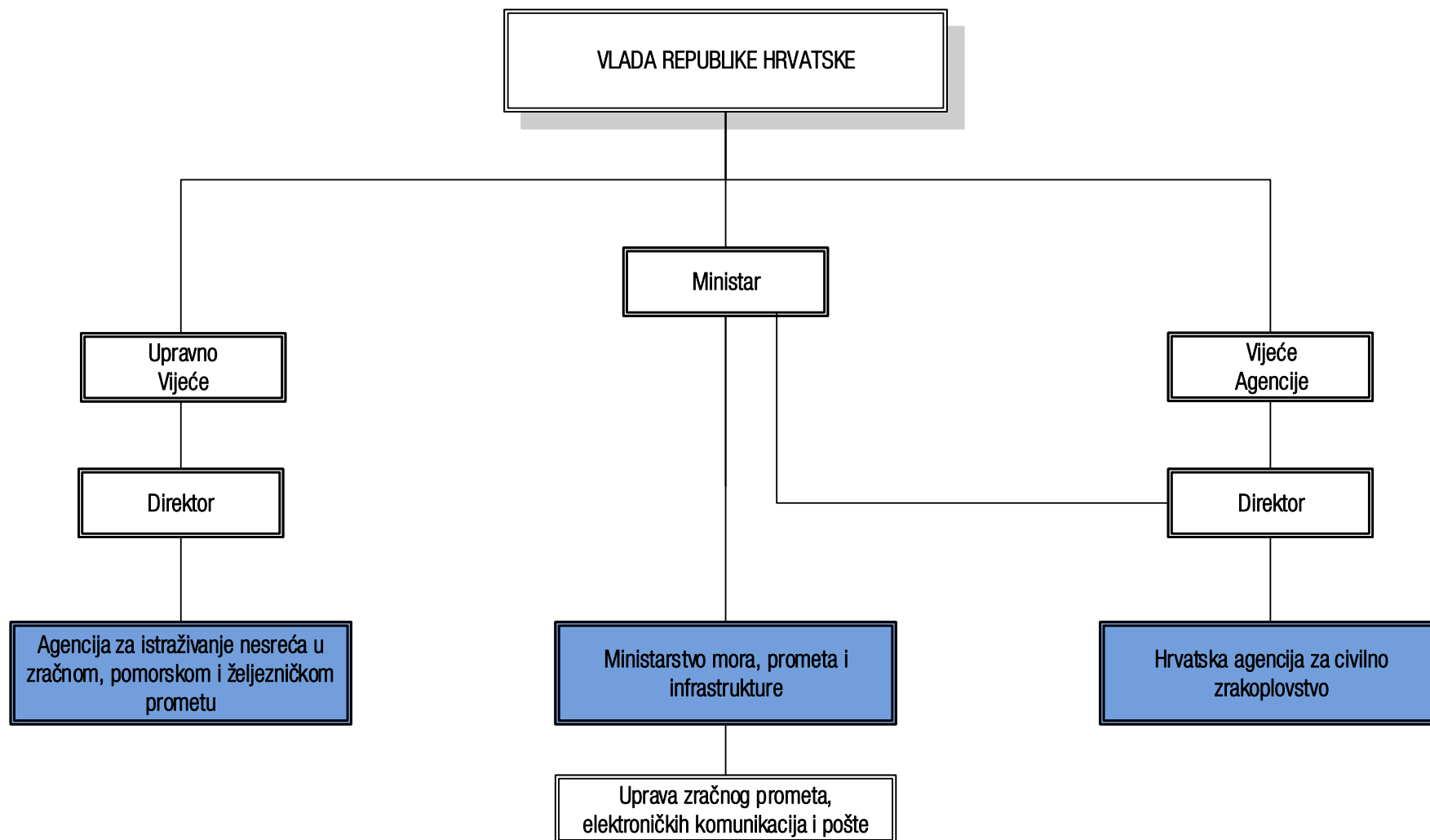

Croatian Civil Aviation Agency

HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU ZA 2020. GODINU

R.br.	Ciljevi Agencije u 2020. godini	Opis cilja	Ključni pokazatelji uspješnosti	Ostvarenje	Obrazloženje ostvarenja
		međunarodnih standarda i EU propisa u području civilnog zrakoplovstva.			dogovoru sa svim dionicima projekta o čemu su sačinjena i dva dodatka Ugovoru. Novi rok dovršetka implementacije svih projektnih aktivnosti pomaknut je na 31. srpnja 2021. Referenca: Točka 4.5
9.	Sudjelovanje u EASA Partnership programu	Sudjelovati u projektima pružanja stručne podrške EASA-i dodijeljenima u okviru ugovora o suradnji (EASA Partnership Agreement)	Realizacija ugovorenih usluga u zadanim rokovima i traženoj kvaliteti.	OSTVAREN	Agencija je u 2020. odabrana kao pružatelj usluge u dva EASA Partnership projekta. Obadva projekta su realizirana uspješno i u zadanim rokovima. Referenca: Točka 4.6
10.	Osiguranje dostatnih ljudskih resursa za obavljanje poslova iz nadležnosti Agencije	Zaposliti i održavati dovoljan broj stručnog osoblja potrebnog za primjereno i efikasno izvršavanje obveza propisanih Zakonom o zračnom prometu.	Realizacija Plana zapošljavanja	OSTVAREN	Cilj je ostvaren. U 2020. godini Agencija je zaposlila pet novih radnika, a došlo je do prestanka radnog odnosa za 3 radnika Agencije. Broj zaposlenih radnika u unutarnjim ustrojstvenim jedinicama Agencije u 2020. godini odražavao je stanje potreba za obavljanjem poslova iz nadležnosti Agencije. Referenca: Točka 5.1
11.	Revizija internih dokumenata Agencije	Nastaviti s evaluacijom i revizijom internih priručnika, procedura i procesa u cilju povećanja učinkovitosti rada, pojednostavljenja poslovnih procesa i usklađenosti interne dokumentacije s aktualnim propisima.	Provedena evaluacija min. 75% internih dokumenata Agencije.	OSTVAREN	Tijekom 2020. godine kontinuirano su evaluirani i prema potrebi revidirani svi interni odjelski priručnici i pripadajuće procedure koje opisuju procese Agencije.

Tablica 25: Pregled ostvarenja ciljeva Agencije u 2020. godini

ORGANIZACIJSKA KARTA

